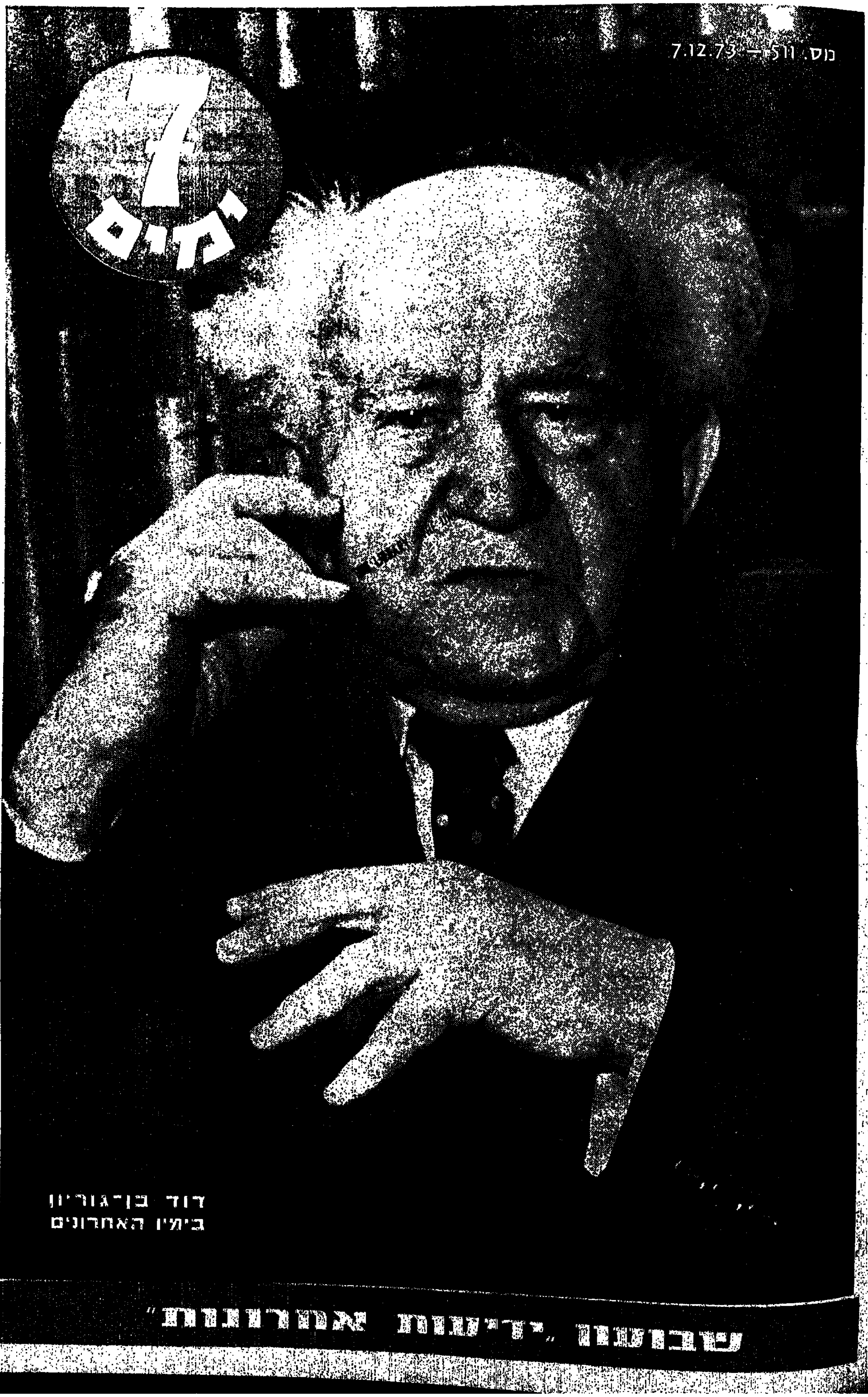

נסי ... במשך 15 יום
מכונת תפירה בלרינה

סלון תפירה אמיתי
לתפירה עילית
ברשות ידיך

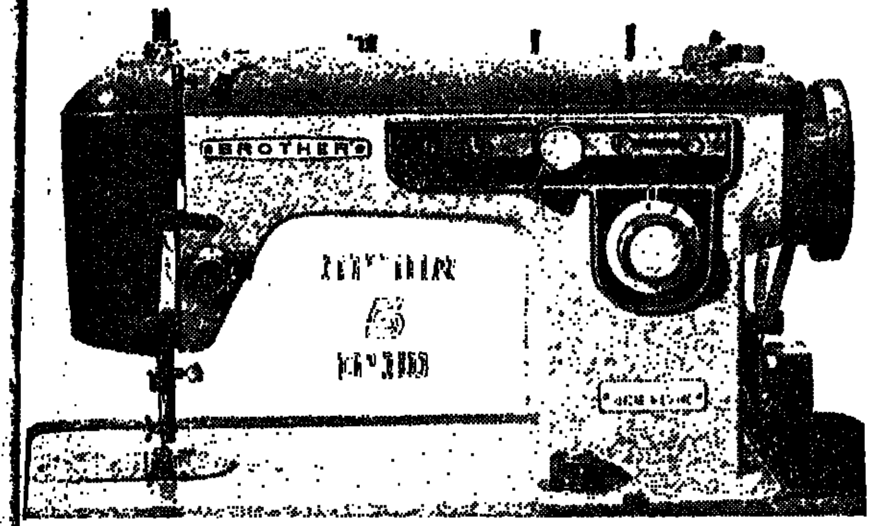

לראשונה סלון תפירה עילית מושלם: מכונת תפירה חשמלית בעלת איכות גבוהה, בובת מדידה הניתנת להתאמה, מערכת של אביזרים שיאפשרו לך לבצע כל סוגי תפירה. כל זאת מוצע לך לנסיון חינם לתקופה של 15 יום, ללא התחייבות קניה מצידך. אנו מציעים לך הצעה זו כדי להראות לך כמה קל ומשתלם לתפור את בגדיך בעצמך — והנאת היותך אשה אלגנטית תוכיח שזה משתלם עוד יותר! תוכלי לעשות כל דבר: אמנות התפירה טמונה בתוך המכונה!

טרם היה כדבר הזה, הכל אוטומטי חלפו שעות העבודה הקשות שהפכו את התפירה לעבודת פרך ממש עתה עושה מכונת התפירה „בלרינה" הכל למענך — אוטומטית. אין צורך לקחת מחט ביד, לתפירת כפתורים, לעשיית לולאות, לאחות, לחבר — המכונה פועלת באותה מידה חן בתפירה ישרה והן בתפירת זיגזג. בשיא המהירות תוכלי, מבלי להתעייף, לבצע את העבודות העדינות ביותר, לחבר תחרה, לתפור רוכסן...

פשוט לחצי על דוושת המכונה והכל ייעשה אוטומטית. בנוסף לכך ה„בלרינה" שלך היא במיוחד שקטה, מיוצרת ע"י BROTHER אחד מן השמות הנודעים הבינלאומיים, ומיובאת על ידי „מיילקס". ה„בלרינה" תהיה לך מקור של חסכון והנאה.

כל אשר תוכלי להעלות על הדעת לביצוע מושלם!

כן, עם „בלרינה" אין לך צורך במדריכים ודוגמאות. תני לה פשוט להחליק, ללא מאמץ... כפתורי הבקרה נוצרו במיוחד לשימוש קל: נגיעה בכפתור — זה כל שנדרש — כדי שהמכונה תפעל בכוון קדימה או אחורה, לתפירה ורקמה מכל הסוגים. בנוסף לכך האור המורכב על המכונה מאיר ישירות על עבודתך... התא להחזקת האביזרים... שולחן הארכה המתקפל להנחת פיסות האריג הגדולות... כל אלה מוכיחים רק עד כמה תוכננה המכונה לתועלת ולהנעמת העבודה.

עם בובת־המדידה החדשה, ה„פורם־או־מטיק" על דיוקה המקצועי, כה גמישה ומוצקה, להתאמה למידותיך, מוצע לך סלון אמיתי לתפירה עילית. בתום 15 ימי נסיון עליך להיות מוקסמת ממש. ולא — פשוט החזירי כל אשר קבלת ולא תהיי חייבת דבר. אחרת תשאר ברשותך ה„בלרינה" ובובת־המדידה הניתנת כשי חינם רק במחיר של - 77 ל"י לחודש, לאחר תשלום ראשון במזומן של - 153 ל"י. אך זיכרי, מספר מכונות התפירה שברשותנו מוגבל לכן שלחי את התלוש עוד היום.

הסתכלי במכלול התכונות:

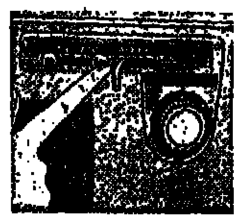

1-2-3) ריכוז הידיות — לקביעת רוחב תפר הזיגזג, לתפירה קדימה ואחורה, לוויסות אורך התפר... כל הידיות מרוכזות במקום אחד, כדי לא לעייף אותך.

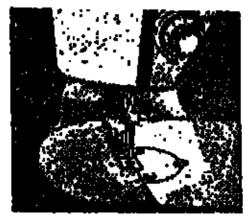

4) תאורה מכוונת, ללא סינוור — מנורה מיוחדת מרכזת את האור על עבודתך, כדי שתראי היטב את כל הפרטים.

5) תפירה מיידית של כפתורים — הכל אפשר עם בלרינה, גם תפירת כפתורים, מצמדים, קרסים... ברגע!

6) תפירת מכפלת ללא הכלבה — אין צורך להכליב, כי ידית המכפלת מכוונת את המכפלת בשעה שהמחט תופרת.

הכל אוטומטי

ועוד

„פורם־או־מטיק" בובת מדידה שעליה מידות מדויקות, מבטיחה מידה מדוייקת לבגדייך. (שוויה 100.— ל"י)

בובת המדידה „פורם־או־מטיק" נשארת כמות שהיא וצורתה תהיה כפי שאת תנדי! חיזוקי המתכת שלה יציבים וקלים במשקל וקלים להתאמה.

רק - 77.- ל"י לחודש אחרי תשלום

של —.153 ל"י או במחיר —.1200 ל"י במזומן מכונת התפירה היכולה לבצע כל דבר, במחיר יבוא ישיר.

מתנות נוספות למזמינות מייד!

- מערכת של 26 אביזרים
- ספר הוראות
- מספרים זיגזג (שווים 20.— ל"י)
- ספר יסודות הגזרה (שוויו 20.— ל"י)

שובר נסיון חינם - שביעות רצון מובטחת

לכבוד: מיילקס (ישראל) בע"מ רחוב המלאכה 3, חולון 58—851 טל. 843185

נא לשלוח לי ל־15 ימים למבחן חינם את מכונת התפירה „בלרינה". אם לא אהיה מרוצה בתכלית, אני רשאית להחזיר כל מה שקבלתי במצב תקין ולא אהיה חייבת דבר. אם לא אחזיר לכם את הכל תוך 15 יום מיום קבלתה תהיה מכונת התפירה „בלרינה" שייכת לי ועלי יהיה לעמוד בתנאי התשלום אותם ציינתי למטה. מוסכם שאם אשלח את התלוש תוך 5 ימים אקבל במתנה כשי את בובת המדידה ומערכת 26 אביזרים, מספרי זיגזג ו־2 ספרי הוראה. חתימתי במקום המסומן מהווה הסכמה לתנאים המופיעים על ידכם.

סמני את שיטת התשלום הרצויה לך

☐ **תשלום חד פעמי**
אשלם תוך 15 יום מיום קבלת מכונת התפירה „בלרינה" סך של —1200 ל"י (וכן סכום נוסף של —.15 ל"י הוצאות אריזה ומשלוח).

☐ **קניה בתשלומים** (המחיר כולל 22% ריבית לבנאית + דמי ניהול חשבון בסך 6 ל"י לחודש)
אשלם סך של — 153 ל"י 15 יום מיום קבלת מכונת התפירה (וכן סכום נוסף של —.15 ל"י הוצאות אריזה ומשלוח), ואחרי כן אשלם 18 תשלומים חודשיים רצופים של —.77 ל"י כל תשלום, החל בחודש שלאחר קבלת מכונת התפירה.

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל) בע"מ, או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ.

שם משפחה ____ חתימה הכרחית
שם פרטי ____ עיר ____ מיקוד ____
רחוב ____ מס' ____
מס' תעודת זהות ____ גיל: ____

חידון הסמלים 1974 לקוראי ידיעות אחרונות

איך להשתתף בחידון!

סמלים: כפי שתראה מודפסים בעמוד מטול סמלים וסיסמאות ומתחתם מספרים. כן מודפסים בעמוד זה הסברים לסמלים וליד כל הסבר מספר. עליך למצוא — ולציין ברשימה (תלוש) שבעמוד זה, מספר ההסבר לסמל המתאים. את הפתרונות יש לשלוח לת.ד. 9155 ת"א עבור חידון סמלים.

זהו החכייר בסידרת החידונים המתפרסמים בגליונות יכי ששי של „ידיעות אחרונות", זכותך "השתתף בכולם. אתה יכול לשלוח רק התשובות יהידון אחד, לכמה חידונים או לכל החידונים, כרצונך. הפנה יוגרלו בין הכיצויבים נכונה שורות פרסים יקרים וכן פרסי ביניים שבועיים.

כל פתרון יש להכניס במעטפה נפרדת.

עובדי „ידיעות אחרונות" ובני-משפחתם וכל הקשורים בחידון, אינם רשאים להשתתף.

בהצלחה

כל שבוע - פרס מיוחד!

1000 ל"י במזומן

השי מוגש לקוראים ע"י
בנק המזרחי המאוחד

פרס הביניים יוגרל בין הפותרים נכונה את חידון הסמלים.

רשימת פרסים שבועיים.נוספת תפורסם בשבוע הבא.

מעטפות המשתתפים בהגרלת הביניים יכללו גם בהגרלה הסופית

אל תחכה! שלח פתרונך מיד!

הפרס הראשון:
המכונית החסכונית „פיאט 127"

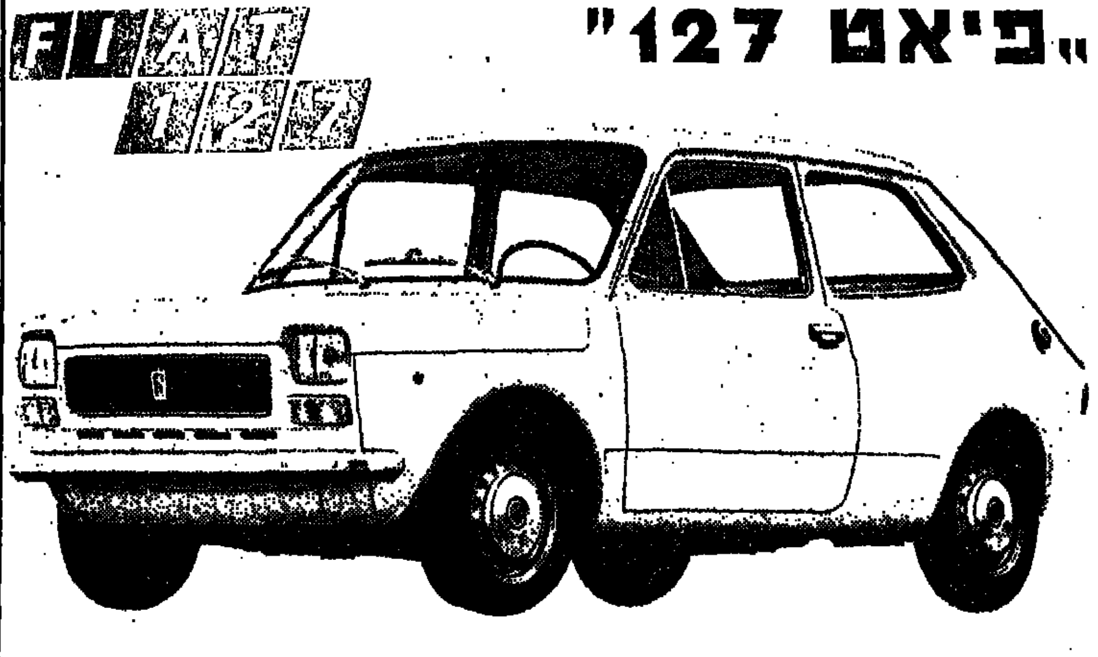

10 מגהצים אינפרא-קל אוטומטיים
מתנת
אמקא

5 טוסטרים פיצה אוטומטיים
מתנת
אמקא

2 קונבקטורים (מוליחום)
תוצרת דימפלקס, אנגליה
בעל הטרמוסטט האלקטרוני הבלעדי.
מתנת מ. ט. קולטון בע"מ

פרסים נמבחר מוצרי פילקו

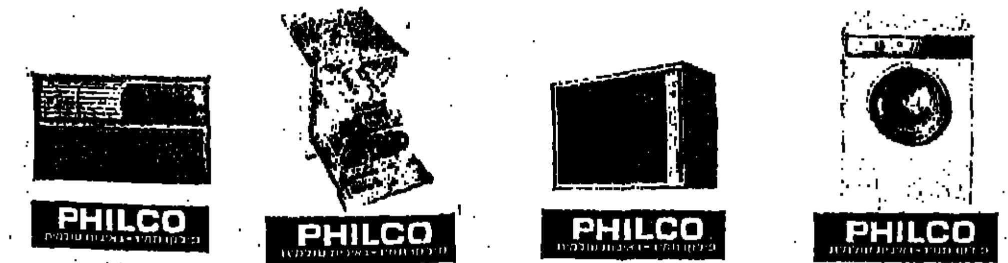

PHILCO
פילקו תמיד-באיכות עולמית

פרסום קורן

50 חבילות שי
ממבחר מוצרי
תמי לגבר
של יצהר

פוליסת „מיכלול דירות"
על סך 20,000 ל"י
לשנת אחת
של סהר, חב' לבטוח בע"מ

פינת ילדים
שולחן וארבעה כסאות
מפלסטיק צבעוני עליז
מתנת:
גולן, עיצוב וריהוט
קיבוץ שער הגולן

טייפ קסטות עם רדיו
מתנת „אודין"
AIKO

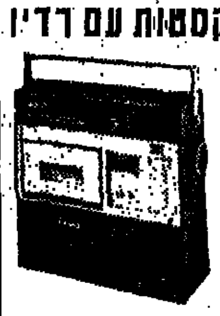

חסכי כסף — חסכי זמן! סרגי את כל בגדיך ובגדי משפחתך על מכונת אמפיסל 8 פלוס!
במחיר הצמר בלבד

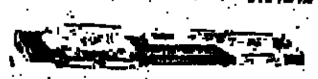

10 חולצות ניבה
בעיצוב גדעון אוברזון

10 בגדי-ים דיוה

טייפ קסטות למכונית
אוטוברס
EVADIN
ASEC 601
מתנת „אודין"

שעון צלילה לגבר
RICOH
מתנת „אודין"

1. המשקה הקל הנמכר ביותר בעו־לם. למעלה ממאה מיליון בקבוקים ליום. טעם החיים.

2. מבכירי יצרני ויצואני מזון איכות בישראל. מעמיד לבחירתך כ־40 מוקים מוכנים משובחים וכן לפתנים, שימורי ירקות, ריבות וקונפיטורות. „לא טעית — זהו..."

3. בחזית וגם בעורף, כולנו נהנים ממעדנים — TAMI —. שימורי איכות — ללא חומר משמר. מיוצרים ע"י פריטעים, חדרה.

4. המכונית ש־80% מנפחה מוקדש ל־5 נוסעים ומטענם — בעלת מנוע של 903 סמ"ק והנעה קדמית. המכונית העממית של פיאט.

5. היצרן הגדול בעולם לתנורי חמום בחשמל. היצואן הגדול באנגליה לתנורי חמום חשמליים.

6. אמקור — היצרן הגדול ביותר של מכשירי-בית חשמליים בישראל.

7. יופי עולמי — עם חברת הקוסמטיקה הגדולה בעולם, שהגיעה השנה לישראל. תמרוקים, בשמים ושמני אמבט לנשים ולגברים.

8. קאן קאן, גרבי המכנס של גיבור.

9. תודילבן, מעדני בשר ונקניק, מושב בית חרות.

10. ביפליקס אינטרנשיונל — מגדולי היצרנים בעולם של חזיות, תחתונים, ותגורות מדגמים אופנתיים. משווק בישראל ע"י דיוה.

11. אופנת ניבה לנשים ולגברים בעיצוב גדעון אוברזון, ישראל; לילי דרוקיש, ישראל; פאולו מריסקו, מילנו; ופרנק אוליבייה, פריז.

12. חברת תחבורה ציבורית הגדולה בישראל.

13. חברת הביטוח הגדולה בישראל.

14. ביטוח בפניקס הוא בטחון. בטחון בפניקס הוא גם חסכון. זוהי סיסמת הפניקס הישראלי, חברה לביטוח. לפניקס סניפים וסוכנויות בכל חלקי הארץ. סוכני הפניקס יועצים נאמנים.

15. שמשון, החברה הראשונה בישראל לביטוח חיים. שמשון, מומחים לביטוח חיים. סניפים: בירושלים, חיפה, באר-שבע, רחובות ונתניה. המשרד הראשי: מונטיפיורי 37, תל-אביב.

16. אטלס המשקה המשובח. אטלס תוסס ומרענן. אטלס בטעם אורנג'דה, לימון, פטל, קולה וסודה. אטלס גם בבקבוק משפחתי.

17. פיליפס, החברה בעלת השם העולמי במוצרי חשמל לבית ולמשפחה. פיליפס תמיד עוזר יותר.

18. אטריקס — קרם הידיים הידוע בטיבו בעולם. הבלעדי בעל הפעולה הכפולה. אטריקס מכיל סיליקון להגנה וגליצרין לטיפוח הידיים.

19. אקלימט — החברה המאוחדת לחימום, מטפלת בכל שיטות החימום, ההסקה בדיור, בתעשיה ובחקלאות. אקלימט — התנור הנפוץ ביותר באירופה והנמכר ביותר בישראל.

20. קוואקר — פתיתי שבלות-שועל Quaker Oats, „קורנפלקס" ו„שוגר פאפס" מיובאים על-ידי מ. פרוס ובנו בע"מ, ת.ד. 1063 תל-אביב.

21. תה טטלי — בשקיקים — הראשון בישראל ובעולם כולו, מפורסם מאז 1837. סוכנים ונציגים יחידים בישראל: מ. פרוס ובנו בע"מ, ת.ד. 1063, תל-אביב.

22. החברה המייצרת רהיטי אלומיניום, מיטות מתקפלות, שולחנות וכסאות בריסוד או בפורמייקה וכן שולחנות מיוחדים למשחקי ברידג' וקלפים.

23. סמל הכוכב המחומש — סמלה של חברת קרייזלר האמריקנית. את מכונית סימקה קרייזלר מתוצרת אירופה וארה"ב מפיצה בישראל חברת מכשירי תנועה.

24. בונזו, מזון כשר לכלבים. מוכן לשימוש ללא צורך בתוספות.

25. המרחצאות הידועים בעולם בטיב מי המרפא בעלי תכולה גבוהה ביותר של מינרלים. בנייני מרחצאות חדישים וממוזגים. המשקיפים על נוף הכנרת והחרמון.

26. יצרני הטלוויזיה הסקנדינבית, הנודעת בעיצובה והידועה המהפכניים. עתה, גם מקלט לקליטת צבעונית — „סינלנדיה", „סלוריה", טלוויזיה ואלקטרוניקה, כפר ורדים.

27. המשאית הקלה בעלת העוצמה להובלת נוסעים ומשאות (והנוסע חנשל — מרצדס בנץ). סוכנים בלעדיים בארץ: כלמוביל, רחוב העצמאות 118.

28. סדרת מרקים מובחרים של תלמה, רק מים רותחים והמרק מוכן. ללא בישול, ללא טירחה. מרק אטריות, מרק עגבניות, בורשט.

29. השמן המשובח לבישול, טיגון ואפיה מתוצרת „עץ הזית".

30. לו ניסית לאכול במסעדת „ציון" רק פעם אז רצית עוד הפעם. „מסעדת ציון" רח' סדויים 28, כרם התימנים טלפונים: 58714, 53623 ת"א.

31. זכרה משחת השיניים בעלת הפעולה הכפולה בפסים אדומים ולבנים כחולים מתוצרת עץ הזית.

32. הרגשה רעננה, נפלאה לאחר הרחצה בסבון אוליביה של עץ הזית.

33. השמפו לכל סוגי השיער מיוצר ב־4 סוגים: אדום, כחול, ירוק וצהוב — בתוספת לימון ושמן הזית של עץ הזית.

34. „פקיר" אגור חום, רדיאטורים, שואבי אבק ומנקי שטיחים. מתוצרת גרמניה.

35. „גרץ" הטלוויזיה של שנות ה־80.

36. מכונת כביסה יקרה! קנה מכונת תלמה להשיב בבתי ממכר מובחרים.

שים לב!

גזור טופס זה וציין את מספרי ההסברים המתאימים לפי ההוראות המופיעות בראש החידון.

לכבוד ת.ד. 9155, תל-אביב
עבור חידון הסמלים מס' 5"
7.12.73

שם פרטי: .... שם המשפחה: ....
רחוב: .... מספר: ....
עיר: .... טלפון: ....

סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה
1		13		25	
2		14		26	
3		15		27	
4		16		28	
5		17		29	
6		18		30	
7		19		31	
8		20		32	
9		21		33	
10		22		34	
11		23		35	
12		24		36	

מי פוחד מהגשם בחורף?

תלי
עם תלי - קל לי
במחיר פרסומת - 79.50 ל"י!

מיתקן החבלים המתקפל והמתנתק ופאר תוצרת שוויץ! - יפתור לך את בעיית ייבוש הכביסה, גם בימים רטובים וגשומים.
תלי - מותאם לחדר האמבטיה - חסכוני במקום וחסכוני בכסף.
תלי - להתקנה מהירה וקלה ולשימוש יעיל ונוח.
תלי - נושא כ־10 ק"ג כביסה רטובה.
סוכני המכירות שלנו ישמחו להציג בפניך את „תלי" ללא כל התחייבות מצידך. מלאי ושלחי התלוש, או הזמיני את סוכנו טלפונית: באיזור ת"א-03/626436, באיזור חיפה והצפון 04/525088. להשיג גם בחנויות מובחרות.

לכבוד „תלי", ת.ד. 29125 ת"א
☐ הנני מזמינה את סוכן המכירות שלכם להציג את „תלי" ללא כל התחייבות מצידי
☐ נא שלחו לי ... מתלים „תלי" בדואר חוזר, במחיר 79.50 ל"י המתלה.
רצ"ב המחאה ע"ס .... ל"י. שם .... כתובת .... טלפון ....

הקץ לאויר היבש עם מתקן לחות (מא"יד) BENTA

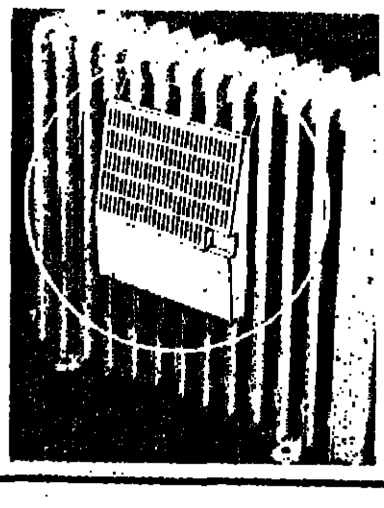

המתקן הפשוט והיעיל לאידוי. נותן הרגשה נעימה ומונע התיבשות האויר הנגרמת ע"י חימום הדירה. פשוט בשימוש. נתלה על כל רדיאטור של מים, חשמל או חימום מרכזי אחר.
להשיג כעת בשלושה דגמים.
מחיר מומלץ לדגם מס' 101, —.21 ל"י, דגם 102, —.18 ל"י, דגם 132, 37 ל"י.
מומלץ ע"י רופאים.
ירושלים: „חשמלית", המלך ג'ורג' 27 • „כלכו שורץ", בן-יהודה 1 • לויזון, שלומציון המלכה 2 • המבורגר בע"מ, רח' שמאי 15.
תל-אביב: „חלכית", יראליהו, להגרדיה 76, בנין הסופרמרקט • „אלרד", אלנבי 106 • „כל-בו שלום", בנין מגדל שלום, קומת החשמל.
חיפה: „רדיו אקשטיין-אורי", הרצל 44 • רדיו אפרים, שד' הרצל 43 • „סלון שביט", שד' המגינים 54.
באר-שבע: „מכנו", קרונמן גרשון, פסג' פאר הנגב, רח' הדסה 68 • „א.א. אלקטרוניקה", רח' העצמאות 48.
חולון: „כרמי", רח' החשמונאים 39 (מפיץ), טל' 855843.
נתניה: שרגא יערי, הנדסה חשמלית, הרצל 3. • „תל אורי" בע"מ, שמואל הנציב 15. אחים פיקס, הרצל 51.
אשקלון: „רדיו אורי", עתיקות ג', מרכז מסחרי.
חדרה: „אלקט אור", בנין פלטרין.
נהריה: „רון", ככר העיריה, שד' הגעתון.
פתח-תקוה: „כל אלקטריק", רח' החגנה 12.
הגיעו כעת רדיאטורים ZANKER-FORBACH פאר תוצרת גרמניה
3 שנים אחריות, חסכון בחשמל ע"י חלוקת חום וטרמוסטט אלקטרוני, מחירים נוחים.
יבוא והפצה ע"י סוכנות מ.י.ד. ירושלים, טלפון: 222972 הזהרו מחיקויים!

ב"ה
משרד העבודה
האגף להכשרה מקצועית
נותרו מספר מקומות בקורסים קדם-צבאיים
הנפתחים בימים אלה
קורס למכונאות רכב
קורס חשמלאות רכב
- משך הקורס 12 חודשי לימוד.
- מתקבלים נערים דתיים גולאי ½17—16.
- שכר הלימוד 480 ל"י לשנה, כולל דמי אחזקה בפנימיה.
- לנזקקים אפשרות קבלת הנחות.

פרטים נוספים והרשמה יש לפנות למזכירות בית-הספר „נחלים" ע"י פתח-תקוה, טל: 919847 או למשרדי הנוער הדתי העובד, אחד העם 108 ת"א, טל: 224174.

6 niba ניבה	5	4 CAN CAN	3 ACCLIMAT	2 Dimplex MADE IN ENGLAND	1 SALORA TV
12	11 א--ס	10 AVON	9	8 Constructa קונסטרוקטה	7 ויטה
18 biflex STYLED IN U.S.A.	17	16	15 חמי טבריה	14 אוליביה	13
19 Tami	23	22	21	20	19 C.D.
30	29 Graetz	28 atrix	27	26 קלר	25
36 ROYAL	35 Fakir	34 HANOMAG HENSCHEL	33 1837 TETLEY	32 FIAT 127	31 ONEG עונג

נפתח מרכז מכירת רהיטים נפלא ברחוב בוגרשוב 58 ("פורום" שמרת). תמצא שם עיצוב מקורי ומיוחד (שמרת). ריהוט חזק עם גמר מעולה (שמרת), עשוי עם פליסנדר וטיק אמיתיים (שמרת). הכל נמצא במרכז המכירות החדש- ברחוב בוגרשוב 58, תל-אביב.

רהיטי קבוץ שמרת

תל אביב: רח' בוגרשוב 58. ירושלים: צוחורף, שלומציון המלכה 4, חיפה: בלפור 10; באר שבע: הדר; מרכז רסקו; קרית מוצקין: השופטים 12; נהריה: יבדריאן, מרכז רסקו; טבריה: רהיטי הצפון; רחוהגליל עכו: ניכורי סין 18

הקול קול מוסקבה והידיים ידי ערב

מאת ג'והן קמחי

מיוחד ל„ידיעות אחרונות"

ב־27 בספטמבר 1973 אחרי־הצהריים, התנגנה נימה חדשה לשידורים העברים של ראדיו מוסקבה. בשעה 19.15 שידר לייב קורנייב את הפרשנות הרגילה שלו לעולם הערבי. הפעם הוקדשה השיחה לנושא „צבא ישראל בין אגדת למציאות". הפרשן הפופולארי עסק באגדת הכישורים הצבאיים המעולים של הישראלים וטען, כי העובדות טופחות על פניה של אגדה זו, וכי הפצתה אינה אלא לוחמה פסיכולוגית נגד תנועות השיחרור הערביות.

בהמשך השיחה, החל קורנייב להביא את ה„עובדות" על צה"ל, שהגיעו לידיעת הסובייטים. אמר הוא: „יש לזכור, כי הישראלים הם כוח־המחץ של הריאקציה העולמית במיזרח־התיכון. אולם, צבא ציוני ותוקפני זה, שחונך ברוח של שינאת־האנושות, לא יוכל לקיים את כושר־הלחימה הגבוה שלו ללא הגבלה. ובסופו של דבר יתמוטט המוראל שלו.

וכאן נתגלה היעד העיקרי של התרגיל המילולי של קורנייב.

„לאמיתו של דבר," אמר הפרשן הסובייטי, „כבר הבחנו בסימנים הראשונים של התמוטטות המוראל בצבא הישראלי".

הוא מיהר לפרט סימנים אלה: גידול מיספר החיילים המכורים לסמים, התנגדות גלויה למישטרי ולקציני מצד החיילים יוצאי המיזרח. „המהווים 65 אחוז של כוח־האדם בישראל". וגידול ההתנגדות למילחמה והייאוש בקרב המגוייסים לשירות צבאי.

קורנייב סיפר למאזינים, כי ישראלים צעירים מחזירים את צווי־הגיוס שלהם; ואילו חיילים משוחררים מגנים את ממשלתה של גולדה מאיר. לדבריו, שולהבו ההתנגשות על־ידי העסקת מיספר רב של טייסים וחיילים שכירים מדרום־אפריקה, מארגנטינה, ממערב־גרמניה ומארצות־הברית.

„לכל זה היתה השפעה שלילית על הצבא הישראלי", סיכם הפרשן. „וכל זה עשוי לסייע לניפוץ אגדת עוצמתה של הכח הצבאית הישראלית".

ניצול ההפשרה

לא היה זה שידור רגיל. היה זה, יותר, תדריך לנציגויות הסובייטיות במיזרח־התיכון. הוא הפך לנושא מרכזי, ששטף את העולם הערבי באמצעות הראדיו, העיתונות והצינורות הדיפלומאטיים והלא־דיפלומאטיים. הוא הפך לשיאה של נעימה, אשר נשמעה יותר ויותר בשבועיים, שקדמו לפרוץ הקרבות.

הנעימה נשמעה תחילה במיסגרת הדאגה הסובייטית ל„אחדות ערבית". ליאוניד ברז'נייב הטיף לאחדות לכל האורחים הערביים, שהגיעו למוסקבה ומכונת־התעמולה הסובייטית הפכה בו נמרצות.

לאחר ועידת המדינות הבילתי־מזדהות באלג'יר

בשבועות שלפני המילחמה ניסו הרוסים להמעיט את דמותה של ישראל ויחד עם זאת ליצור את הרושם שהערבים לא יתקיפו. הסורים כמעט שיבשו את התוכניות הסובייטיות כששידרו מדמשק על הכנות ישראליות למיתקפה. בתקופת המילחמה שלט במוסקבה הטון של „קשוחי הקרמלין", בראשותו של שר־ההגנה אנדריי גרצ'קו. עתה שבויים הרוסים בידי הבטחתם לגרום לנסיגת ישראל מן השטחים והחזרת זכויות הפלשתינאים

המשך ◄

שירותי הביון של ישראל ושל ארצות-הברית דיווחו על התקפה מצרית קרובה בדצמבר 1972 ובמאי 1973, בעיצומן של חגיגות ה-25 להקמת ישראל. שני מיבצעי צליחה אלה בוטלו על-ידי סאדאת ברגע האחרון. האם היה זה ברז'נייב שהרתיע את הנשיא המצרי, ואם כן – מה הבטיח לו בתמורה? האם הבטיחה ארה"ב לבריה"מ שתפעיל השפעתה על ישראל לביצוע החלטה 242?

הפכו המפית הרוסים מפורשות יותר. עיתוי זה הינו בעל משמעות. ברור, כי במחצית השנייה של ספטמבר היתה בהצהרות הסובייטיות נימה של דחיפות; והנה, דווקא בתקופה זו הגיעו אל הפנטאגון ואל שילטונות ישראל הדיווחים המדאיגים הראשונים על הכנותיהן של מצרים וסוריה למילחמה.

בעמדת התמיכה המדינית של ברית-המועצות בשלב מכריע זה לא היה שמץ של סודיות. ברור, כי כבר באותה תקופה החל מנגנון התעמולה הסובייטי בכלל — והמנגנון המיועד לערבים בפרט — במילוי תפקידו במיסגרת הלוחמה הפסיכולוגית, לקראת ה-6 באוקטובר.

כך, למשל, הודגש בפרשנות רשמית מאוד — ששודרה בעילום-שם ב-18 בספטמבר, בשפה הערבית, כי סאדאת, בומדיין ואסד, שנפגשו באלג'יר, הבינו שעליהם לנצל את הרפיית המתח בעולם ולהגביר את מאבקם על "זכויותיהם החוקיות".

הפרשן הדגיש, כי על הערבים לנצל את ההזדמנות שנוצרה על-ידי תנאי ההפשרה. "כדי לנצל את הכוח והמשאבים של הערבים. אם אלה יופעלו כהלכה, יובטח ניצחונם של הערבים על האוייב".

ניסיון זה, לבנות לערבים ביטחון-עצמי — אם לא ביטחון-עצמי-מופרז — התקדם שלב נוסף בשידורי מוסקבה בשפה הערבית למחרת היום, ב-19 בספטמבר. גם הפעם הודגשה חשיבותה של פעולה ערבית משותפת. אלא שנושא מרכזי זה זכה לתוספת רבת-משמעות: מדיניות ההפשרה משתקת את הסיוע האמריקני לישראל.

אמר הפרשן: "הנטייה להפשרה וההתפתחותו של המצב הבינלאומי מוליכות לבידודה של ישראל... ארצות-הברית אינה יכולה עוד להתייצב לצד ישראל ללא תנאי וללא סייג, כפי שעשתה כעבר... מצב זה חולל היסטריה בקרב החוגים השולטים בישראל, אשר נאלצו לנקוט בטכסיסים חדשים, כדי להצדיק את עמדתם".

הטכסיסים, לדיברי הפרשן: תל-אביב נכונה להיות גמישה יותר בכל הנוגע להסדר. דיין מוכן להחזיר חלק גדול של סיני לידי המצרים.

אולם, פרשן סובייטי מוסמך זה הזהיר את מאזיניו הערבים ואת הנציגויות הסובייטיות במיזרח-התיכון, כי דיין לא העלה את הצעתו מתוך רצון-טוב, אלא מתוך חשש שהדיון באו"ם יגביר את בידודה של ישראל.

הוא הוסיף, כי עתה מסוגלים הערבים להפעיל את נשק-הנפט ביעילות — בתנאי שהם ינקטו במדיניות אחידה.

מנגנון התעמולה והדיפלומאטיה של ברית-המועצות המשיך במסע לתמעטת דמותה של ישראל. בצורה זאת או אחרת, היה זה מאמץ חסר-תקדים להכשיר את הציבור הערבי לעימות עתיר-ניצחון עם הישראלים — והעיתונאים הערבים הכירו בכך.

ב-25 בספטמבר — עשרה ימים לפני פרוץ הקרבות ו-48 שעות לפני מיתקפתם הסופית של הרוסים על הערכה הערבית של הישראלים, החל דובר "קול ערב" הקהירי, אניס אל-ג'והארי, לרוץ בתלם הרוסי. הוא טען, כי הצעותיהם של קיסינג'ר ודיין להסדר בשלבים, אשר זכו לפירסום רב בעיתונות הערבית, אינן אלא צעד אמריקני, המיועד לשכנע את הערבים כי ניכסון יוציא ויתורים חשובים מידי ישראל. האמריקנים עשו זאת כדי לבלום את הפעילות הערבית, אשר החלה נושאת פרי.

טען ג'והארי: "כדי לסכל תוכנית זאת של האמריקנים, עלינו לכוון את מאמצינו כך, שהם יעברו מן השלב של לחץ פוליטי לזה של עימות מזויין".

מקור המישגים

לא היה זה איום-סרק, אם כי כל העולם חשב זאת לאיום-סרק.

בשלב זה נכנס העולם לתקופה המתמיהה של שמונת הימים שקדמו לתנועת הצבאות המצריים והסוריים. כיום ידוע, כי לוושינגטון הגיעו דיווחים על גיוסם של הערבים והיערכותם למיתקפה. ד"ר קיסינג'ר גילה, כי הביון האמריקני דיווח על ריכוזים מצריים וסוריים בלתי-רגילים בשבוע הראשון של אוקטובר. במסיבת העיתונאים שלו, ב-12 באוקטובר, נאמר, כי הביון הישראלי העביר דיווחים דומים. וכי ממשלת ארצות-הברית בדקה אותם, יחד עם ממשלת ישראל, וניסתה לעמוד על משמעותם.

"דעתם האחידה (של מעריכי-המצב הישראלים והאמריקנים) היתה, שפעולות-איבה אינן מתקבלות על הדעת — עד-כדי-כך, שאין סיכויים להתרחשותן," הוסיף קיסינג'ר. נראה, כי השקפה זו על סיכויי המילחמה חוזקה על-ידי שיחות עם אבא אבן הישראלי וד"ר א-זיאת המצרי, במרכז האו"ם בניו-יורק.

מעריכי-המצב של ארצות-הברית ושל ישראל פעלו על סמך מידע מוצק, שנאסף על-ידי שירותיהם. לדעתו של קיסינג'ר הם שגו "בהתאימם עיקביות בין העובדות לבין מה שנחזה על ידם".

היה זה מישגה רווח למדי בפירוש מידע, הן בקרב פקידים בכירים והן בקרב עיתונאים.

הירהר קיסינג'ר בקול: "אם אתה יוצא מן ההנחה שמילחמה אינה עומדת לפרוץ — ואם אתה יודע שהמצרים ערכו תמרונים בכל ספטמבר בעשר השנים האחרונות — הרי קרוב לוודאי שתהיה לך נטייה לשבץ את העובדות בתיאוריות המגובשות שלך".

כל זה סביר למדי. אבל, אין לשכוח, כי במישחק השתתף גורם נוסף. האם ידעו הרוסים על המיתקפה הקרובה לבוא? האם הם עודדו אותה וסייעו לה? האם נקטו בצעדים למנוע אותה, או לדווח לארצות-הברית על הסכנה?

ברור היה, כי ד"ר קיסינג'ר לא היה מוכן לדון בשאלות אלה ב-12 באוקטובר, בעיצומה של המילחמה, ובטרם תובהר למימשל האמריקני מלוא תפקידה של ברית המועצות בפרשה.

גם כאן הופתעה ארצות הברית, כאשר הובהר היקפה המלא של המעורבות הסובייטית.

דברים רבים, שעוד יכולים להתגלות על-ידי שיטות הריגול הישנות והטובות, הוזנחו על-ידי הריכוז המופרז של אמצעי-ביון אלקטרוניים מתוחכמים. אמצעים אלה מסוגלים לפענח כל דבר שבעולם — פרט לכוונות המנהיגים הפוליטיים.

זמן קצר לאחר סיום מילחמת העולם השנייה אמר פילדמרשאל מונטגומרי, כי אילו עמד הוא בראש הביון הסובייטי, היה מפטר את כל המנגנון שלו ומחליפו במינוי על עשרים וחמשה עותקים של ה"ניו-יורק טיימס". אילו שמעו הישראלים והאמריקנים לעצה זו (אם כי לא ככתבה וכלשונה) היו, בוודאי — חושדים יותר בתפקידם של הסובייטים בשבועות שקדמו לפרוץ המילחמה, שהרי אפשר היה לראות, שחור-על-גבי-לבן, כי ברית-המועצות ממשיכה במדיניות ההפשרה עם "עצמות-העל", תוך השמעת קולות כלפי אפריקה ואסיה, אשר "לא תאמו את התפיסות הקיימות ולא יצרו עיקביות בין העובדות לבין התחזיות" — כדבריו של ד"ר קיסינג'ר.

ברז'נייב מול גרצ'קו

יחד עם זאת, היו סימנים של תסיסה ניכרת בצמרת הסובייטית — דומה לזו שקדמה להדחת חרושצ'וב ב-1964 ולזו שהתחוללה אחרי מילחמת-ששת-הימים. במרכז המחלוקת בקרב ההנהגה הסובייטית, כפי שנתגלתה לעולם החיצון, עמד העימות בין מדיניות ההפשרה לבין הסכנה הגוברת כתוצאה מן המעורבות הסובייטית במצרים של סאדאת.

כמובן שהיה זו פשטנות לצמצם פולמוס-רבתי בצמרת הסובייטית למונחים כאלה. אבל, העובדות ריכזו את ההתנגשות בין מזכיר המיפלגה, ליאוניד ברז'נייב, לבין דובר הצבא, שר-ההגנה המרשאל אנדריי גרצ'קו, דווקא בנקודה זו.

לגבי ההנהגה הסובייטית היתה הבעייה כיצד לווסת את המעורבות של ברית המועצות במצרים ובסוריה ולפקח עליה. מעורבות זו הגיעה לנקודת-משבר בחורף 1971—1972, כאשר ביטל סאדאת את מיבצע צליחת התעלה, שנקבע ל-9 בדצמבר 1971. הוא עשה כן בעיקר בגלל לחץ סובייטי — ומפני שסוריה לא היתה מוכנה למיתקפה, אף לא רצתה לקחת בה חלק. סאדאת עצמו הודה, כי הוא "ביטל את ההוראות ברגע האחרון". אך לא נתן כל נימוקים מפורשים לביטול זה אלא הסתפק ברמזים.

פרשה זו והשיחות, שבאו בעיקבותיה, הדאיגו את הרוסים. אולם, תגובותיהם של דובר המיפלגה, ברז'נייב, ודובר הצבא, גרצ'קו, היו סותרות ומנוגדות. שני המחנות לא היו מוגדרים, ויסודות של שתי ההשקפות היו מצויים בשניהם. אבל, ברז'נייב חלש על ה"פוליטיקאים", בה בשעה שגרצ'קו נתן את הטון לאנשי הצבא. המבוכה אף גברה, מפני שהמנהיגות הסובייטית יישמה את שני הקווים המדיניים כאחד, משך זמן-מה.

גרצ'קו וחסידיו סברו, כי הדרך הטובה ביותר לשלוט במצב במצרים ובהססנותו והסתכנותו של סאדאת היא להגביר את המעורבות הסובייטית ולזכות בפיקוח ישיר רב ככל האפשר. לשם התחלה, הוכפל ב-1971 מערך אנשי הביון והביטחון הסובייטיים במצרים. ההשתתפות הצבאית הישירה של ברית-המועצות הוגברה; והמעורבות הסובייטית במיבני הפיקוד המצרי גדלה. בד-בבד עם הגדלת התכנון המשותף וההתייעצויות המשותפות בין קצינים מצריים וקצינים סובייטיים.

אולם, לגבי בעיית-המוקד היתה ידו של ברז'נייב על העליונה: למרות כל בקשותיו של סאדאת, לא קיבלו המצרים נשק התקפה כגון מטוסי מיג-23 וסוגים מסויימים של טילים.

יחד עם זאת, הכשיר ברז'נייב את הקרקע להינתקות סובייטית רכתי ממצרים, כדי לא לסכן את מדיניות ההפשרה בין ארצו לבין ארצות-הברית.

משך זמן רב קשה היה להבין מדוע חיכה ברז'נייב עד אשר התריח סאדאת ו"סילק" את היועצים הסובייטיים ממצרים באוגוסט 1972. לא ברור היה מדוע לא נקט ברז'נייב עצמו ביוזמת-יציאה, במקום לספוג "סטירת-לחי" מן הנשיא המצרי.

התשובה, כפי שהיא ידועה לנו כיום, מגלה את ברז'נייב כמדינאי בילתי-רגיל.

בקיץ 1972 עמד ברז'נייב לא רק מול בעיית סאדאת, אלא גם מול בעיית גרצ'קו. כל יוזמה שלו להקטנת המעורבות הסובייטית במצרים היתה נתקלת בהתנגדות עזה מצד גרצ'קו וסיעתו ומגבירה את חילוקי הדיעות בקרב ההנהגה הסובייטית. אף אם היתה ידו של ברז'נייב על העליונה.

על-כן, הניח ברז'נייב לסאדאת לעשות את המלאכה במקומו. גרצ'קו לא היה מסוגל להתנגד לכך, ויתכן כי אף נאלץ להודות במישגהו ולקבל את הערכתו של ברז'נייב.

ניצחון זמני

אולם, ניצחון זה של ברז'נייב היה זמני בלבד. בסוף שנת 1972 שבה בעיית יחסי רוסיה-מצרים והתריפה. הדבר מצא את ביטויו בגיוס המתמיד של הכוחות המצריים, המוצבים לאורך התעלה ובהשלמת ההכנות למיבצע לסיני. לסאדאת נותר רק לתת את האות. שירותי-הביון של ישראל וארצות-הברית אף דיווחו על התקפה קרובה בדצמבר 1972 ובמאי 1973 — בעיצומן של חגיגות השנה ה-25 להקמת מדינת ישראל.

שני מיבצעי-צליחה אלה בוטלו על-ידי סאדאת ברגע האחרון. פרטי ביטולים אלה מעורפלים למדי, אבל, הם מספיקים להבנת צליחת-אוקטובר 1973.

נראה, כי ארצות הברית דיווחה לברית-המועצות על פעולות האיבה הקרובות ובאותה ובקשה הבהרות לגבי עמדתה במיקרה של התנגשות כזאת. לגבי חילוקי-הדיעות אלה קיימות גירסות סותרות; הגירסה האמריקנית אומרת, כי ברז'נייב שוכנע להשפיע על סאדאת לדחות את המיתקפה, בשל השפעתה השלילית על סיכויי ועידת ההפשרה ושיחות ההפשרה למינוחן. הגירסה הרוסית, הנתמכת על-ידי פקידים מצרים, מקורבי סאדאת, אומרת, כי ברז'נייב הבהיר לארצות-הברית שהוא לא יוכל להרתיע את סאדאת, אלא אם כן יובטח לו כי אמריקה תפעיל את השפעתה על ישראל, כדי להביא לביצוע החלטה 242 של מועצת הביטחון, ובייחוד לנסיגת ישראלית מן השטחים, בתנאים הרצויים לנשיא המצרי.

הרוסים טוענים, כי הם קיבלו הבטחה כזאת, או, לפחות, משהו העשוי להתפרש כהבטחה כזאת, ומשום כך ביטל סאדאת את שתי המיתקפות.

היו דיונים בין ארצות הברית לבין ברית-המועצות ובין הרוסים לסאדאת. פרטי הדרישות וההבטחות לא הובהרו — וייתכן כי לא יובהרו לעולם. אבל, לא היה כל ספק לגבי התוצאות.

ברז'נייב לא היה מעוניין במילחמה. הינתקותו ממצרים, ביולי 1972, פעלה כהלכה. לברית-המועצות היתה עדיין נוכחות נכבדה על גדות הנילוס. אבל, היא לא הסתכנה עוד בעימות צבאי ישיר עם ישראל. יתר-על-כן, חיזוק העמדות הסובייטיות במקומות אחרים באיזור פיצה את ברית-המועצות על נסיגתה האיסטראטגית מארץ הנילוס.

הצורה החדשה של הנוכחות הסובייטית היתה מסוכנת פחות. ההשפעה הסובייטית גדלה והתפשטה, והסיכוי לשיבוש ההפשרה עם ארצות-הברית פחת.

סאדאת ביטל את מיתקפת דצמבר 1972 בשל התחייבותו של ברז'נייב להשיג פיתרון מדיני, המקובל על מצרים. אבל, הפיתרון לא הושג.

כאשר שב וקבע סאדאת את מועד המיתקפה למאי 1973, היה ברז'נייב זקוק להפשרה יותר מתמיד. סאדאת ניצל את ההזדמנות כדי להגדיל את מחיר הדחייה. הוא קבע שעת-אפס נוספת והשיג התחייבות סובייטית, שאם לא יושג הסדר עד לסתיו 1973 לא תתנגד עוד ברית-המועצות למיתקפה הערבית. יתר-על-כן, הרוסים התחייבו לצייד את הצבא המצרי בנשק חדיש ומתוחכם, כדי להבטיח את הצלחתו.

הערכה מדוייקת

ב-27 ביוני 1973 הובא מחקר, המבוסס על מיסמכים מפורטים, על-ידי שירותי הביון של ישראל וארצות הברית בפני הממשלות של שתי המדינות. המחקר קבע, כי סאדאת דבק בהחלטתו להילחם, והביא נימוקים לכך.

במיסמך הישראלי היתה הסתייגות אחת. אכן, הישראלים הסכימו עם האמריקנים שסאדאת יפתח בהתקפה. אבל, הם היו משוכנעים, כי המצרים ימתינו עד סתיו 1973. הרוסים היו זקוקים, לדעתם, לפרק-זמן זה, כדי לשלם תמורת דחיית צליחת-מאי בציוד, באספקה ובאימונים מוגברים.

מדוע שינה ברז'נייב את עמדתו? מדוע נכנע לסאדאת ולגרצ'קו? מדוע סיכן את מדיניות ההפשרה, בהסכימו למעורבות מוגברת, אם-כי לא מוחלטת, בתוכניותיה של מצרים?

אין דרך לדעת את האמת לאמיתה. אבל, נראה כי יש לחפש את התשובה המשוערת בתמורות הדראמאטיות בהרכב ה"פוליטביורו" המוסקבאי באפריל 1973. תוך כדי מאמץ להשיג את תמיכת הצבא במדיניות ההפשרה שלו, הכניס ברז'נייב לפוליטביורו את גרצ'קו ואת ראש המישטרה החשאית — יורי אנדרופוב. בכך שיריין את עצמו מפני התקפה כגון זו שהפילה את חרושצ'וב. אבל, הוא נאלץ לשלם מחיר מסויים תמורת תמיכתו של גרצ'קו. הכל מרמז על כך, שלגרצ'קו הותר לעשות במצרים כרצונו וכי לסאדאת הובטחה תמיכה צבאית ודיפלומאטית, הקרובה עד מאוד למעורבות ישירה.

בינתיים, הועמדו ברז'נייב ועמיתיו בפני אספקט נוסף של הבעייה המצרית. הסובייטים נחשפו, כי בידי ארצות-הברית יש ראיות מכריעות, המבוססות על ישיבות מועצת הביטחון הלאומית של סאדאת, כי למצרים אין כל כוונה לשאת ולתת עם ישראל וכי שום ממשלה ישראלית לא תוכל לקיים מו"מ על-פי כוונותיו האמיתיות של סאדאת.

לדיברי הדו"חות האמריקניים הבהיר סאדאת לעמיתיו, כי הוא לא ידון עם ישראל עד שזו לא תקבל את הגבולות שנקבעו על-ידי האו"ם בשנת 1947. לרוסים, נאמר, כי לדעת האמריקנים, צועד סאדאת לא לקראת היעדים המוגבלים — שהוצהרו על-ידי ברית המועצות, אלא לקראת יעדים שהם מעל ומעבר לכל מה שהניח ברז'נייב.

ידיעות אלה הטרידו את ברז'נייב, והללו מאמצים דיפלומאטיים מוגברים לריסונו של הנשיא המצרי. שגריר ברית-המועצות בקהיר הפך לאורח קבוע, כמעט, בארמון הנשיא. לעתים היה השגריר בא אל סאדאת אף פעמיים או שלוש פעמים ביום.

ברז'נייב עצמו לא החמיץ שום הזדמנות להדגיש את הצורך בהסדר מדיני בשלום, המבוסס על החזרת השטחים הכבושים. אבל, הוא נשמע כיוצא-דופן על רקע התמונה המדינית הסובייטית. אותה שעה היה "האיש הקופץ" דווקא גרצ'קו, אשר פירש את ההפשרה כהמשכת המילחמה באמצעים אחרים.

קולם של גרצ'קו וברז'נייב גם יחד נבלע בשאון האוניות והמטוסים שהובילו למצרים ציוד, מומחים ומכונאים לקראת התמרונים המצריים הגדולים — החזרה הכללית, שעמדה להיערך באמצע ספטמבר.

הרמז היה ברור. סאדאת הבין אותו, וברז'נייב נכנע, והשתתק ברגע המכריע.

היתה זו שתיקה רועמת עד כדי כך, שקשה היה שלא להבחין בה. ב-18 בספטמבר 1973, כאשר שירותי הביון של ארצות-הברית ושל ישראל שיגרו לארצותיהם אזעקות מחודשות, אשר לא פורשו כהלכה, ידעו הרוסים את העומד להתרחש.

ברז'נייב נאם אז בפני הוועד המרכזי של המיפלגה הקומוניסטית הבולגרית, לאחר שעוטר באות מיסדר גיאורגי דימיטרוב וב"כוכב הזהב" הבולגרי. היה זה אחד מנאומיו המדיניים המיוחדים. הוא נגע בכל הבעיות החשובות — פרט לאחת.

ב-24 בספטמבר, כאשר כבר נראה המשבר לעין המנהיגים הסובייטיים, אם לא לעיני האמריקנים והישראלים, נשא ברז'נייב נאום גדול נוסף — הפעם בטאשקנט. הוא דיבר ביתר אריכות על ההפשרה, על הסינים, על אסיה, על נאט"ו, על היפאנים ועל אירופה. אף מילה אחת לא נאמרה על המיזרח-התיכון.

בין שני נאומים אלה נשא ברז'נייב נאום אחר על בעיות פנים, בסופיה. גם שם לא הוזכרו סיכוייו של משבר בינלאומי קרוב.

בינתיים, פתח מישרד-החוץ הסובייטי, אשר ראשו אנדריי גרומיקו, הועלה אף הוא אל ה"פוליטביורו", במסע שתדלנות אינטנסיבי בין מדינות אפריקה, אשר קיימו עדיין יחסים דיפלומאטיים עם ישראל. גם כאן יעבור זמן-מה בטרם יובהר באיזו מידה נקטה ברית-המועצות בלחץ ובאיומים, לצד פיתויי הכספים של קדאפי, שליט לוב, כלפי ממשלות אפריקניות, או שרים בודדים.

לפי השמועות הוציאו הלובים כ-20 מיליון דולאר על "קניית" שרים וממשלות ועל פיצוי אישים, אשר שינו את דעתם ברגע המכריע. אבל, הלחץ הסובייטי היה עיקבי יותר, ובסופו של דבר שוכנעו הקורבנות כי הם לא יוכלו לשאת במחיר של המשך קיום יחסים עם ישראל. שבע-עשרה ממשלות אפריקניות — ביניהן כאלה שהיו קרובות לישראל — ניתקו את יחסיהן עם ישראל בספטמבר ובאוקטובר. עשר מדינות אחרות הלכו בעיקבותיהן בנובמבר.

כך הוכנה התפאורה למילחמתו של סאדאת. חיל החלוץ שלו הוגן על-ידי מיטריית-הטילים הסובייטית ועל ידי תרומתה הבילתי-מוגבלת של נשק וציוד. האגפים הדיפלומאטיים שלו כוסו על-ידי המרץ חסר-התקדים של הדיפלומאטיה הסובייטית, אשר יצאה לבודד את ישראל.

שידור מביך

אולם, כפי שקורה לעיתים קרובות לתוכניות המדוקדקות ביותר, אירע ברגע האחרון משהו מוזר, שחולל כימעט מהומה במיפקדות התיכנון השונות במוסקבה.

היה זה ביום ה', ה-4 באוקטובר, סמוך לשעה שבע בבוקר, כאשר פתח רדיו דמשק את מהדורת החדשות שלו. המהדורה נקלטה ונרשמה, כרגיל, בירושלים, בלונדון ובארצות מעוניינות שונות. תחנות-ההאזנה הסובייטיות בבאקו עקבו אחריה בתשומת-לב מיוחדת.

בשעה 7.15 בדיוק קרא הקריין הסורי ידיעה אשר העבירה, בוודאי, רעד בגופו של המרשאל גרצ'קו. הוא אמר, כי לפי ידיעות שהגיעו לסוכנות הידיעות הצרפתית "א.פ.פ." הזהירו חוגים צבאיים בישראל כי "למרות השקט השורר בקו-הפסקת-האש עם סוריה, מתכוננים הסורים לפעולה צבאית. המקורות הישראליים הוסיפו, כי כתוצאה מכך הועמד צבא ישראל בכוננות בסוף השבוע האחרון". "מקורות של האוייב הציוני טוענים גם, כי החזית הסורית תוגברה על ידי כוחות, שהוצבו בגבול-סוריה-ירדן בשלוש השנים האחרונות" הוסיף רדיו דמשק. "כן טוענו מקורות ישראליים אלה, כי הצבא הסורי בגולן תוגבר בטילי "סאם-2" "סאם-3" ואולי אף "סאם-6" מתוצרת ברית-המועצות".

רדיו דמשק ציין גם, כי לדיברי סוכנות-הידיעות הרשמית של מצרים, הכריזה מצרים כוננות בגזרות הצפונית והמרכזית של תעלת-סואץ. כוחות אלה ריכזו — לדברי הדובר הסורי — "לאור ריכוזים מאסיביים של כוחות ישראליים בסיני וברמת-הגולן". אולם, דמשק הוסיפה, כי "דובר ציוני רשמי הכחיש בתוקף את מציאותם של ריכוזים ישראליים כאלה".

עורך השידור המשיך בהבאת הוכחות לכך כי הישראלים מכינים מיתקפה מאסיבית על סוריה וכי אבא אבן ואישים אחרים מפיצים בדיה על התקפת-פתע סורית קרובה, כדי להטעות את דעת הקהל העולמית.

נראה, כי הסורים ייחסו חשיבות רבה לידיעה. הם חזרו עליה במהדורת-החדשות של אחרי הצהריים.

פעולת-הסחה

ידיעה זו חוללה דאגה כבדה בקרב היועצים הסובייטיים בסוריה ובקרב אדוניהם במוסקבה. החשש היה, כי הישראלים שתלו סוכן נוסף בצמרת הפיקוד הסורי, וכי סוכן זה נקט בדרך פשוטה זו כדי להודיע לממונים עליו על תוכנית-ההתקפה הסורית.

על-כל-פנים, לאחר עיכוב-מה, החליטו הרוסים להציל את אשר ניתן להציל: ביום השישי בבוקר החלה מוסקבה משדרת למיזרח התיכון את "פעולת ההסחה" שלה.

הדבר נעשה בדמות שידור פרשנות בשם "השקר שנחשף". הגירסה הערבית שלו הושלמה רק ביום ו' בשעה 19.00. היא איחרה את המועד ואיבדה את כל יעילותה. אבל, תוכנה חושף את המחשבות שהילכו במוסקבה שעות ספורות לפני ההתקפה.

"שוב מגיעות חדשות מטרידות מן המיזרח-התיכון," נאמר בשידור. "סוכנויות הידיעות מדווחות, כי ישראל מרכזת כוחות וציוד צבאי נגד סוריה ברמת הגולן הכבושה וליד גבול לבנון. תל-אביב מגבירה את המתיחות במיזרח-התיכון, הגדוש חומר-נפץ גם בלאו-הכי."

לשידור זה היו כל הסממנים של הקדמה חדשה לתוכנית ישנה, שהוכנה בחיפזון. מדוע נעשה הדבר? הרי הישראלים לא גילו כל סימן שהם מודאגים, או אפילו שהם שמו-לב לאזהרה שבאה מדמשק.

כל אשר התרחש לאחר-מכן העיד ברורות, כי מנהיגי ברית המועצות ביקשו להגן על עצמם מפני האשמה במזימה משותפת עם סוריה ומצרים — יותר מאשר לקבוע כי ישראל תקפה תחילה.

הדרך, זו מבצבצת מן הקטרגות, בה הוכנו ההודעות הרוסיות הראשונות על מילחמת ה-6 באוקטובר. מוסקבה התעלמה מן ההודעות הראשונות של סוריה בשעה 14.15 (לפי שעון ישראל) כי ישראל תקפה מיגנים מצריים במיפרץ-סואץ". כן התעלמה רוסיה גם מהודעות הסורים, חמש דקות לאחר מכן, כי "סוריה נתונה להתקפות של חיל האוויר הישראלי".

מוסקבה ביקשה לוודא, שדבר לא ישתבש בעיתוי הקפדני של ההתקפה הישראלית-שלא היתה. היא המתינה 25 דקות, עד אשר הודיע "קול ישראל" כי כוחות מצריים וסוריים תוקפים בתעלת-סואץ וברמת-הגולן.

בשידור מיוחד בשירות-הפנים של מוסקבה, בשעה 15.30, נאמר, כי דמשק מודיעה על מיתקפה ישראלית על סוריה. רק שעות מיספר לאחר-מכן, בשעה 19.00, הפסיק רדיו מוסקבה את שידוריו, כדי לשדר בכל הרשתות הפנימיות והחיצוניות "חדשות על ההתקפה הבוגדנית של ישראל על מצרים, סוריה ולבנון". הקריין אף הסביר למאזיניו במיזרח-התיכון, כי חשוב שהם יאזינו לשידורי מוסקבה בשפה הערבית. "כי העם הסובייטי הגיב בזעם על ההתקפה הפרובוקטיבית של ישראל על העמים הערביים".

ברור היה, כי המנהיגים הסובייטיים התכוונו להקרין את השתתפותם בקרבות במיזרח-התיכון, בצורה שהיתה רצויה להם, בצינור התקשורת המהיר והישיר ביותר שעמד לרשותם. צורת השימוש בצינור זה מאפשרת לנו להציץ אל נבכי הכוונות הסובייטית. היא אומרת לנו הרבה יותר מכפי שהם התכוונו לגלות. פשוט, מפני שלא עמדו לרשותם כל אמצעים אחרים לכפיית דעתם ומדיניותם על עמי-ערב.

התאפקות וזהירות

העמדה הרשמית הסובייטית ננקטה לראשונה רק 24 שעות לאחר המיתקפה הערבית על ישראל. ממשלת מוסקבה פירסמה הצהרה פורמאלית, אשר שודרה בכל שירותי הרדיו והטלוויזיה והופצה בחוץ-לארץ על-ידי סוכנות "ט.א.ס.ס.". הטון של ההצהרה היה מאופק, והניסוח הזהיר נועד לטשטש את זהותו של התוקפן האמיתי במילחמה. היה זה הניסוח הברור הראשון של מדיניות ברז'נייב, עליה סמכה ממשלת מוסקבה את ידיה. ההצהרה הורשמעה שוב ושוב, עד אשר לא יכלה עוד ברית המועצות לשמור על העמדה הפורמאלית של אי-מעורבות.

"המתרחש במזרח-התיכון," נאמר בהצהרה הסובייטית, "בא לאשר את האמת האומרת, כי אין לחשוב על חיסול חממת-המתיחות וכינון שלום יציב, מלווה בערובות, בכל מדינות האיזור, ללא שיחרור כל השטחים הערביים שנכבשו בידי ישראל, וללא הבטחת הזכויות הלגיטימיות של האוכלוסיה הערבית בפלשתינה".

ההצהרה נסתיימה באזהרה לממשלת ישראל — אם תסרב ממשלה זו לשמוע לקול-ההיגיון ותמאן להחזיר את השטחים הערביים הכבושים ולציית להחלטות או"ם. הרוסים קבעו, כי הדבר יעלה לעם הישראלי ביוקר. וכי האחריות לכך תוטל על שכם מנהיגי ישראל.

יומיים לאחר-מכן חזר ברז'נייב עצמו על נוסחה זו בארוחת-צהריים לכבוד ראש ממשלת יפאן, טנאקה. והוסיף אזהרה אישית, בעלת משמעות:

"על ישראל יהיה למלא דרישות צודקות אלה. סירובה לעשות כן יהפוך את כינון השלום במיזרח התיכון לבילתי-אפשרי. אי-אפשר יהיה למנוע זאת..."

כמעט ולא היה יום בו לא חזר גורם, או דובר סובייטי כלשהו על דברים אלה. ביתר תוקף נוצר רושם ברור, כי כוחות חזקים אף יותר מברז'נייב עצמו קבעו את קצב הפעילות.

הטון הפך תקיף יותר ב-11 באוקטובר, כאשר כתב "פראבדה" על הממשלה אשר הפרה את החוק בקבעה את בירתה בירושלים וכאשר צורף לתזמורת "קול הקידמה והשלום" — צינור השידור המוסקבאי העיקרי למדינות אפריקה הדוברות אנגלית וצרפתית.

אופיינית ל"קול" זה היתה פרשנות, ששודרה באנגלית ב-10 באוקטובר. הציונות זוהתה עם הפאשיזם. דובר על "ישראליזאציה" של השטחים הכבושים, ועל מדיניות מנהיגי ישראל, שחוללה את המילחמה החדשה.

"המנהיגים הישראלים אינם נרתעים אף מפני הנוראים במשעים, תוך ביצוע מדיניותם", אמר הפרשן. "אל לנו לשכוח, כי יש עונש על פשעים נגד האנושות — כפי שהוכח במישפטי פושעי המילחמה ההיטלראים בנירנברג. על חברי ממשלת ישראל והמטה הכללי הישראלי לזכור זאת היטב".

הצדקת ההתערבות

ב-12 באוקטובר, אחרי-הצהריים, כבר דעכו הסיכויים לניצחון ערבי מהיר ומכריע והמצב החל להשתנות — בייחוד בגיזרה הסורית. אותה שעה התגנב טון חדש ומאיים יותר לשידוריה ולהצהרותיה של ברית-המועצות.

"ברית המועצות לא תוכל להישאר אדישה לנוכח מעשי הפשע של הצבא הישראלי", נאמר בהצהרה חדשה, שהופצה בכל כלי-התקשורת הסובייטיים, "ברית-המועצות סבורה, כי סיום התוקפנות ומעשי האלימות הישראליים והוויתור על השטחים הכבושים, שנתפסו על-ידי הפולש הישראלי, צריכים להוות בסיס לשלום צודק ויציב במיזרח-התיכון".

כאן היתה ואריאציה מעניינת. בשידורים הערביים של ההצהרה הובאה המלה ש י ח ר ו ר, במקום ו י ת ו ר.

באותו ערב הוקדשו 12 מתוך 17 ידיעות החוץ במהדורת-החדשות הפנימית של מוסקבה למתרחש במיזרח-התיכון.

באותו סוף-שבוע דומה היה, כי תעמולת-מוסקבה פרצה את כל הגדרות — או, לפחות, חרגה מפיקוחו של ברז'נייב. לרגע קל היה נידמה, כי החזית הסורית עומדת להתמוטט לחלוטין, וכי הסורים לא יוכלו להגן על דמשק. עתה הייתה חשיבות להחזרת אימונו של הציבור הסובייטי בבני-חסותו הערבים. אין פלא, שדיון טומבי, ששודר בערב ה-14 באוקטובר, הוקדש להוכחות כי "ישראל איננה עוד בילתי-מנוצחת", וכי הכוחות הערביים אינם סובלים מכל נחיתות במאבקם עם הישראלים.

השתקפות מעניינת עוד יותר של המחשבה — והמבוכה — הסובייטית נתגלתה בשורת שידורים לאפריקה ולארצות-הברית. בתחילת השבוע השני למילחמה — השבוע בו חדלו העניינים להתפתח לפי תוכנית הערבים, או הרוסים, נותני ההוראות הפוליטיות במוסקבה באותה תקופה היו קרובים לתפישת גרצ'קו יותר מאשר לתפישת ברז'נייב. מעניין עוד יותר — הלך-רוחות דומה חדר לשידורים המיועדים של מוסקבה והגיע אל רוב הפרשנים החשובים בעיתונות ובטלוויזיה.

שר ההגנה הרוסי אנדריי גרצ'קו בפגישה עם הנשיא סאדאת בקהיר, 1972
הבטחה לתמיכה צבאית ודיפלומטית, הקרובה מאוד למעורבות ישירה

דומה היה, כי בשבוע השני למילחמה טרח מישהו (קרוב לוודאי — סיעת גרצ'קו) להצדיק את ההתערבות הסובייטית. אך התקשה בהתאמת העובדות הידועות.

בערב ה-13 באוקטובר נסקר השבוע הראשון של המילחמה בטלוויזיה הסובייטית על-ידי הפרשן הנודע יורי ז'וקוב. מאוחר יותר שודרה התוכנית ברדיו בברית-המועצות ולארצות-חוץ.

סילוף עובדות

ז'וקוב הסביר את הצורך בהתערבות סובייטית בספרו: "השילטונות הסובייטיים קיבלו מידע, כי המיליטאריסטים הישראלים מכינים פלישה חדשה, כדי לבצע תוכנית-שוד ולהקים בכוח את ישראל הגדולה, שתשתרע מן הפרת ועד הנילוס.

ב-5 באוקטובר הגיע לברית-המועצות מיבזק מדאיג מביירות: בו נאמר כי ישראל עומדת להתקיף את סוריה ולבנון תוך 48 שעות.

משך כל ליל יום חמישי, ה-3 באוקטובר, ובוקר יום שישי, ה-4 באוקטובר (נראה, כי ז'וקוב התבלבל בכל הנוגע לתאריכים — ג'. ק.), הובילו מאות משאיות ישראליות חיילים אל הגבול. אוניות ישראליות נראו ביום ה' בלילה סמוך לחופי לבנון.

הטעם למדו הערבים לקח מר ממילחמת 1967 ולא הופתעו. הם הגיבו על פרובוקציות הישראליות במיתקפת-נגד אדירה מסוריה בצפון וממצרים, דרך תעלת-סואץ, בדרום".

כאן נוכל להרשות לעצמנו הירהור קל על המצב האירוני. אילו יכולים אדם, או מדינה, להיגרר על-ידי צפייה הגיונית, הרוסים אשר ידעו על מידת הכוננות של מצרים וסוריה, היו, בוודאי, כי ישראל תנקוט באמצעי-מנע, ברגע בו יעריך הפיקוד הישראלי את המצב לאשורו. אבל, מסיבות שטרם הובהרו, לא גייסה ישראל את כוחותיה. כל התנועות שנחזו על-ידי הרוסים לא התרחשו במציאות ולא הייתה, איפוא, כל הצדקה ל"מיתקפת הנגד האדירה" שתוארה בפי ז'וקוב.

ואם אנו עוסקים בנושא בוער זה, נוכל להעלות השערה נוספת: אילו פעל הפיקוד הישראלי בהתאם לצפיות הרוסים והערבים, היו האבידות הישראליות בנפגעים, ובשבויים, בקו בר-לב וברמת הגולן גבוהות הרבה יותר.

כל זה נעלם עדיין מעיני ז'וקוב ועמיתיו הפרשנים הסובייטיים. רק במרוצת השבוע השני למילחמה הובהר להם, כי לא הכל שפיר.

ביום ב', יומיים לאחר שידורו של ז'וקוב, אמר שגריר ברית-המועצות בבירות, אזימוב, לכתב העיתונות הצרפתית, כי "הסורים החזיקו מעמד מול המיתקפה הישראלית, ועומדים עתה לעבור להתקפה. תוך שימוש בנשק חדש לחלוטין, שלא הופיע עד כה במילחמה במיזרח התיכון, נשק, אשר מולו לא יוכלו הכוחות המזויינים של ישראל לעמוד". ומאוחר יותר שודרה הצהרת השגריר בכל הרשתות של רדיו מוסקבה.

הצהרה זו הייתה קשורה באספקט אחר של המילחמה, אשר הדאיג, כנראה, את הרוסים. היו אלה הימים הראשונים של "ספינות מלאי-טובות" של המנהיגים הערביים. נשיא סוריה, חאפז אסד, נשא את נאומו הגדול הראשון מאז פרוץ המילחמה ב-15 באוקטובר. סאדאת נאם בפני בית הנבחרים שלו למחרת-היום. הם דיברו משך שעות רבות על הישגיהם. אבל איש מהם לא הזכיר את התמיכה והסיוע שהוענקו על-ידי הרוסים.

המנהיג האלג'ירי, הוורי בומדיין, ביקר במוסקבה ב-14 באוקטובר. הוא שוחח ארוכות עם ברז'נייב, אשר הפציר באלג'ירים לפעול יותר לעזרת מצרים ולהביא למעורבות ישירה יותר של מדינות ערביות אחרות.

אבל, המנהיגים הסובייטיים לא זכו מן הערבים אף לטפיחה על השכם. הם נאלצו לפעול בכוחות עצמם, ולתת פירסום למעשיהם הטובים למען המאבק הערבי.

כאן יש לומר, כי לא תמיד שמרה התעמולה הסובייטית על קור-רוח, כפי שעשה זאת ברז'נייב. שתי דוגמאות מעידות על כך ברורות.

ב-16 באוקטובר הפיצה סוכנות "טאס" כתבה מדמשק לשרותי-השידור הסובייטיים ולמינויים בארצות-החוץ. בכתבה צוטטו באריכות דבריו של טייס ישראלי שבוי לכתב "אל מוחארר" — שופרם של הפלשתינאים.

לפי ציטוט זה נצטווה הטייס להפציץ מטרות לא-צבאיות: "הודרכתי להפציץ את דמשק, כל יעד, בכל מקום, נאמר לי, כי הישראלים יכבשו את דמשק במהרה — וכי אקבל תשלום טוב תמורת השתתפותי במילחמה".

"מפי הטייס" נמסר גם, כי שלושים טייסים ישראליים סירבו לצאת למשימות הפצצה בסוריה, שהיו משולות לגיהנום, וכי שמונה מהם הוצאו להורג לעיני חבריהם. רק שמונה מבין 105 טייסים שבבסיסו של "הטייס השבוי" חזרו חיים ממשימות בסוריה.

בד-בבד עם הפצת כזבים מסוג זה ניסו המנהיגים הסובייטיים לתקן את אשר עוות על-ידי הדוברים הערביים. לא רק נשיאי מצרים, סוריה ועיראק התעלמו את אשר עשתה ברית-המועצות למענם. גם סגן ראש-ממשלת מצרים, עבד אל-קאדר חאתם, לא אמר דבר וחצי דבר על כך בתדריכיו הארוכים לעיתונאים ערביים וזרים.

ב-17 באוקטובר הפליטה מוסקבה קטע פרשנות בערבית לשם תיקון המעוות: הפרשן ציטט בהנאה מרובה את "אל-נהאר" הבירותי — העיתון הערבי הבלתי-תלוי ביותר.

"המילחמה שמה קץ למיתוס, שברית-המועצות מונעת בעד הערבים מלהילחם בישראל", כתב העיתון. "כלי-נשק סובייטיים נחלו הצלחות נגד הישראלים בכל החזיתות וטילי "סאם" סובייטיים הרסו את אגדת עליונותה של ישראל באוויר".

לדיוק הציטוט לא הייתה כל חשיבות. העיקר הוא, שהרוסים ביקשו להמחיש לערבים את חלקם במערכה ואת התמוטטות המוראל של ה"ציונים".

ב-18 באוקטובר, שידרו הרוסים, לערבים ולאפריקאים, כי הישראלים לחוצים עד כדי כך, שהם משתמשים בסרטים משנת 1967, כתצלומים של נצחונות עכשוויים. סוכנות הידיעות הרשמית של מצרים איששה דיווח זה בהודעות, והפיצה אותו למחרת.

אבל בטווח-של-דבר, נאלצה התזמורת להתיישב במציאות. ראש-ממשלת ברית-המועצות הממשי לקהיר יעצה שצה פחות בצליחת התעלה. דיווחים של קוסיגין החרידו את הפוליטביורו. פגישותיו עם סאדאת גררו אחריהן את פגישת ברז'נייב-קיסינג'ר, ב-20 באוקטובר. ואיגרת בהולה מברז'נייב אל סאדאת. למחרת היום הפסקת-האש החלה, להלכה ב-22 באוקטובר ובפועל נתקבלה על-ידי מצרים וישראל.

מאז נתן סאדאת כמה תירוצים סותרים ומנוגדים להסכמתו לצו מועצת-הביטחון להפסיק את האש. הסיבה היחידה שהוכחשה על-ידי הנשיא המצרי בתקיפות הייתה הכורח הצבאי.

בהלה - ועימות

העימות הדראמאטי בין מעצמות-העל, לאחר הפסקת האש, נגרם ישירות על-ידי הבהלה של סאדאת. ידוע לנו, מפי ברז'נייב עצמו, כי כהתחדש הקרבות ב-23 באוקטובר, נסיבות אשר, בוודאי, לא יקבעו בבהירות לעולם, שלט בתודעה של סאדאת דווקא האיום הצבאי של הכוחות המצריים.

ברז'נייב סיפר ב-26 באוקטובר למשתתפי "קונגרס השלום העולמי", כי סאדאת ביקש התערבות רוסית-אמריקנית ישירה לבלימת הישראלים. מן הדיווחים הראשונים, הבלתי ערוכים, מקהיר היה ברור, כי הנשיא סאדאת ביקש שיגור כוחות רוסיים ואמריקניים. וכי ברז'נייב הסכים לשלוח רוסים — בין אם ישלחו האמריקנים חיילים ובין אם לאו.

הכנות הרוסים לשיגור כוחות למצרים לוו על-ידי אזהרה רשמית לישראל, אשר שודרה ממוסקבה בערב ה-23 באוקטובר. האזהרה הסובייטית נסתיימה במלים המאיימות: "ממשלת ברית-המועצות מזהירה את ממשלת ישראל מפני התוצאות החמורות ביותר, אשר יגרור המשך פעולות התוקפנות שלה נגד הרפובליקה הערבית המצרית והרפובליקה הערבית הסורית".

דברים אלה נמסרו ב-24 באוקטובר על-ידי אולטימטום סובייטי, שאיים בהתערבות ישירה באם לא תקבל ישראל את הפסקת-האש לאלתר.

בעיקבות כל זאת באו הכוננות האמריקנית והרתיעה של הקרמלין. הדבר מצא את ביטויו בנאומו של ברז'נייב בפני "קונגרס השלום".

היה זה נאום, הראוי לעיון מדוקדק, כי הוא מסמל את הגרעין הקשה של דוקטרינת-ברז'נייב לגבי המיזרח-התיכון לאחר המילחמה.

המנהיג הסובייטי "תיקן", כבדרך אגב, את בקשתו של סאדאת לשיגור צבאי, והפך אותה למישאלה ש"נציגים רוסיים ואמריקניים יפקחו על ביצוע החלטות מועצת-הביטחון בדבר הפסקת-האש". הרוסים קיבלו מישאלה זו ויקוו, שהאמריקנים יילכו בעיקבותיהם.

אבל, לצד "תיקון" זה התגלתה בביטחותו של ברז'נייב, שאמר: "ניסיון הימים האחרונים הסד אותנו ערניים. דרושים אמצעים דחופים ונמרצים להבטחת ביצוע ההחלטות בדבר הפסקת-האש ונסיגת כוחות".

כאן אנו שבים אל הזורן, שעליו תלה ברז'נייב את דיגלו. הוא הוסיף: "החלטת מועצת-הביטחון מה-22 באוקטובר אינה קובעת רק הפסקת-אש. היא צופה גם ביצוע מיידי וכולל של החלטת מועצת הביטחון מיום 22 בנובמבר 1967. הניחו לי להזכיר לכם, כי החלטה זו מדגישה את אי-ההכרה ברכישת שטחים באמצעות מילחמה. היא מחייבת את הוצאת כוחות הצבא הישראליים מכל השטחים שנכבשו במילחמת 1967. היא תובעת הכרה וכיבוד לגבי הריבונות, השלימות הטריטוריאלית והעצמאות המדינית של כל מדינה באיזור, ולגבי זכותן של כל המדינות לחיות בשלום. היא מתייחסת גם לצורך להגיע להסדר צודק של בעיית הפליטים — כלומר, להבטיח את הזכויות הלגיטימיות של העם הערבי הפלשתינאי".

הדברים נאמרו פעמים רבות עוד לפני-כן: עתה חזר עליהם ברז'נייב בצל הכוננות האמריקנית.

מיבחן הנוכחות

היתה זו הצהרת-מדיניות, שאין לזלזל בה, כי היה זה מיבחן לנוכחות הרוסית בעולם-הערבי. ברז'נייב התנדב להיות בן-ערובה למדיניות, אשר תגרום לנסיגת ישראל "מכל השטחים הכבושים".

כפי שמראות העובדות, לא ישפטו שליטי ערב ועמי ערב את הרוסים לפי מה שהם עשו למען הערבים בעת המילחמה. זה נחשב כמובן מאליו: הדבר שיכריע לגבי מעמדם של הסובייטים בעולם הערבי אינו מהלך המילחמה, או תוצאותיה, אלא דווקא יכולתם של הרוסים להשיג בשביל המצרים, הסורים, הירדנים והפלשתינאים את שלל-המילחמה שהובטח על-ידי ברז'נייב: החזרת כל השטחים הכבושים, והסדר של הבעייה הפלשתינאית.

זו הייתה הבעייה הממשית של ברז'נייב לאחר שתי הפסקות-האש הראשונות. זו הייתה גם בעייתן של אמריקה וישראל. ברז'נייב וברית-המועצות לא יכלו לספוג תבוסה ללא תוצאות חמורות בארצן ומחוצה לה. אי-אפשר להשפיל מעצמת-על, ללא תוצאות כאלו.

כל הסדר במיזרח-התיכון בשלב זה פירושו, איפוא, לא רק יישוב הניגודים בין עמדות ישראל והערבים, אלא גם הורדת הרוסים מן העץ שעליו תלו את עצמם.

כאשר פסקה המערכה הצבאית, הייתה המערכה הדיפלומאטית רק בתחילתה. הייתה זו שעת השיקולים הציניים לגבי כל הצדדים. הערבים ניפצו — לפחות לגבי עצמם — את האגדה על ישראל הבלתי-מנוצחת, שנוצרה במו-ידיהם. אבל, תוך כדי כך נוצרה אגדה מסוכנת עוד יותר של עליונות ערבית.

בעיקבות כן הכריחו הערבים, למעשה, את ברית-המועצות להבטיח את המשך קיומה של ישראל חזקה — כמרכיב יסודי של המדיניות הסובייטית במיזרח-התיכון.

נקודת התורפה של מדיניות סובייטית זאת נעוצה בעובדה, שללא האיום הישראלי לא תהיה לברית-המועצות נקודת-אחיזה אפקטיבית בעולם הערבי.

אמר דיפלומאט סובייטי בלונדון בסקרו את הנוף המדיני של החלטת נובמבר: [illegible]

הוא צדק בהחלט.

רפאל בשן מראיין את יצחק נבון, שכיהן במשך שנים רבות כמזכירו האישי של דוד בן־גוריון

הוא חי כל רגע; פשוט לא היה לו זמן לחשוב על המוות

ח"כ יצחק נבון כיהן במשך למעלה מעשר שנים כמזכירו האישי וראש לשכתו של דוד בן־גוריון, ונמנה עם האנשים הקרובים אליו ביותר. השבוע, עם פטירת ב.ג., דיבר עליו יצחק נבון, בכבוד, בהערכה עמוקה, בחום, בחיבה ובאיזשהו מקום: כאילו בן־גוריון כלל לא מת בשבילו

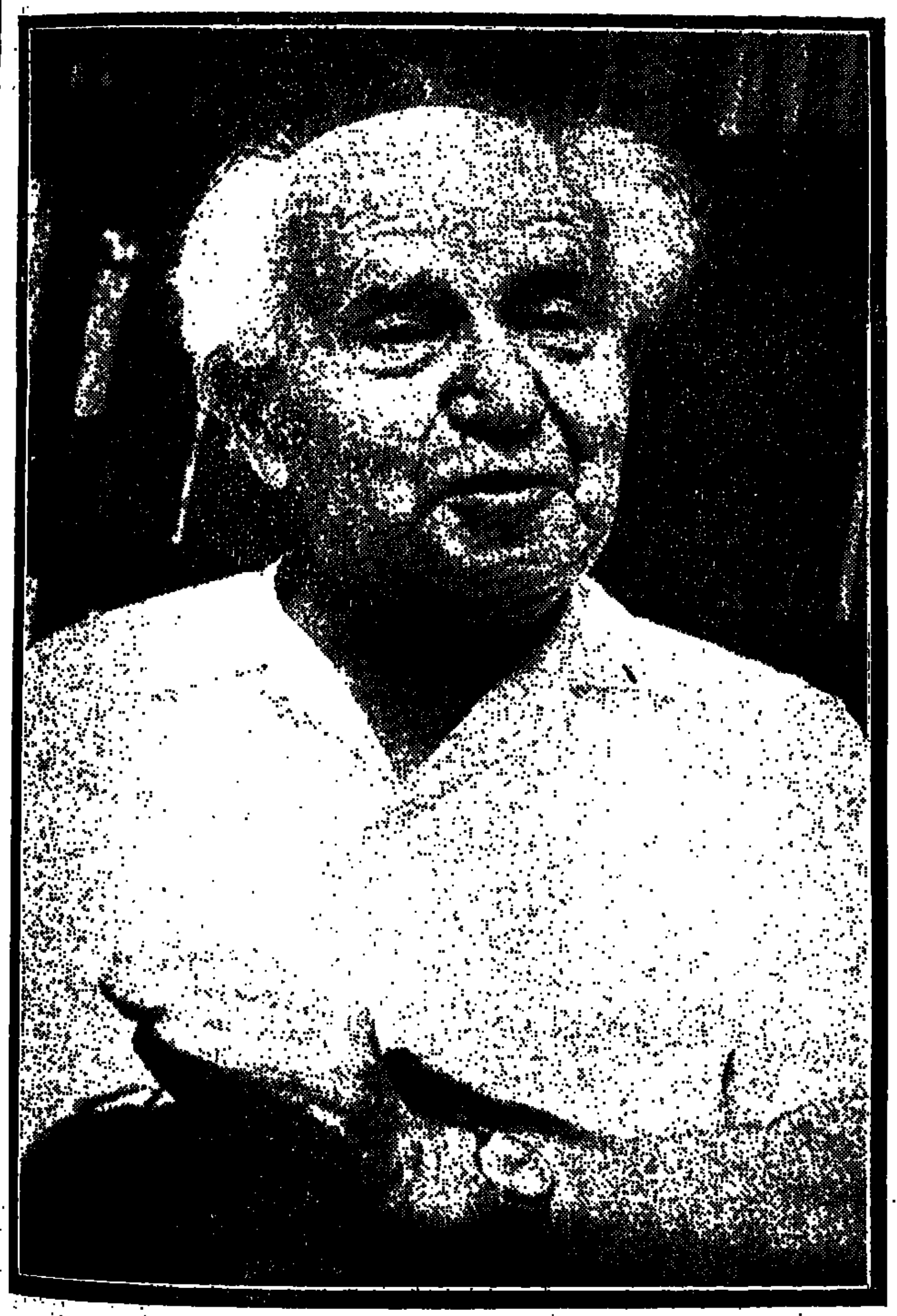

אני: מתי והיכן היכרת לראשונה את בן־גוריון?

נבון: (בחיבה) אחרי מלחמת השיחרור נשלחתי על־ידי משרד־החוץ לדרום־אמריקה ושהיתי כשנתיים בארגנטינה ובאורוגוואי. כאשר חזרתי, התמניתי כמזכיר מדיני לשר־החוץ דאז, משה שרת ז"ל, וכיהנתי בתפקיד זה כשנה וחצי. יום אחד קיבל בן־גוריון ארבעה כרכי ספרים כתובים ספרדית על שפינוזה, פרי־עטו של סופר יהודי ארגנטינאי בשם פרו־פיסור ליאון דוחובנה. כידוע, היה ב. ג. מעריץ גדול של שפינוזה, אבל באותם ימים לא ידע ספרדית (בחיוך קל), הלך, שאל והתעניין. אמרו לו: מזכירו של שרת, יצחק נבון, יודע ספרדית; ואולי הוא יוכל ללמד אותך שפה זו! (בשמחה) וכך התחלתי ללמד את בן־גוריון ספרדית. נהגתי לבוא אל ביתו בתל־אביב לפני ישיבות הממשלה, קראנו בספרים, אני הסברתי לו את פשר המלים, והוא ניתח לו את משמעותן. לימים, כאשר התקדם בן־גוריון בלימוד השפה הספרדית, הוא ביקש ממני מילונים, והתחיל לקרוא את סרוואנטס, פילוסופים ודראמאטורגים בספרדית במקור. (נזכר) פעם, כאשר היה בחופשה בטבריה, הוא ישב ובילה את רוב זמנו בקריאת כתבי סרוואנטס. את נאום דון קישוט בפני רועי הצאן כבר ידע כמעט על־פה. הקרא שימש תמיד נושא לשיחה, כאשר הגיעו לישראל אורחים מדרום־אמריקה.

כאשר עזב מזכירו האישי של בן־גוריון, אפרים עברון, את עבודתו, הציע לי ב.ג. את הכהונה. (בגילוי־לב) האמן לי, לא כל־כך רציתי במישרה הזאת. פחדתי מן התפקיד, חששתי מן הקצב הרצחני של העבודה. (בלי כחל ושרק) האמת היא, שגם פחדתי מבן־גוריון עצמו! אמרתי לו "דוגרי": אנחנו לא נסתדר בינינו. אבל שרת ז"ל הפציר בי מאוד ללכת לתפקיד החדש, והיה לו הסבר משכנע: כשר־החוץ לא היו יחסיו עם ראש־הממשלה טובים במיוחד והוא סמך עלי שאני לא אסכסך בינו לבין בן־גוריון. (בחיוך קל) מן הון להון התפתיתי לעניין, אמרתי לעצמי: "לך — לך"; לא ילך — לא ילך!

● מתי זה היה?

נבון: בשנת 1952.

עידוד הביקורת

● האם היה בן־גוריון אדם קשה?

נבון: (בסערה) אדם קשה?! לא הזדמן לי לעבוד עם אדם נוח יותר מדוד בן־גוריון! (בהערכה עמוקה) זה היה אדם, שמצב־רוחו היה טוב באופן קבוע. אופטימיסט מאין כמוהו. גדול בפשטותו. ממש שונא להטריד בני־אדם ואינו דורש מאומה לעצמו (בדגש חזק) וביישן!

● ביישן?

נבון: (בלהט) כן! כן! כן! ביישן! כאשר בן־גוריון ביקש ממזכירה להדפיס משהו בשבילה, היה ממש מתנצל. אם גילה טעויות בכתב־היד שהודפס, תיקן אותו במו־ידיו, כדי לא להטריח את הכתבנית. בסוגיה זו היו לנו חיכוכים. אבל הוא עמד על דעתו בתקיפות: הנח לכתבניות! אם יש שגיאה, אין דבר. אני אתקן אותה בעצמי! לא קרה שיצא בצהריים מבלי לשאול אם נהגו ושומרי־ראשו אומנם אכלו. (בחמימות) והכל בצורה טבעית, אנושית, בלי גינוני טקס. (במרץ) נכון! הוא היה תובע מאיתנו דייקנות מירבית וידע להעריך מסירות. (בהינף יד) לא יכולת להתחנף אליו! גם אם רצית. ומי מאיתנו איננו רגיש לחנופה?! ויש חנפנים מוכשרים מאוד, אבל לבן־גוריון היו אנטנות רגישות והוא ידע להבדיל היטב בין ידידי־אמת וחנפנים סתם. גדולת מזו: בן־גוריון נהג לעודד ביקורת. הוא ממש ביקש שיביעו השקפות מנוגדות לדעתו. (בחיוך) עד שהדבר כבר הפך למעין "אופנה" במשרד ראש הממשלה.

● מאיזו בחינה?

נבון: לדוגמה: פעם היה לב.ג. ויכוח אק־דמאי עם מזכירו הצבאי נחמיה ארגוב ז"ל. הלך נחמיה ובדק בספר מסויים, חזר לבן־גוריון ואמר: אתה צודק — כרגיל. קמץ בן־גוריון את אגרופו, הלם על השולחן וקרא בכעס: נחמיה, המלה "כרגיל" היתה מיותרת!

גופיה "מציצה"

● מה היה יחסו לבני־אדם?

נבון: הבט. בן־גוריון לא היה אדם אליו היית בא לשיחת רעים בביתו. לא! בן־גוריון לא הבין מה זו שיחה בטלה. (בחריפות) הוא עסק תמיד בעניינים — לא באנשים. אבל, כאשר

בן־גוריון טיפל בסוגייה מסוימת כמו עליה, או לכיש, הוא היה מריץ, וממריץ, ומנדנד, ולוחץ ולוחץ! כאשר התעניין בהתיישבות, הזעיק אליו את אשכול והרצפלד, וכשהחליט לעשות למען פירסום ספרות מופת: "תן לי את גורדון ממוסד ביאליק!". (בהערכה עמוקה) בן־גוריון לא ביזבז זמן על יחסי־ציבור. הוא לא דאג לתדמיתו, ולא היה איכפת לו אם ישא חן בעיני פלוני או אלמוני. הוא התייחס לבני־אדם — כשווה אל שווים. שוויון אמת! נכון שב.ג. חיפש אנשים עם ניצוץ מיוחד. אני זוכר, כיצד ישב שעות ארוכות עם אביו של חתן התנ"ך בטבריה, יהודי מרוקאי בר־אוריין. שעות ישב אתו, כמעט בחובקים — באנשים כאלה היה מסוגל ממש להתאהב! (בהחלטיות) שקרנים — שנא. חנפנים — תיעב. אנשים עם נשמה יתירה — אהב. במיוחד חיבב בני־אדם שהגשימו הלכה למעשה את האידיאלים להם הטיפו.

● מה היה יחסו לאוכל, ללבוש, לכסף?

נבון: בן־גוריון הקפיד על דיאטה. היו לו מאוויים, והוא דאג לא להשמין. הקפיד להי־זהר מאורז, מלחם ומשומנים. ב.ג. היה שותה קפה בחלב, אוכל מעט גבינה רזה, שמנת, רסק תפוחי־עץ, ובשמחות נהג ללגום מעט משקה. האוכל לא היה שום פונקציה בשבילו. לעיתים היה נדמה לי, כי הוא רואה בארוחות של חמש, עד עשר דקות, סתם ביזבוז זמן. לא פעם אמר לי: אני לא מבין איך בני־אדם מסוגלים לזלול כל־כך הרבה!

אשר ללבוש: בן־גוריון הקפיד תמיד על נקיון, ופולה סייעה מאוד בעניין זה. יחד עם זאת, לא היה ב.ג. מודע על צוי האופנה. אני זוכר, ששרת ז"ל אמר לי פעם: איך זה ייתכן, שבן־גוריון יתהלך עם שרוולים קצרים, כאשר הגופיה היא ארוכה ומציצה — זה לא נאה ולא יאה!

בקיץ נהג בן־גוריון ללכת בלי עניבה, בחורף, ענב עניבה, והקשר היה תמיד גדול ועבה. (מחייך) היום זה דווקא מודרני!

כסף? בן־גוריון לא החזיק אף פעם כסף בכיסו. אבל היה לו פנקס צ'יקים, בו השתמש בעיקר לרכישת ספרים. מדי פעם היה אומר לי לפתע: בוא ניכנס לחנות, ונקנה ספרים! הוא ידע בדיוק להיכן ללכת. מה הוא מחפש, והיכן נמצאים הספרים להם הוא נזקק באותה שעה, ואז היה מוציא את פינקס הצ'יקים, ומשלם. בדרך־כלל היתה פולה עוסקת בעני־ינים המעשיים. אחרי מותה הועברה כל מש־כורתו של בן־גוריון לשדה־בוקר.

סבלנות מפליאה

● איך היית מגדיר את ריקמת היח־סים המייחדת בין דוד בן־גוריון לפולה?

נבון: (בחום) אני חושב, כי בן־גוריון היה קשור לפולה בקשר בלתי רגיל. היא היתה אשת־נעוריו. אם ילדיו, וחברתו לחיים. והסבלנות הגדולה שהוא גילה כלפיה, כאשר נהגה לעיתים שלא לפי הבנתו — היתה מפ־ליאה ממש. במשך עשר השנים שעבדתי איתו שמעתי את בן־גוריון גוער רק פעם אחת בפולה.

● מתי זה היה?

נבון: פולה הרימה את קולה על הנהג, ואז קרא בן־גוריון: תפסיקי! (בחיוך) אני זוכר, שנלוויתי אליו פעם באחת הצעדות והתחלנו לדבר על התנ"ך. הוא ניתח את המו־שג "אלוהות" בהתאם לתיאוריה של פרופ' קסוטו, שקבע כללים מתי נאמר בתנ"ך "אדוני" ומתי "אלוהים". ואז שאלתי את בן־גוריון: כתוב: "לאהבה את אדוני וליראה אותו" — איך זה ייתכן, כיצד ניתן לאהוב מישהו וגם לפחד ממנו? צחק בן־גוריון וענה: לא ראית אף פעם בעל שאוהב את אשתו וגם פוחד ממנה?

● איך השפיע מותה של פולה על דוד בן־גוריון?

נבון: (בעצב) יותר ממה ששיערתי. הבהר יותר, כאשר התפרסמו מכתביו האישיים של בן־גוריון לפולה, הוא אמר לי, כי כל העניין מביך אותו וסיפר שפולה ביקשה שבוע לפני פטירתה שהאיגרות תתפרסמנה! אחרי מות פולה היה ב.ג. עצוב מאוד. לעיתים, בהיסח הדעת, היה נכנס לחדר סמוך וקורא: פולה! ומיד תופס את עצמו, שהיא כבר איננה בחיים.

בגנות הזלילה

● ה"יוגה" והעמידה על הראש, האם הוא לקח את כל זה ברצינות?

נבון: כן! בן־גוריון היה מאמין גדול ב־בריאות הגוף. הוא פשוט לא הבין כיצד בני־אדם הורסים את עצמם במו־ידיהם. לא פעם צעק עלי: יצחק, מדוע אתה מעשן?! לעיתים אמר לטדי קולק ולי: למה אתם אוכלים כל־כך הרבה, תראו איך אתם משמינים! איך אתם נראים! הוא לא הבין אף פעם איך בני־אדם זוללים, מעשנים, ומקצרים את חייהם. (בלהט) בן־גוריון אהב את החיים אהבת־נפש; הוא חי כל רגע, כל דקה. מעולם לא ראיתיו הולך בטל, תמיד עשה, חשב, קרא. התעניין, הוא ממש ניצל כל רגע עד תום.

דוד בן־גוריון ויצחק נבון

● מה היה יחסו ליריבים פוליטיים, למנחם בגין, למשל?

נבון: ביחסו של בן־גוריון לבגין היו תקו־פות שונות. אני מאמין, כי אף פעם לא הש־תחרר מחוויית ההפגנה של "חרות" ליד הכנסת נגד הסכם השילומים. הוא חשש אז, שהמשטרה לא תהיה מסוגלת לעצור את המפגינים, ויהיה הכרח לערב את צה"ל, דבר שעלול היה לגרום לשפיכות דמים. בן־גוריון חשש, כי ההפגנה הזאת היא סכנה נוראה לדמוקרטיה בישראל. זו היתה ממש חוויה טראומטית בשבילו. (מנחח) בן־גוריון טעה לעיתים בהערכת בני־אדם. הוא העריך אנשים בעיקר לפי הדעות שהביעו. עם הקמת רפ"י, ריכך ב.ג. את דעותיו על בגין. הוא כיבד את העובדה, שבגין הציע אותו לכהונת שר־בטחון ערב מלחמת־ששת־הימים. פולה היתה מליצת־יושר גדולה של בגין. היא אמרה תמיד לבן־גוריון: בגין הוא ג'נטלמן!

חזות לעתיד

● באיזו מידה דאג בן־גוריון ל־דמותו בפרספקטיבה היסטורית?

נבון: אגיד לך בגילוי־לב: עבדתי במחי־צתו של ב.ג. במשך למעלה מעשר שנים. הייתי איתו רוב שעות היממה, ואגיד כך: כל מעשה שעשה, כל דבר שכתב, כל מחשבה שהעלה — היו מכוונים לעתיד בחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה". בן־גוריון היה אומר תמיד לשרי הממשלה: כאשר אנו מקבלים החלטה עלינו גם לראות מה יהיה מחר־מחר־תיים, בעוד חמש—עשר שנים! בן־גוריון לא נהג לפתור בעייה רק מפני שהיא "לוחצת" עכשיו, אלא תמיד הסתכל לטווח הרחוק. (אחרי הירהור) יהיה זה אולי מוזר אם אגדיר את בן־גוריון כנביא, אבל כאשר אתה קורא את ירמיהו: "נלאתי נשוא", "והיה כאש בוערת עצור בעצמותי" — הרי שגם בן־גוריון הגיב בדיוק כך. הוא הוכיח את העם, וכאשר האמת אכלה אותו, לא היסס ואמר מה שיש לו בגילוי־לב, גם אם הדברים עוררו כעס ותרון, ואף במחיר אישי יקר.

דבר שני: בן־גוריון חזה דברים מראש. היה לו הכושר המופלא לנחות מצבים מראש. הוא חזה בזמנו, כי משטרו של היטלר יהיה סכנה איומה ליהודים. כאשר נשאל על־ידי "לייף" לפני עשרים שנה, מה יהיו פני העולם, אמר כי האדם יגיע לירח. תחול התקרבות בין ארצות־הברית לברית־המועצות, על רקע ה־חששות מפני סין.

"הכל בשטף!"

● יש הטוענים, כי בן־גוריון היה תמים בחיי יום־יום. זה נכון?

נבון: הבט, בני־אדם היו יכולים לשחק בפניו — והוא האמין, להעמיד פני צדיקים, ישרים ותמימים. בן־גוריון היה מקשיב לתוכן הדברים מבלי לבדוק אם הם כנים או "ארטיס־טים". לפולה היתה עין הרבה יותר חריפה לבני־אדם. לא פעם היו חילוקי־דיעות בין בן־גוריון וביננו בסוגיה זו. ב.ג. נהג להגיד לי: אני מאמין לכל אדם עד שהמציאות מוכיחה לי את ההיפך! (בסערה) גם זה היה אחד ממקורות ההשראה שבן־גוריון העניק לסובבים אותו. הוא נתן אמון, ציפה לגדולות, האמין בך!

● האם בגלל זה הוא נפגע כל־כך מן ה"פרשה"?

נבון: (בלי היסוס) כן! וכי מה קרה. פנחס לבון שר־הבטחון מטיח האשמות בצורה פרועה ופומבית באנשי מערכת הבטחון, והממשלה, שהיא הרשות המבצעת, נוטלת לעצמה סמכות של רשות שופטת. והלוא המצב העובדתי הוא כזה: פנחס לבון והקצין הבכיר מכחישים זה את זה. הקצין הבכיר אומר: פעלתי לפי הו־ראתך! ולבון אומר: לא אני נתתי לך את ההוראה! מי מוסמך, איפוא, לקבוע היכן האמת? (בכעס) ועדה של שבעה שרים, נציגי מפלגות פוליטיות? בן־גוריון גרס ועדה מש־פטית, שתוכל לחקור עדים שתי וערב. (מפו־כח) אף־על־פי שמלחמתו של בן־גוריון היתה צודקת ומרה, נגרם לו אישית נזק ציבורי עצום, אך בסופו־של־דבר יצא מנצח גם ממע־רכה זו. והכנסת קיבלה ביוזמת יעקב שמשון שפירא את חוק ועדות החקירה. כיום לא יעלה בדעת איש, שהממשלה תחקור בסוגיות כמו "פרשת לבון".

● מה חשב בן־גוריון על פנחס לבון בשנותיו האחרונות. האם הוא שנא אותו?

נבון: (בשקט) באמת, שאלתי אותו בעניין זה, והוא אמר לי: מה יש לו בכלל עם לבון? היה לי עניין עם הממשלה! אמרתי: ומה נשאר בליבך מכל ה"פרשה"? השיב בן־גוריון: אין לי תרעומת על שום אדם בעולם! הכל נשטף! אינני עוסק בעבר. מה שאני רוצה זה לגמור לכתוב את זכרונותי, כדי שהנוער יידע מה הביא להקמת המדינה. בזה אני נתון!

● איזה אישים העריך בן־גוריון?

נבון: את צ'רצ'יל שהנהיג את עמו בשעות הקשות ביותר עד לנצחון; ואת דה־גול, שידע להיאבק על דיעותיו בעת המלחמה, כאשר רוב העם הצרפתי היה נגדו. בן־גוריון העריך את ארגאוה, הוא האמין, כי בנוסף לכושר מנהי־גותו יש לו גם מניעים מוסריים.

● מהיכן נבע שורש התעניינותו בבודהיזם, בשפינוזה, באפלטון?

נבון: (אמ־אם) היתה בו סקרנות אינטלקטואלית עצומה. לבודהיזם הגיע מתוך מסקנה הגיונית, כי באסיה חיים שני שלישים מהאנושות ואנחנו חייבים להכיר אותם. (בהתפעלות) היתה לו ספריה עצומה בעניני בודהיזם. אני זוכר, איך נפגשו או־נו ובן־גוריון בבורמה. והיה ביניהם ויכוח באיזו סוגיה בודהיסטית. כאשר חזר ב.ג. ארצה, עיין בספרים ואח"כ כתב לאו־נו: "בנושא ההוא, שהת־וכחתי עליו — אתה צודק!" השיב או־נו לבן־גוריון: ואני הגעתי למסקנה שאתה צודק!

ספר ביוונית

● בן־גוריון קיבל במשך השנים הרבה מתנות מכל רחבי־תבל. מה עשה איתן?

נבון: הוא התעניין רק בספרים. את השאר הניח הצידה. (צוחק) פעם הביא לו מישהו שי: ספר פילוסופיה יווני, בהוצאה עתיקה ונדירה. הסתכל בן־גוריון בספר ואמר: יש לי כבר הספר הזה! השיב האורח: כן, אבל מה ש־הבאתי נדפס לפני 400 שנה! אמר בן־גוריון: זה נכון, אבל אותיות הספר שיש לי ברורות יותר לקריאה!

● היה לבן־גוריון חוש הומור?

נבון: (משועשע) בהחלט! היה לו חוש־הומור מיוחד במינו. פעם צעדנו הוא, פולה ואני בטבריה, ופתאום פולה אומרת: מה אתה חושב, שרק אתה יודע לצעוד?! גם אני יוד־עת! ואולי אני יכולה להיות אפילו ראש־ממשלה. צחק בן־גוריון והעיר: אבל אני לא יכול להיות אף פעם אשת ראש־ממשלה! כאשר הגענו ליבנאל, התחילו עננים לכסות את השמש. ובן־גוריון נופף בידו וקרא בחיוך: אם יש שמש — תופיע נא מיד! בכלל, היהודי הזה היה תמיד אופטימי, במצב־רוח טוב פר־מאננטי.

● מדברים עכשיו הרבה על פולי־טיזציה של צה"ל. האם סוגית זו באמת עמדה במרכז עולמו של ב.ג.?

נבון: (בחוורה) כן, בהחלט. פחדו הגדול של בן־גוריון היה, שהמפלגתיות תכרסם את צה"ל. כאשר שמע, כי מפלגתו שלו מארגנת מיפגשים שלא בידיעתו — אסר זאת מיד. תחושת הממלכתיות היתה מעוגנת ממש ב־רמ"ח אבריו! אני זוכר את פרשת קריאת המילואים ב־1957, שעוררה בהלת שווא. אז בא אלי אשכול ז"ל בשעה 9.30 לפני ישיבת הממשלה ושאל באידיש: נו. ווס וויל ער? (נו, מה הוא רוצה?) אשכול הציע, שבן־גוריון יזמן את חברינו השרים, לפני ישיבת הממ־שלה. ב.ג. התנגד בתוקף ואמר: זה לא עניין מפלגתי, זו בעייה ממלכתית־צבאית, ניכנס ישר לישיבת הממשלה ושם יגיד כל אחד מה שיש לו לומר. בצבא משרתים חברי כל המפלגות, נלך לישיבת הממשלה ושם ידבר ויצביע כל אחד לפי מצפונו! תגובת אשכול היתה: אה חוכמה!!

מישקע מר

● מה היתה מסכת יחסי ב.ג.—אשכול?

נבון: עד "הפרשה" אהב בן־גוריון את אש־כול אהבת־נפש. כאשר הלך ב־1953 לראשונה לשדה־בוקר, הוא הציע את אשכול לתפקיד ראש־הממשלה, אבל רוב החברים רצו בשרת ז"ל. "הפרשה" עשתה ממש שמות ביחסים שביניהם. וכעומק החיבה היה גם המישקע המר. מעניין: לפני כארבע שנים שאלתי את בן־גוריון על אשכול, והוא חזר ואמר לי: אין בליבי מאומה על אף אדם בעולם — אני חי עכשיו בעתיד!

● מה היה יחסו למוות?

נבון: הוא ידע, כי זה יבוא, אבל אף פעם לא פחד מהמוות. הוא היה עסוק כל־כך בחיים, שלא היה לו זמן לחשוב על המוות.

● איך היית מתמצת את גדולתו?

נבון: עומק מחשבה ותנופת חזון — זו מתת אלוהים. אך את אופקיו קנה בן־גוריון לעצמו בקריאה מתמדת, תוך כדי שיחות עם בני־אדם. תחביבים לא היו לו, בטלוויזיה לא הסתכל, מוסיקה לא סבל, לתיאטרון הלך לעי־תים רחוקות. בראדיו שמע רק חדשות. מדי פעם שיחק שחמט, אבל, הוא היה קורא כמו־רות ענק! היו לו שלוש סיפריות. בת"א, בירו־שלים ובשדה־בוקר. ובהן עשרות אלפי ספרים. לא פעם שמעתי אותו מטלפן מירושלים לחיים ישראלי, מנכ"ל לישכת שר הבטחון, ומבקש: חיים, אנא, עלה לקומה ב', תיכנס לחדר שפונה לרחוב, בצד שמאל של המדף הרביעי תמצא ספר בכריכה ירוקה! בעניין זה של הספרים היה לו זיכרון פנומנאלי!

● מה היה יחסו לערבים?

נבון: אני חושב, שלא היתה מחשבה שהט־רידה אותו יותר מיחסינו עם הערבים. בזמנו, היה עיתונאי שבא לישראל ונסע למצרים, ובן־גוריון דחה פעמיים את התפטרותו ב־1963 מפני שהאמין, כי אותו עיתונאי יסדיר לו פגישה עם נאצר. כאשר נודע לו, כי נאצר עומד לבקר אצל טיטו, כתב איגרת אישית לנשיא יוגוסלביה, שינסה לתווך ביניהם. אבל, טיטו התחמק.

● איך היית אתה, אישית, מסכם את קופת עבודתך עם דוד בן־גוריון?

נבון: (בעצב עמוק) זקני חדור נהגו להגיד: איש אלוהים היה בתוכנו — ואנו לא ידענו!

תמונות השער:
צילום מתוך הסרט "בן־גוריון זוכר", שהופק ע"י "ישראפילם"
צילומי פורטרטים: אילן ברונר

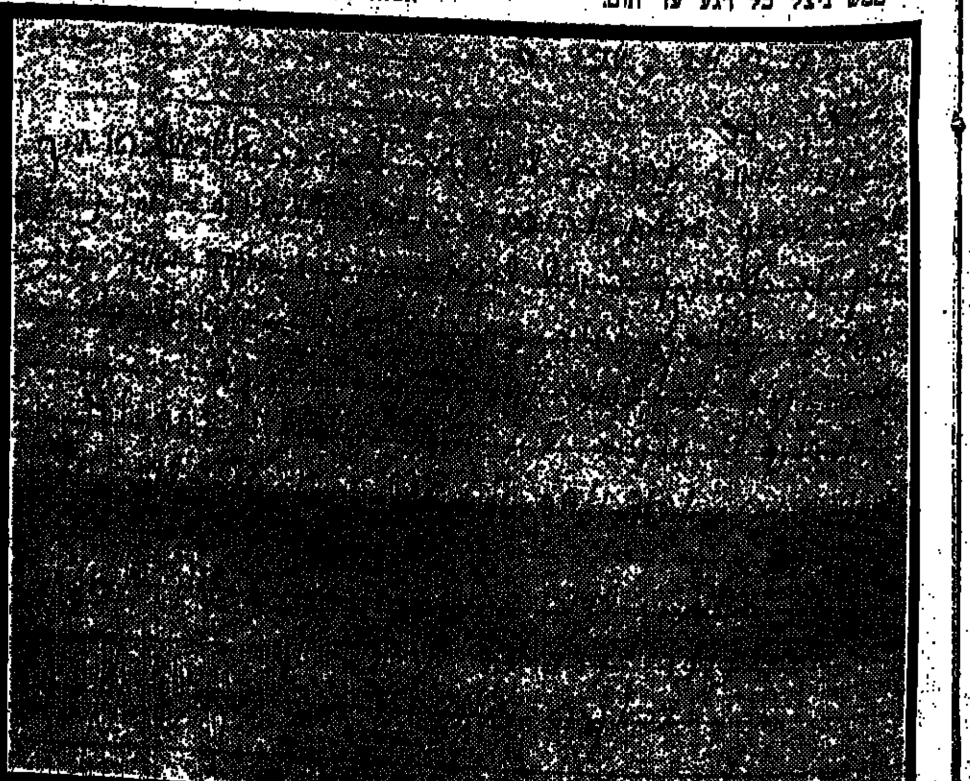

מיכתבו של ב.ג. אל יצחק נבון, לאחר בחירתו של פרופ' קציר לנשיא המדינה

קרב רימונים בלוע הר־געש

מאת
דן עמ־שלם
רישומים:
זלמן ורגון

זהו סיפור הקרב על תל־פארס. סיפורם של לוחמים, אשר נלחמו עם האויב פנים־אל־פנים, בתנאי שטח קשים ביותר, באילתורים מהירים, בתעוזה ובעקשנות.

תל־פארס, המתנשא בין חושנייה לבין רפיד, מוגדר במפות הגיאוגרפיות כהר־געש כבוי. לוחמי הכוח המצומצם, שהסתערו על התל ביום שלישי ה־9 באוקטובר, כשמטרתם — למגר את המאחז שהצליח האויב להשיג במרומי התל ביומה הראשון של המלחמה — גילו, כי לועו של הר־געש כבוי זה הוא פעיל מאוד. יורק אש וזורע מוות.

כאן לא התנגשו מאסות גדולות של כלי־שיריון. סיפור הקרב על תל־פארס הוא סיפורם של לוחמים, שראו את אויבם עין בעין, נאבקו עימו בחירוק שיניים בתנאי שטח קשים ביותר.

הדרך אל פיסגת התל עולה ממערב, והכניסה היא פירצה, החפורה בשפתי הלוע, שרוחבה כדי מעבר טנק אחד בלבד. בעוד שהכניסה נמצאת בצידה המערבי של הפיסגה, ממוקם המוצב עצמו בחלקה המיזרחי.

הדרך המובילה מן הפתח אל המוצב, עוברת על המידרון הצפוני של התל, מימינה פעורה תהום, ומשמאלה מתנשא מצוק. על התל ישבו קציני תצפית קידמיים של האויב, אשר טיווחו את אש הארטילריה שלו. מול הפתח הוצב טנק סורי בעמדה חפורה, וכן התבצרו על התל חיילי חי"ר מצויידים בנשק אנטי־טנקי.

המפקד נפגע

מספר עמיר, מפקד הכוח שהסתער וכבש את התל: „בשעות הצהרים של יום ג' קיבלתי פקודה לנוע עם ארבעה נגמ"שים ושני טנקים ולכבוש את תל־פארס. חששתי, שהנגמ"שים יתקשו להגיע לתל מחמת האש הארטילרית המדוייקת שנחתה על הצירים באיזור. לכן פתחתי רווחים גדולים, ונעתי במהירות לעבר התל. כששני הטנקים נעים לפנים בעליה, קיבלנו אש ארטילרית, וכוח החי"ר שבתל פתח לעברנו באש נשק קל. ניצמדנו אל קירות הדרך העולה והגענו עד לפיסגה, סמוך לפתח. התוכנית היתה — להציב את שני הטנקים בפיתחה, להשמיד מעמדה זו מטרות קשות, ולאחר מכן לחדור פנימה. אישרתי את התוכנית. ושני הטנקים נעו, כשהראשון דורס משאית שחסמה את הפתח.

„חיילי החי"ר של האויב פתחו באש", ממשיך עמיר ומספר, „ומפקד אחד הטנקים נפגע בצווארו ונפל בצריח. הוריתי לטנקים לסגת לאחור, כדי להתארגן מחדש. מיהרתי אל הטנק, ונוכחתי כי הצוות אינו יכול להמשיך בפעולה. חבשנו את מפקד הטנק הפצוע וביקשתי בקשר טנק נוסף. למטה ניהל הגדוד קרב שיריון בשיריון עם כוח אויב גדול, ומשום כך לא אושר לי טנק נוסף.

„כיוון שהארטילריה של האויב הוסיפה לנחות ללא הפוגה, החלטתי לכבוש את התל עם הכוחות הקיימים. העליתי מעל סוללת התל חוליית מקלע, ואני עצמי עליתי ברגל לתצפית. מפקד מחלקת הטנקים טען, כי הוא יודע את מיקומן של עמדות הנ.ט., משום שהבחין בהן בניסיון הפריצה הקודם. לפיכך החלטתי להיכנס לפתח עם טנק אחד ושלושה נגמ"שים.

פגז בשרשרת

הכוונה היתה, שהנגמ"שים ישטפו בחי"ר, ואילו הטנק ישמיד את קיני הנ.ט. תידרכתי את האנשים ונכנסתי לפיתחה. כשהטנק של מ"מ זיו מוביל, הטנק ירה שלושה פגזים במטרות חשודות, אך לא זיהה את טנק האויב שעמד בעמדה חפורה. הנגמ"שים ירו אש לכל הכיוונים, וחיילי החי"ר הסורים נראו קופצים מעמדותיהם ובורחים אל מעבר לרכס, מיזרחה. טנק האויב מטיפוס פ.ט. 76, הניח לכוח לנוע על הדרך עד טווח 250 מ' — ואז פתח באש. שלושה פגזים פגעו בטנק המוביל שלנו והורידו לו את הגלגל המניע, פגז אחד פגע במגן התותח והוציאו מכלל פעולה.

„במצב זה פקדתי על הנגמ"שים להמשיך לירות, ואני עצמי ירדתי במקלע 0.5 לעבר הטנק בניסיון להבריח את הצוות. חיילי האויב שבטנק לא נבהלו, והמשיכו בירי על הנגמ"שים. קיבלתי פגז בשרשרת ופגז נוסף בתא המנוע — והנגמ"ש החל לבעור. פקדתי על כולם לקפוץ מן הרכב ולהיעלם במידרון, קפצתי בעיקבותיהם. בלהט הקרב לא הבחנתי אם כולם עזבו את הכלים. לכן הצצתי מעבר למיתלול, לעבר הנגמ"שים, ששניים מהם בערו והשלישי נפגע בכיפת המפקד. אז הייתי משוכנע, כי יש ביניהם נפגעים רבים.

„קודם לכן נכשל ניסיוני לחלץ את הנגמ"שים בהילוך אחורי, משום שהדרך צרה ומתפתלת. לקחתי חוליה מהנגמ"ש המכני, שנשאר בחוץ, ובחיפוי שלו עליתי לראות אם יש פצועים בנגמ"שים ואם ניתן לחלצם. בינתיים, הגיעו אלי מפקדי הנגמ"שים ומסרו לי, שהחיילים קפצו מהרכב ולא נפגעו.

צרורות ארוכים

עתה, כששלושה נגמ"שים וטנק היו פגועים בתוך הלוע, והטנק השני בחוץ, העליתי את צוותו של הטנק הפגוע על הטנק שנותר בחוץ. קידמתי את הטנק אל תוך הלוע במגמה לנסות ולחסל את טנק האויב. כיוון שהנגמ"שים הפגועים חסמו את הציר, לא היתה לטנק זווית ירי ימינה. ולכן

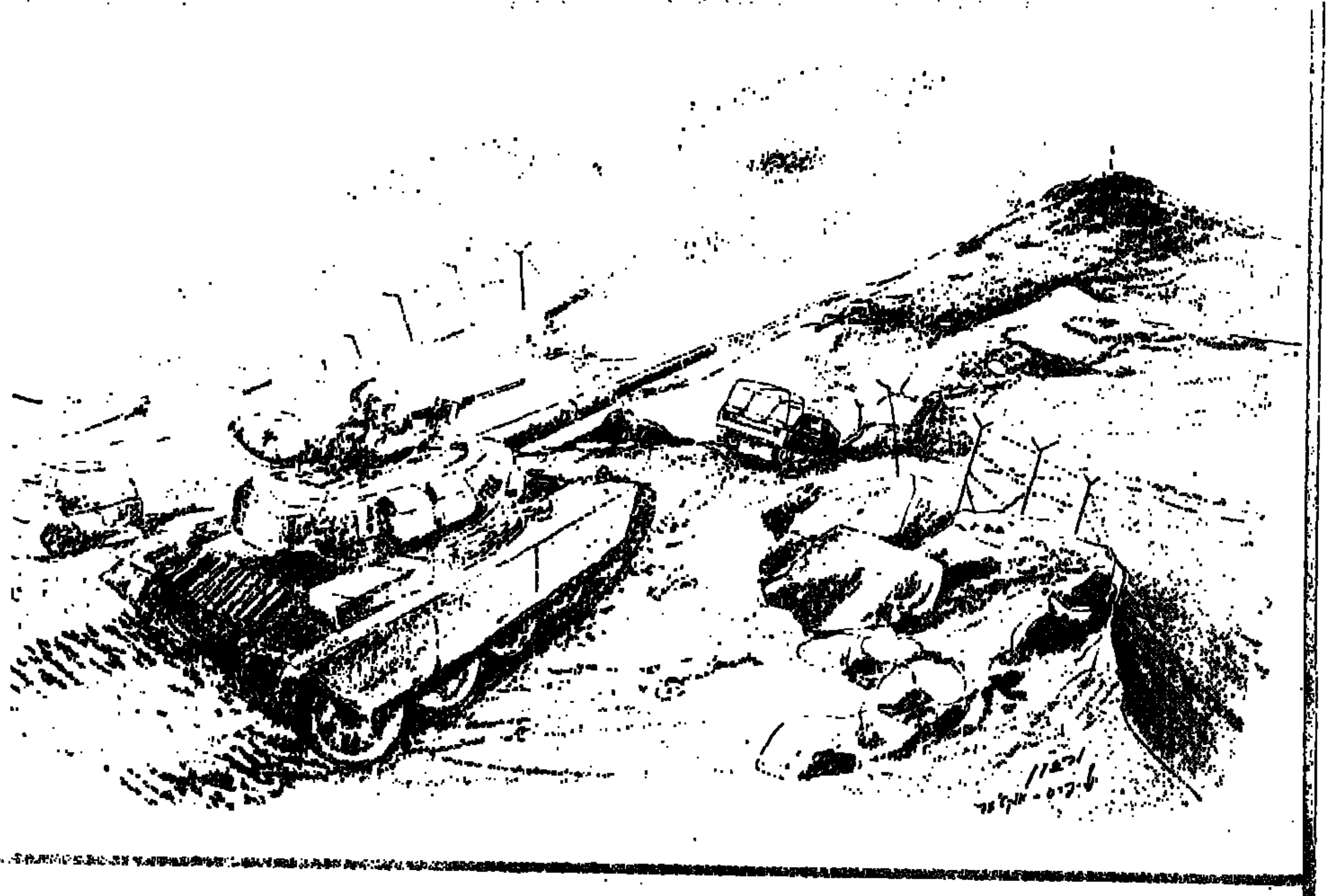

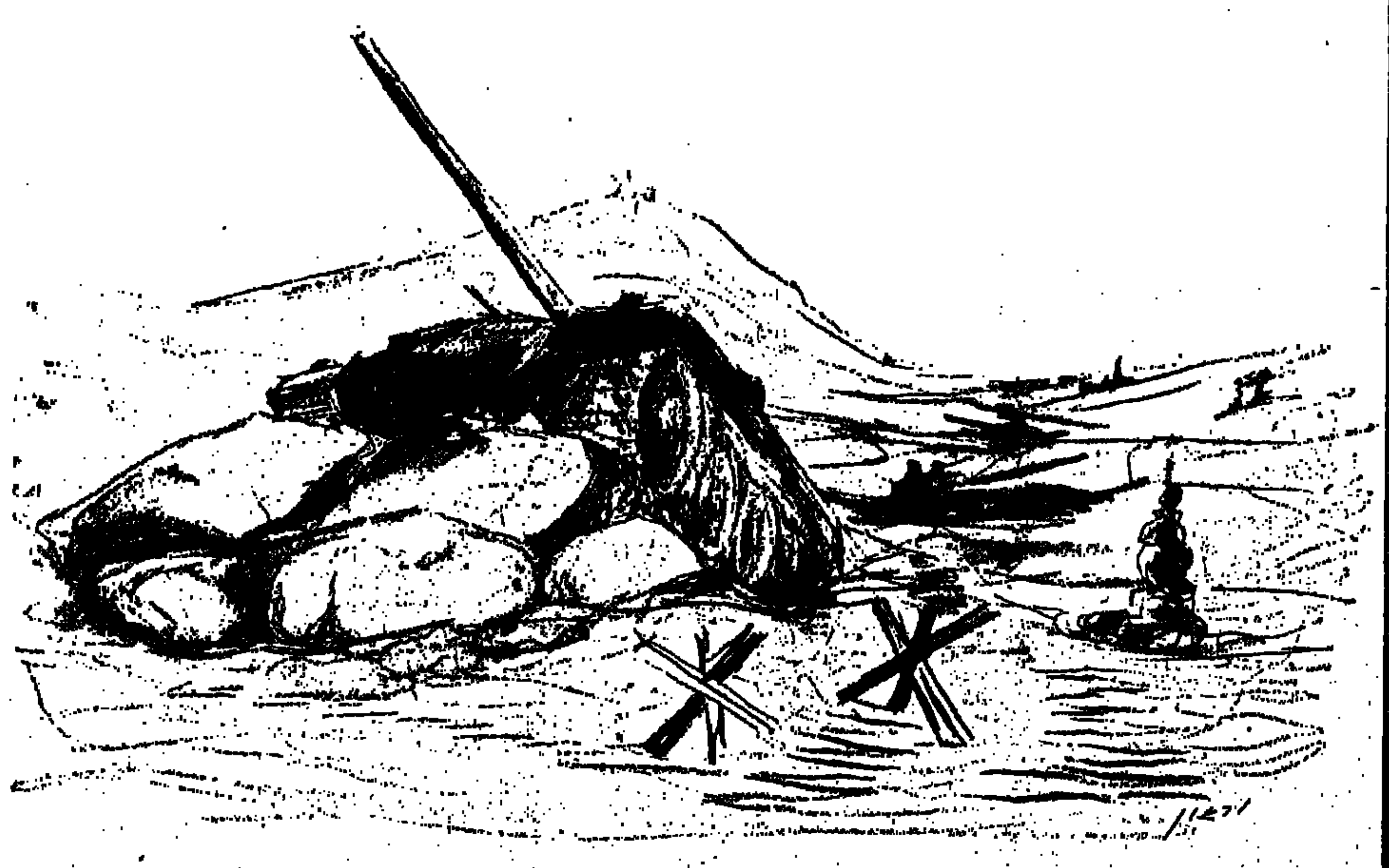

החלטתי להסתער על הטנק ולחסל בפעולת חי"ר.

„יאיר — קצין המיבצעים שלי — התנדב לביצוע המשימה. העליתי שוב חוליית מקלע לריתוק הטנק ואספתי רימונים. יאיר עם שני חיילים נוספים נעו במידרון אחורי לעבר הטנק. אני עצמי רצתי מעמדת הטנק אל צוות יאיר, לקישור, לתיאום ולאספקת רימונים.

„אנשי החולייה החלו לזרוק רימונים על הטנק ונסוגו למידרון התלול. צוות טנק האויב, תוך גילוי אומץ־לב, ירה בתותח, פעם לעבר חוליית המקלע ופעם לעבר חולייתו של יאיר. מפקד הטנק הסורי אף השליך רימונים לעבר החולייה.

„בשלב זה הצטרפו אלי עמוס — מ.פ. הג'יפים שלנו, וכן שני קצינים מהסיירת של היחידה — אסף ודן. כולם הצטרפו אל יאיר ואנשי החולייה התקרבו אל הטנק מן האגף עד לטווח קרוב. אחד הרימונים, שהושלכו על־ידי צוות יאיר, פגע בכיפת המפקד של הטנק אך ניזרק החוצה. החולייה הקיפה עתה את הטנק מטווח קרוב ויאיר הצליח להגיע למקלע 0.3, שהיה מוצב על זחל"ם נ.מ. הוא ירה צרורות ארוכים מעל ראשו של מפקד הטנק הסורי. עתה ניסו אנשי הצוות של טנק האויב לצאת ולהימלט, אך נקטלו באש המקלע.

הסתתרות בשטח

„מיד קידמתי את הטנק, אשר דחף מעט הצידה את הנגמ"שים, ובעזרת טלפון אחורי כיוונתי את אישו לעבר מטרות חשודות על התל. לאחר שלא הבחנתי בכל תנועה בשטח, סרקתי את התל בפעולת חי"ר. גילינו בשטח שרידי חי"ר סורי וכן חייל הרוג שלנו, שנפגע בתוך הבונקר בעת כיבוש התל על־ידי הסורים בשבת. בינתיים, התקבצו מן המידרונות שלושה חיילים נוספים שלנו — שרידי הכוח שהחזיק במוצב ולחם באויב שהסתער על המוצב בכוחות גדולים, בשעותיה הראשונות של המלחמה. חיילים אלה הצליחו להימלט והסתתרו בשטח במשך שלושה ימים עד שחולצו עם כיבושו של התל מחדש.

„בשלב זה קיבלתי תיגבורת של ארבעה נגמ"שים מפלוגה ב', עמוס עם הצוות שלו החלו לצפות מן התל ולכוון את אש הארטילריה שלנו. לפתע, ניתכה הפגזה קשה על התל ומפגז נ.ט. נפגע נגמ"ש פגיעה ישירה בתא הנהג ודב הנהג, נהרג במקום.

„לאחר התארגנות בבונקרים ואירגון התצפית, הגיע למקום קצין הקרנמנות, והאש שלנו נעשתה יעילה יותר. בעוד אש האויב נעשית דלילה ובלתי מדוייקת.

„התקדמות כוחותינו נתקלה מעתה בהתנגדות פחותה".

איך להירדם ללא גלולות
שיטתו של ד"ר דוד מ. טרייסי
הפסק לבלוע כדורי שינה ולהרעיל את עצמך! שיטתו של הפסיכולוג האמריקאי, ד"ר טרייסי תרחיק ממך את סיוט הוסר השינה ותלמדך כיצד להירדם במהירות בדרך פשוטה וטבעית ללא כדורים וסמים.
שלח — 15 ל"י ל„לילך" — בית הוצאה לאור, ת.ד. 2008 רמת־גן והשיטה תשלח לביתך בדואר חוזר.

דירות־רווחה בקריית ביאליסטוק
(יהוד)
כל הדירות בשלב א' נמכרו!
עתה, שלב חדש של דירות־רווחה 3 ו־3⅓ חדרים.
פרטים נוספים:
„רסקו" תל־אביב, רחוב הר־סיני 1, טלפון 622211.
רסקו RASSCO
על רסקו אפשר לסמוך!

יהודית אופנת הריון
היי נאה בשמלות הריון מהמבחר הגדול ב„יהודית"
טיב ושרות מעולה
ת"א, רח' הכרמל 37 (בית שלישי פינת אלנבי)
טלפון 56980
פתוח כל היום

שיפור הראיה
שיחרור העיניים מהמשקפיים, והפסקת המתיחות של העיניים, על־ידי תרגילי עיניים והרפיה. תחת פיקוח מדופלם מאנגליה. מכון בייטס, תל־אביב ... רח' ישראלים ... טל. ...

נגה,
המנהג של החוג המאמין
נכבד כפי שאתה
רוצה שיתנהגו אל
האיש שלך.

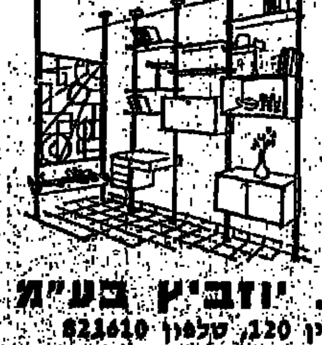
מדפים וספריות
להרכבה עצמית ברים, מזנונים, שולחנות כתיבה, מחיצות ואביזרים.
עיצוב וסידור חנויות ומחסנים
המכירה בסיטונות וליחידים
ספריות על עמודים לתלמידים בהנחה
* תצוגה מתמדת במקום.
* פתוח כל היום.
א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

אהרון בכר

צבא בלי בולשיט

אחד המאורעות שנחרטו עמוק בזיכרונו של כתב-חוץ, שכיסה בארץ את קרבות מלחמת-השיחרור, קשור באפיזודה מאוד לא קרבית. בדרכו אל אוהל הפיקוד, אי-שם בקו החזית, הוא ניתקל בבחור שתיקן את סנדלו הקרוע בעזרת חוט ברזל. מלוויו של העתונאי נעצרו לידו. „הכר בבקשה", אמרו לאורח, „זהו הגנראל יגאל אלון".

הבחור הרים את עיניו מהסנדל הקרוע ולחץ את ידי האורח. אבל, האחרון הביט בו באי-אמון גלוי. העיתונאי, שראה בחייו גנראלים לא מעטים, היה בטוח שמארחיו מותחים אותו, כי הבחור עם הסנדל הקרוע נראה לו כל דבר אחר — חוץ מגנראל.

אילו חזר אותו עיתונאי לארץ כעבור 25 שנה, כדי לסקר מכאן את מלחמת יום הכיפורים, הוא לא היה מוצא עוד גנראל, המתקן בעצמו את סנדליו הקרועים בעזרת חוט ברזל. אבל, משהו מן האווירה המופלאה שהסנדל הקרוע שימש לה אילוסטראציה מיקרית בכל זאת נישאר. חרף התהפוכות והשינויים שחלו בו, צה"ל היה ונישאר צבא העם. את עוצמתו העיקרית מעניקים לו פקידים ועורכי-דין, סטודנטים ובעלי-מלאכה, אקדמאים ופועלים שחורים, הנקראים אל הדגל.

איש אינו יכול ואינו רשאי לדבר בשמו של הצבא הזה — מפני שכל העם צבא, מפני שלכל אחד מאיתנו יש בו מניות. עובדה זו מקבלת משמעות מיוחדת במינה באוהלי הצבא ובשדות-הקרב ביחסי רעות מופלאים בין חיילים למפקדים, בתחושה של שותפות-גורל, באווירה המזכירה את „אנשי פנפילוב".

אין אולי צבא בעולם, שחיילי המילואים שלו יבואו ויתקבצו ביום פקודה מבלי לקבל לידיהם את צו-הקריאה. אין עוד אולי צבא בעולם, שחייליו ינהלו ביניהם תיגרות-ידיים בנמלי-תעופה בין-לאומיים על הזכות לעלות למטוס, כדי לא להחמיץ כאן את המלחמה. אין עוד אולי צבא בעולם, שחייליו אינם זקוקים לפקודה מפורשת כדי לעשות את המוטל עליהם מתוך תחושה של נכונות אישית ואחריות עילאית.

הרוח הזאת היא נכס יקר. אולי הנכס היקר ביותר שהופקד בידי צה"ל וסוד כוחו העיקרי. עתה, על רקע מחול-השדים סביב המחדלים, נשמעים פתאום קולות אחדים, המבקשים לפרוק מצה"ל את נשקו העיקרי. הם עושים זאת בשמה של מישמעת צבאית, בשמה של ציותנות להיירארכיה צבאית מקודשת.

*

רמת-הגולן, בשבוע הראשון למלחמה. שום מישמעת צבאית אינה מסוגלת להחזיר את האנשים האלה, שרידי קרבות הבלימה, אל קו האש. צו-החיים חזק מאלף פקודות. אני מתבונן בפני האנשים, ורואה את האימה מבצבצת בעיניהם. אני מתערב עם עצמי, שאיש מהם לא יוכל לעלות ולתפוס אי-פעם את מקומו בטנק. אחדים מהם קפצו משניים או משלושה טנקים בוערים וראו את המוות פנים אל-פנים.

הנה שעת האמת לכל צבא, לכל חייל. אלף מילים לא יצליחו לבטא את המעמד הזה, שלא התרחש אלא לאורכן של שניות ספורות: ואז בא סגן-אלוף שימחה, קיבוצניק כסוף-שיער מנצר-סירני. הוא דיבר בקול נמוך מאוד, כמעט בלחש. אבל דבריו צבטו את הלב.

„הביטו בחורים", אמר סגן-אלוף שימחה, „איש לא יכריח אתכם לעלות לטנקים. אני יודע בדיוק מה עבר עליכם. מי שלא רוצה לבוא איתנו — יכול להישאר כאן ולא יהיו לי אליו טענות. אני זקוק רק למתנדבים".

בקול חנוק סופר להם סגן-אלוף שימחה, שזוהי מלחמתו החמישית: מלחמת העולם, מלחמת השיחרור, מערכת סיני, ששת הימים, והמלחמה הזאת — ומי יודע מה הלאה. הוא סיפר להם על צעירותו בשורות הפארטיזאנים, על זוועות מלחמת העולם, על משפחתו שנשארה באושוויץ. „גם לי לא קראו," אמר סגן-אלוף שימחה, „אני כבר מבוגר מדי בשביל מלחמות. אבל באתי. באתי, מפני שאין ברירה. באתי, כדי שלדור שלכם, לבני משפחותיכם, לילדיכם לא יקרה מה שקרה למשפחתי באושוויץ".

האנשים השפילו את עיניהם. היה רגע ארוך של דומיה. אחר-כך הם צעדו בראש מורכן לעבר הטנקים ודהרו עליהם בפעם השניה או השלישית אל הגיהנום. מה שנראה תחילה כהפרה חמורה מאוד של מישמעת בשדה-הקרב, הפך לגילוי המופלא ביותר של מישמעת עצמית. כדי להשלים את התמונה, כדאי אולי להוסיף במאמר מוסגר, שהבחורים האלה וחבריהם ליחידה הצילו את רמת-הגולן, ואולי גם את עמק-הירדן והגליל, באחד מקרבות הבלימה האכזריים והעקובים מדם בתולדות ישראל, כאשר חסמו בגופם, ממש בגופם, את הצבא הסורי הפולש. הם לא עשו זאת מפני שנשמעו לפקודה, או מפני שהורגלו במישמעת עיוורת. עובדה.

*

הקילומטר ה-101 בכביש סואץ-קהיר נקודת ציון בלב המידבר, שבה ערוכים צבאות עויינים ומתבוננים איש ברעהו משני עברי התיל, כאילו ביקשו לבחון זה את זה.

המשאיות של המצרים נעצרות חצי קילומטר מן הנקודה. החיילים שלהם מזנקים, מסתדרים בשלשות ומתקרבים בריצה קלה. הם עורכים תרגילי-סדר ראוותניים, ועושים מחילופי המשמרות טראסק שלם. החבר'ה שלנו מתבוננים ומחייכים. בולשיט.

אתה מתבונן בהם מרחוק ומבחין מייד בהבדלים בין קצין וטוראי. הראשונים מצוחצחים, מתהלכים בהרגשת חשיבות. האחרונים מתוחים מאוד, ציותניים; ניצבים עמידת דום מתוחה, מציגים את נשקם לראווה, מצדיעים, מתהלכים במה שנראה כתחושת צבאית. אפשר לחוש מרחוק ביד הברזל של מישמעת קפדנית מאוד.

אתה משווה אותם עם החבר'ה שלנו. עם הסטודנטים מגודלי-השיער, החובשים כובעי-גרב מצחיקים, מעשי ידי חדוות הטובות מהוועד למען החייל; עם הפקידים הממושקפים, שטיפרון-כיס מבצבץ מכיס מיכנסיהם; עם בעלי המלאכה המתהלכים מודאגים מן הנעשה בבית בהיעדרם; עם כל החבר'ה העומדים כאן בפוזות שונות ומשונות, מקטרים על המצב [illegible], שאין ברירה; המשתוקקים [illegible] החוזרים אחר-כך איש לביתו, איש לעיסוקיו; השונאים את המלחמה, וזנב הנחשבים לאחד הצבאות המעולים בעולם. אתה מסתכל בהם, משווה אותם עם הצד השני — ופתאום מתמלא ליבך גאווה על הבחורים האלה, על שאנחנו נראים כך. צבא עממי במהותו ובהופעתו, ברוח-הקרב המפעמת בו ובמוטיבאציות שלו להימצא כאן, בקצה המידבר.

*

בספרו „מה חידש הפלמ"ח" כתב גדול המצביאים שקמו לישראל בעת החדשה, יצחק שדה, את הדברים הבאים: „בין שני קטבים התנועעה המחשבה הצבאית של ארגון ההגנה. הקוטב השמרני היה במשך זמן רב הכיוון הרשמי של ההגנה. בעלי ההלכה שלו לא חשיבו מחשבה צבאית עצמאית. לא זו בלבד שלא עודדו אותה — אף התנגדו והתגדרו ממנה מדעת: לא בגרנו למחשבה עצמית. אין לנו אוטוריטות צבאיות. אין לנו, ובלתי-אפשרי שיהיו לנו, בתי-אולפנא מתוקנים. ועל כן אין לנו אלא להעתיק בדיוק ככל האפשר צורות שעוצבו על-ידי צבאות אחרים.

„אך מצד שני נתבלט הרבה שנים, בעיקר מ-1936, כיוון אחר של מחשבה צבאית. מתוך אמונה בנוער שלנו, בכוח לחימתו ובכוח מחשבתו, בהתאם לצרכים המיוחדים שלנו — הוא ניסה וחזר וניסה לפתח צורות טאקטיות של לחימה, הסוטות מן הסטאנטארד הנ"ל.

„במשך הזמן הקצר שניתן לנו להתכונן לקראת סכנת הפלישה היתה העמדה הרישמית של ראש המטה הכללי ושל ראש מחלקת הביטחון דוד בן-גוריון נוטה, מטעמים שונים, לכיוון השמרני. היו אומרים ומשננים, כי כנגד צבאות סדירים של ארצות ערב יהיה עלינו ללחום מלחמה סדירה. כל התיקוות ניתלו במדריכים ובמומחים מצבאות חוץ, בבחורינו ששירתו בצבא הבריטי וכו'. אולי נס הוא שעמד לנו, ומשך הזמן הקצר לא הספיק להם לראשי הצבא כדי לשנות שינוי יסודי את המיבנה של ארגון ההגנה, שבתוכו השתלטה למעשה המחשבה הפלמ"חית המתקדמת".

יצחק שדה

*

הדברים נכתבו לפני כחצי יובל שנים. כורחם יפה עימם עד עצם היום הזה. הסנדל הקרוע של יגאל אלון היה יותר מאשר אפיזודה משעשעת. הוא ביטא את רוחו של צבא העם, את המוטיבאציה של חייליו לאחוז בנשק ולעמוד על חייהם. שום מישמעת צבאית, שום בולשיט, אינו יכול להוות תחליף לכך.

צבא עממי אינו זקוק לגנראלים יונקרים ולא לציותנות עיוורת, כדי לבצע את המוטל עליו. צה"ל הוכיח את הדבר בכל אחת מן המלחמות שבהן עמד, בכל אחת מן המערכות שבהן ניגזה עליו להתמודד. צבאות המושתתים על ציות עיוור, על מישמעת כתחליף להכרה, על היירארכיה קפואה ומקודשת, הם צבאות הקופאים על שמריהם; נעדרי כל מחשבה עצמית, כל תפישה חדשנית. מפקדיהם המצוחצחים מתכוננים תמיד למלחמה שעברה.

בדומה לאותו כתב-חוץ, שהסנדל הקרוע של יגאל אלון נחרת בהוויה העמוקה ביותר שביטאה את רוח תש"ח, נחרטה בזיכרוני תמונה אחרת ממקום שונה, מתקופה אחרת. 25 שנים חלפו מאז, ובחדר-המלחמה של פיקוד דרום ראיתי את חיים בר-לב מפשיל שרווליו, פותח קופסת סרדינים ושולה מתוכה באצבעותיו שני דגיגים, כדי להכין לעצמו סנדוויץ. פער של 25 שנים ארוכות, סיפור שונה, אותו פרינציפ.

ורק העורף האזרחי, שהשתנה מאז תכלית שינוי, מבקש לכפות גם על צבאו את השינויים האלה, כדי להעניק לו את דמותו ואת צלמו מבוחש של מישמעת, צורות וצבאיות מזויפת.

דחף סטודיו אור. צילום איתמר

ג'ינס ג'כ'צ'י

הילדים אוהבים אותו

הוא מתאים לתלבושת בית-הספר ונהדר למשחקים אחרי הלימודים. יופי להיות אתו שודד, קאובוי או כל גבור דמיוני אחר - ג'ינס של "לוי'ס" אפשר לעשות אתו הכל -(ואפילו שאמא תכעס). איזה כיף חיים בג'ינס של "לוי'ס"!

לוי'ס

ג'ינס "לוי'ס" לילדים ולילדות בכל הגילים. בבוטיק "לוי'ס של "אתא"

מאורעות ופלאים בעולם הגדול

גג־המכונית הפך לסירה. שני נערים גרמניים אלה פירקו גג של „חיפושית" פולקס־וואגן ישנה, הפכו אותו, הרכיבו עליו את מושב המכונית — וקיבלו סירת משוטים קטנה ויעילה להפליא.

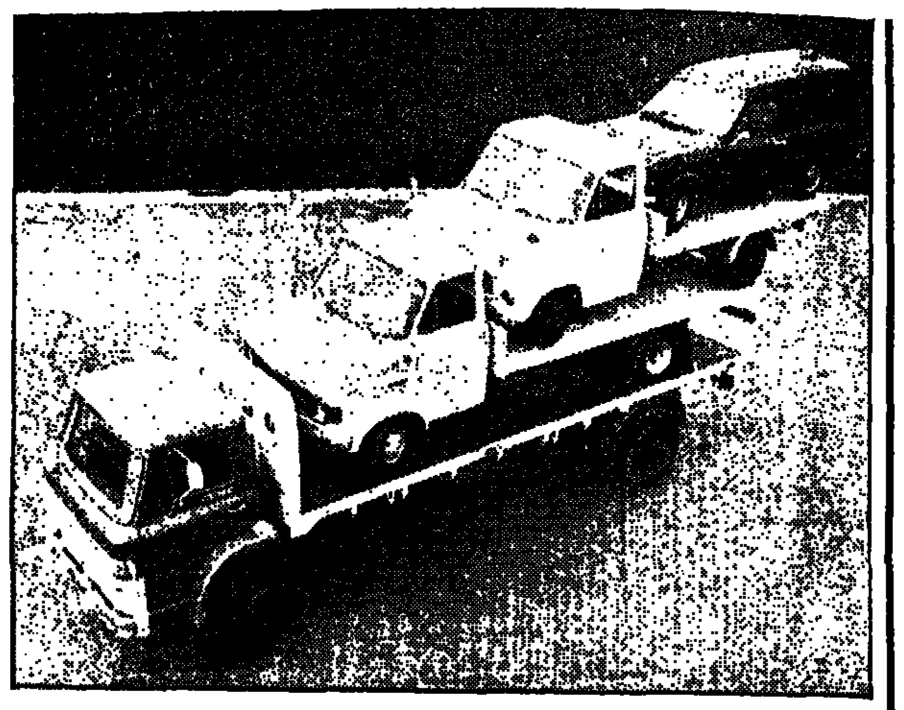

תובלה תוך חיסכון. אין ספק, שמשבר האנרגיה חידד את כושר־ההמצאה של אנשים ושל מיפעלים גם יחד. כך, למשל, הציגה חברת „פורד" את המכוניות המיסחריות הקלות החדשות שלה בלונדון, כשהן רוכבות זו על גב זו. המשאית התחתונה מטעינה את כל אלו שמעליה, כשהן ריקות, אל יעדיהן; לאחר מכן ממשיכה כל אחת מהן בדרכה בכוחות עצמה.

צבא יפאן נכנס לעיסקי שידוכים

פיקודות המטה הכללי של צבא יפאן יצרו באחרונה תפקיד חדש: קצין שידוכים.

קציני השידוכים היפאניים יפעלו במיסגרת של 15 מישרדי שידוכים צבאיים, שיוקמו בכל רחבי יפאן. המטרה: למצוא את בנות־הזוג המתאימות ביותר לרבבות הרווקים המיואשים, המשרתים בצבא היפאני.

ערב המלחמה העולמית השנייה ובעת המלחמה עצמה היה המצב שונה לחלוטין. כל יפאנית היתה נאה להינשא לאחד מלובשי מדים. אולם, פצצות הירושימה ונגאסאקי, כניעתה של יפאן והדמוק־ראטיזאציה שלה, הורידו את החיילים שלבים רבים בסולם החברתי. כיום מתקשים אפילו קצינים בעלי תארי אקדמאיים במציאת בנות־זוג מתאימות.

באחרונה נוסף גורם נכבד המרתיע את בנות יפאן מנישואין עם חיילים: אירגוני הנשים ה־שמאלניים פתחו במיבצע לבידודם החברתי של אנשי הצבא. חברות האירגונים מגלות את שמותיהן וכתובותיהן של צעירות, שהתארסו עם חיילים. הן מבקרות בבתיהן ומשדלות אותן להפר את האירוסין. לעיתים קרובות הן מצליחות בכך.

בשלב הראשון של פעילותם יערכו מישרדי־השידוכים הצבאיים מסע הסברה בקרב החיילים על הנושא: „איך למצוא אשה". בשלבים הבאים יועברו הפרטים האישיים של חיילים, המבקשים להקים משפחות, למועדוני רווקות ברחבי יפאן.

אם לא תביא פעילות זו לתוצאות המקוות, ילך הצבא היפאני בדרך הבדוקה והמנוסה ביותר: פירסום הצעות נישואין בעיתונות.

שלושים שלדים בחדר־שינה

מארטין קוראל פילס, בן לאחת המישפחות ה־עתיקות והמכובדות ביותר בטולדו, ספרד, בילה כמעט את כל חייו בבית המישפחתי העתיק שב־מרכז העיר. יותר מכל היה חביב עליו חדר־השינה הגדול שבבית. שקירותיו צופו בטפטים מודרניים וכוסו בשטיחים יקרים.

אבל, באחרונה עשה הזמן את שלו. מארטין מכר את הבית לקבלן, שהתכוון להרסו ולהקים במקומו בניין מישרדים מודרני.

שעות ספורות לאחר התחלת ההריסה — נגלתה ההפתעה הגדולה: בקיר, שלמראשותיה של המיטה הגדולה בחדר־השינה, נתגלה כוך גדול, ובו שלו־שים שלדים. רוב השלדים ניצבו זקופים, כש־גולגלותיהם מוטלות לרגליהם.

התגלית חוללה גל של סיפורי אימים בכל ה־איזור. היו שסיפרו, כי היו אלה שלדי נשים ש־בגדו בבעליהן, ונדונו למוות ב־רעב, בצמא ובחנק בתוך הכוך האפל. והיו שטענו, כי היו אלה שלדי־יהודים, שעונו על־ידי האינקוויזיציה במאה ה־15.

השבוע שמה קבוצה של היסטוריונים מקומיים קץ לכל השמועות הללו. הובהר ללא צל של ספק, כי בעלי השלדים היו אורחים מקומיים מכובדים, שמתו במאה ה־11 או ה־12 ונקברו ליד כנסיה סמוכה. כאשר נמכרו אדמות הכנסיה לאורחים אמידים, ואלה החלו לבנות עליהן בתי־מידות, פונו השלדים מבית־הקברות, והוטמנו בכוכים בבתים החדשים.

„אילו ידעתי שיש לי שכנים כאלה, לא הייתי ישן במקום אפילו לילה אחד", אמר השבוע מארטין פילס.

מקורות הנפט של איראן — בסכנה

כיום, בעיצומם של משבר־האנרגיה וסחטנות־הנפט הערבית, מהווה איראן קרן אור לגבי ארצות־הברית ואירופה. היא מוסיפה לספק את הנפט שלה בנאמנות ובדייקנות, לכל מדינה הזקוקה לו והמוכנה לשלם תמורתו — ללא הפקעת מחירים וללא תנאים פוליטיים.

דווקא משום כך הוחרד המערב על־ידי נבואתו הקודרת של דר' ריזה פלאח, אחד ממנהלי חברת הנפט הלאומית האיראנית, הנחשב למומחה ראשון במעלה בשדה הזהב השחור. אמר פלאח בכנס של מהנדסי נפט צעירים בעבאדאן:

„אל לכם לחשוב, כי צפוי לכם עתיד וורוד בענף משגשג ומתפתח. קרוב לוודאי, שאחרי שנת 1993 לא תייצא עוד איראן נפט — פשוט מפני שלא יישארו בה שדות־נפט".

הוא הוסיף ופירט, כי הרזרבות המצויות כיום בשדות הנפט האיראניים נאמדות כיום ב־50 מיל־יארד חביות. 42.5 מיליארד חביות יופקו תוך עשרים השנים הקרובות; והכמות שתישאר תספיק בדוחק למילוי צרכיה הפנימיים של איראן.

„המשבר יתחיל בשנת 1986", התנבא פלאח. „בשנה זו תתחיל תפוקת הנפט שלנו לרדת מטה ומטה, ולא נוכל עוד למלא את ההזמנות של ארצות זרות".

הוא ניחם את מאזיניו באמרו, כי איראן מנסה לפתח את אוצרות הגאז שלה כתחליף לדלק; וכי צוותים מתוגברים של גיאולוגים איראניים וזרים עוסקים כרגע בחיפושים אחרי שדות־נפט חדשים. אבל, גם הבטחות אלו לא הצליחו להפיג את האווירה הפסימית של גילוייו.

טיבט עלולה ליהפך לווייטנאם שנייה

הדאלאי־לאמה, מנהיגה הלאומי־הדתי המודח של טיבט, עורך עתה סיור ברחבי העולם, כדי לגייס תמיכה מדינית ברעיון של שיחרור ארצו מעול הקומוניזם הסיני. אבל, לפי שעה לא האירה לו ההצלחה פנים. צרפת סירבה לאפשר לו ביקור רישמי, מאחר שהנשיא פומפידו לא רצה להרגיז את ידידיו החדשים, מאו טסה־טונג וצ'ו־אן־לאי; ואילו ארצות־הברית, המנהלת אף היא „רומאן" עם פקינג, רמזה לו, כי ביקורו בוושינגטון אינו רצוי, לפי שעה.

נראה, כי המנהיג הטיבטי עשוי למצוא את מבוקשו דווקא במוסקבה — אוייבתה המרה ביותר של פקינג כיום. אומנם, הוא עדיין לא הוזמן ל־ביקור רישמי בקרמלין; אבל מאז תחילת שנות ה־60 יושבים שליחים סובייטיים בדהראמסאלה, מקום גלותו של הדאלאי־לאמה בהודו, ומנהלים משא־ומתן עם מקורביו.

הסינים טוענים, כי בטיבט שורר שקט מוחלט. אבל, ידיעות הדולפות מן הארץ ההררית, המבו־דדת, מספרות, על צמיחתה של תנועת מחתרת אנטי־סינית.

נראה, כי הרוסים התנדבו לספק לתנועה זו מדריכים ומכשירי קשר. בשלב מאוחר יותר יסופק לה גם נשק סובייטי חדיש.

ב„אוניברסיטת לומומבה" הסובייטית מאומנים כיום עשרות צעירים טיבטיים לקראת תפקידים „מהפכניים" במולדתם. הם יוחדרו לטיבט דרך הודו, אשר ממשלתה אינה מחבבת במיוחד את שליטי פקינג.

אם יצליחו שליחי מוסקבה להשיג שיתוף פעולה מלא הן מצד ההודים והן מצד הדאלאי־לאמה, עלולה טיבט להפוך לווייטנאם חדשה. בה יילחמו הרוסים בסינים — עד לטיבטי האחרון.

צפון־אירופה משתעבדת לרוסים

„אם תרצה ברית־המועצות, בעוד שנים אחדות, להכניע את פינלאנד, שוודיה, דנמארק, או נור־בגיה, יהיה עליה רק להפסיק את אספקת החשמל והגאז למדינות אלו. כל השאר יבוא מאליו".

נבואה קודרת זאת של מומחה שוודי משקפת את המציאות. מדינות סקאנדינאוויה תלויות כיום יותר ויותר ברוסים, המספקים להן אנרגיה וחומרי־גלם חיוניים. הן נאלצות לשלם את המחיר לא רק בכסף, אלא גם בהצהרות מליציות על דו־קיום בשלום ועל החובה להכליל את אירופה המזרחית בכל ישות אירופית מאוחדת.

מדינות אלו נמחצות בין הצורך הדחוף בתיעוש מזורז לבין המחסור החמור במקורות אנרגיה טב־עיים. אומנם, בשוודיה ובנורבגיה מצויים אשדות, אשר נרתמו להפקת חשמל. אבל אשדות אלה חסומים על־ידי קרחונים משך רוב עונות השנה. אין להן פחם או נפט להזנת תחנות־הכוח שלהן. שדות הנפט החדשים של הים הצפוני טרם נוצלו, ויעברו שנים רבות בטרם יוכלו אוצרותיהם להביא תועלת ממשית למדינות האיזור.

לדנמארק אין מקורות אנרגיה כלל. כל תעשייתה תלויה ביבוא מבחוץ.

כאן נכנסו הרוסים לתמונה. צורכי החשמל של פינלאנד מסופקים במידה רבה על־ידי תחנת הכוח של סוויאטוגורסק בברית־המועצות. תחנה זו מז־רימה חשמל גם לצפון נורבגיה.

שוודיה חתמה באחרונה על שורה של הסכמים לקבלת חשמל סובייטי; ואין ספק שדנמארק תלך בעיקבותיה תוך שנים מיספר.

רבים מבני סקאנדינאוויה ערים לסכנות הכרו־כות בתלות ברוסים; ומנסים למצוא פיתרון ל־בעיות החמורות. אחדים מן הפיתרונות, כגון זה של פרופסור גונאר האמבראוס מקופנהאגן, נראים כלקוחים מסיפורי מדע בידיוני.

האמבראוס מציע להפיק אנרגיה מרבבות ה־מעיינות הרותחים של איסלאנד. לדבריו, מסוגל הקיטור, שיזרום ממעיינות אלה, להניע את הטור־בינות של תחנות־כוח ענקיות. מומחים אירופיים אחרים מסכימים איתו. אולם, הם מתקשים להבין כיצד יועבר החשמל, שיופק באיסלאנד, לכל רחבי אירופה דרך 1200 קילומטרים של ים.

בינתיים, אין ממשלת איסלאנד הסוציאליסטית סומכת על הגייזרים החמים שלה. גם היא מעדיפה להתקשר עם ברית־המועצות.

הענק הזולל כוכבים

איישם, בשולי מערכת השמש שלנו, נע קליע מבעית, הגורר אחריו זנב כחלחל. עוצמתו של קליע זה גדולה מזו של מיליון פצצות־מימן. המד־ענים קוראים לו בשם המוזר „אירוע טונגוסי" ומחפשים אחריו במרץ רב.

אם יש אמת בתיאוריות החדישות, הרי „אירוע טונגוסי" התנגש בכדור־הארץ לפני 64 שנה ועבר דרכו: מסיביריה ועד לדרום האוקיינוס השקט. אם כן — הרי שהאנושות ניצלה באורח פלא.

„אירוע טונגוסי" הוא שחור־אבק קוסמי, המתפשט כל הזמן בשחקים. קרוב לוודאי, שהוא כבר בלע כוכ־בים, מערכות־לכת וכל גוף אחר, שנמצא בקירבתו.

הדבר המופלא ביותר לגבי „אירוע טונגוסי" הוא שאין הוא קיים כלל. החומר המוצק היחידי שבו הוא מולקולה אחת, אשר אפילו מיקרוסקופ אינו מסוגל להבחין בה.

התיאוריות האחרונות, שפותחו במכון לתורת היחסות של אוניברסיטת טכסאס, אומרות ש„אירוע טונגוסי" אינו אלא „חור שחור" — כוכב ענק שהתמוטט אל תוך עצמו והצטמק למולקולה אחת, שמימיה דחוסה עד כדי כך, שאפילו אור אינו יכול להימלט ממנה. כוח־המשיכה שלה גדול עד כדי כך, שהוא יונק אור וחומר וזמן.

תיאוריות אלו מנסות, סוף־סוף, להסביר את תעלומת המטאור שפגע בסיביריה בשנת 1908. הפיצוץ ענק נראה מתקרב אל כדור־הארץ, כשזנב כחלחל־לוהט נגרר אחריו. כאשר הגיעו המדענים אל מקום ההתפוצצות, מצאו סימני הרס לאורך 45 קילומטרים. אך לא מצאו כל רסיס, או שרידים של מטאור.

מאחר ש„אירוע טונגוסי" אינו קיים, למעשה, היה ביכולתו לחדור דרך כדור־הארץ [illegible] אילו היא נעצר על כדור־הארץ [illegible] של שנייה, היה מפוצץ אותו לרסיסים.

[illegible] ש„אירוע טונגוסי" [illegible] של כדור־הארץ.

הברווזון וידידו. ברווזון זערורי זה ניצל על־ידי טרי — כלב סן־ברנארד ענק, בן ארבע שנים — לאחר שאיבד את אמו ונעה בסבך קני־סוף ליד אגם במערב־גרמניה. מאז הפכו הברווזון והכלב לידידים, והברווזון רובץ על ראשו השעיר של טרי באין מפריע.

המדענים סבורים, שמאז 1908 בלע ה„אירוע טונגוסי" גופים רבים, ועוצמתו גדלה לאין־ערוך. פגישה נוספת בינו לבין כדור־הארץ עלולה, איפוא, להיות מסוכנת הרבה יותר.

צייד הסמים הפך לתסריטאי

במישרדו המפואר שבקירבת מיאמי ביץ' משלים עתה גבר כבן ארבעים סידרת סירטי טלוויזיה, שהכל מנבאים לה הצלחה מסחררת. שם הסידרה בשלב זה עדיין בסוד. אבל, מחברה — אדי איגאן — מוכר היטב.

רק לפני עשר שנים היה אדי בלש אלמוני כמעט במישטרת ניו־יורק, כיום הפכוהו סיפוריו והתסריטיו למיליונר.

הסיבה לכך פשוטה: אדי הינו השוטר שעל אודותיו הופק הסרט „הקשר הצרפתי", בו גולמה דמותו על־ידי ג'ין הקמן.

אדי פעל משך 16 שנה במחלק הסמים של מישטרת ניו־יורק. הוא מילא תפקיד מכריע בחיסול כנופייה צרפתית, שהזרימה הרואין אל העיר ה־גדולה. סיפורו הקצר על פרשה זו הוא, שהוליד את הסרט רב־המכר.

סיפורו השני „סמל 373" הפך אף הוא לסרט, חשובר קופות ברחבי־העולם.

אבל, כל זה לא סייע לקאריירה שלו. בדצמבר 1971, שבע שעות לפני צאתו לגימלאות, פוטר אדי ממישטרת ניו־יורק. הוא הואשם בהסתרת סמים מוחרמים, אי־דיווח על פעולות ואי־הופעה כעד בבתי־מישפט. הוא עירער על ההחלטה, וב־אפריל 1972 בוטלו פיטוריו והפנסיה שלו הוחזרה לו במלואה.

„איני זקוק לסכום זעום זה", אמר אדי באח־רונה. „חברת „פאראמונט" עומדת להסריט ארבעה סיפורים נוספים שלי, והתמלוגים יוכלו לפרנס אותי בכבוד. אבל, במקורות זה נאבקתי על עק־רונות".

ידידיו הקרובים של אדי איגאן במשטרה ממשיכים לו טוענים, כי בית הדין לערעורים עשה בהחלטה לדבריהם. זהו אדי שישב ישר ופטור להמשיך וכל החששות שהועלו נגדו נבעו מקינאה בהצ־לחותיו — ותו לא.

תכשירי־ לחות לחורף...

מערכת תכשירים לעור־פנייך, לטיפול בביתך – לבוקר, ליום ולילה.

לכל סוג־עור התכשירים המותאמים לו במיוחד.

לבחירת התכשירים שנועדו לסוג־עורך – ראי "תדריך" במודעה זו.

הרוח והקרה – בחוץ, החימום והיובש – בבית, גוזלים מעור־הפנים את לחותו הטבעית וגורמים לשידופו ולהתבלותו המהירה. תכשירי "מון-דרופס" של "רבלון" מורכבים מתחליב (אמולסיה) של תזקיקי־שמנים ושפע־לחות, המרווים את תאי־העור. שמירת העור וטיפוחו נעשית על־ידי ניקוי, ייצוב, הרוויה, הזנה ועיצוב. הרכיבי בעצמך "תפריט־יופי" מיוחד עבורך, בעזרת "התדריך" במודעה זו:

תדריך "רבלון" לטיפוח היופי

שלבי הטיפול בעור	עור שמן	עור רגיל	עור יבש	עור יבש במיוחד ורגיש
1. ניקוי העור לניקוי יום־יומי יסודי, חודר עמוק לנקבוביות העור ומרחיק כל שיירי איפור ולכלוך.	CLEAN & CLEAR CLEANSING LOTION (REGULAR)	'MOON DROPS' MOISTURIZING CLEANSER	'MOON DROPS' MOISTURIZING CLEANSER	CLEAN & CLEAR CLEANSING LOTION FOR EXTRA DRY SKIN
2. ייצוב העור להמרצת זרם הדם, לכיווץ הנקבוביות, להכנת התאים לקליטת תכשירי ההרוויה וההזנה.	LIQUID ASSET CONDITIONER & FRESHENER	'MOON DROPS' FACIAL FRESHENER LIQUID ASSET CONDITIONER & FRESHENER	'MOON DROPS' TONING LOTION FOR SENSITIVE SKIN	'MOON DROPS' TONING LOTION FOR SENSITIVE SKIN
3. הרווית העור לשמירת הלחות הטבעית ולהוספת רוויה לעור. משמש בסיס לאיפור־חלק למשך כל שעות היום (אל-שמנוני).	'MOON DROPS' UNDER MAKE-UP MOISTURE BASE	'MOON DROPS' UNDER MAKE-UP MOISTURE BASE	'MOON DROPS' UNDER MAKE-UP MOISTURE BASE 'MOON DROPS' MOISTURE BALM	'MOON DROPS' MOISTURE BALM
4. הזנת העור קרם־לילה החודר עמוק לרקמות ונבלע בהן. מבטיח הזנה מלאה ומאוזנת לתאים המתחדשים נספג כליל - (אינו מכתים).	'MOON DROPS' UNDER MAKE-UP MOISTURE BASE	'MOON DROPS' MOISTURE BALM 'MOON DROPS' NOURISHING NIGHT CREAM	'MOON DROPS' NOURISHING NIGHT CREAM	'MOON DROPS' MOISTURE CREAM FOR EXTRA DRY SKIN
5. עיצוב העור מסיכת־יופי לעידון העור, להחזרת גמישותו ולהסרת הברק השמנוני. קלה לשימוש ונותנת תוצאות מיידיות.	'BUILD UP' FIRMING FACIAL 'MOON DROPS' MINT MASQUE 3-4 פעמים בשבוע	'BUILD UP' FIRMING FACIAL 'MOON DROPS' EGG MASQUE 2 פעמים בשבוע	'MOON DROPS' FACIAL MASK 'MOON DROPS' HONEY MASQUE 1-2 פעמים בשבוע	'MOON DROPS' FACIAL MASK 'MOON DROPS' HONEY MASQUE 1 פעם בשבוע

ללא תשלום — הנך מוזמנת לצוות־לימוד ב„בית רבלון" בתל־אביב, רח' חובבי ציון 58, להרצאה במשך 3 שעות מידי יום ביומו, תנתן הדרכה־אישית כיצד לטפל בעורך ולטפח את יופייך — בביתך. כמו כן תינתנה דוגמאות תכשירים חינם. בחרי את היום והשעה המתאימה לך: אחה"צ — בימים ראשון, שלישי וחמישי משעה 3.00 עד 6.00; לפני הצהריים — בימים שני, רביעי ושישי משעה 9.00 עד 12.00. המפגשים מתקיימים החל מיום ראשון 25.11.1973 עד יום שישי 14.12.1973.

'MOON DROPS'

REVLON רבלון

אורי גלר „מכופף" את אנגליה

מאת בריאן סילקוק

הצעיר הישראלי, המציג עצמו כבעל כוחות על־טבעיים, כבש בסערה את דימיונם של הבריטים והאמריקנים. אפילו כתבים מדעיים בעלי־שם מאמינים בכישוריו המוזרים, כולל הכושר לכופף מתכת ללא מגע־יד, להפעיל מכשירי־מעבדה מרחוק, לנחש מיספרי קוביות ולשחזר ציורים המוסתרים במעטפות. אולם, ספרים שנכתבו אודותיו, המייחסים לו גם מיפגשים עם שוכני צלחות־מעופפות, עלולים רק להזיק לו ✡ כתבו המדעי של „סאנדיי טיימס" בוחן את תופעת אורי גלר.

מיוחד ל„ידיעות אחרונות" על־ידי „סאנדיי טיימס"

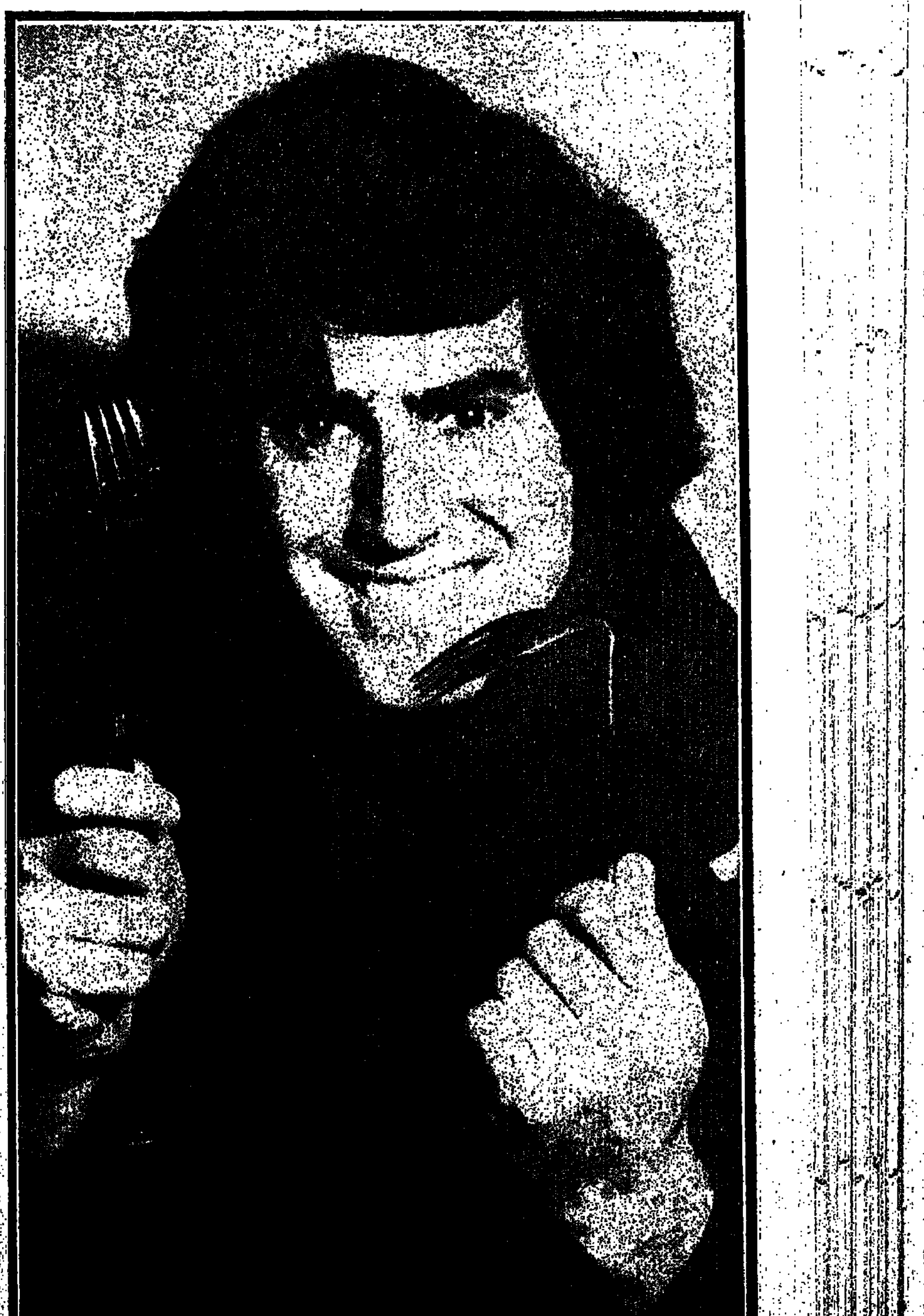

אורי גלר גרם למזלג שיתכופף רק באמצעות ריכוז המבט בו.

בשבוע שעבר הופיעה ב־טלוויזיה הבריטית קבוצת ילדים עם כפות ומזלגות שעוקמו, כנראה, בכוח המחשבה שלהם בלבד. מכופף כפות אחר, מארק שלי בן ה־8, כבר שכר לו איש יחסי־ציבור, וה„דיילי מירור" הלונדוני אירגן סעודה של כיפוף־כפות במלון „הילטון" בעיר.

דומה, כי כיפוף מתכות בכוח־המחשבה הפך לענף בידור משגשג. אבל, זוהי לא רק תופעה מבדרת, אלא גם תופעה מטרידה. כי אם יוכח שהרוח מסוגלת לשלוט בחומר, תהיה זו המהפכה המדעית הגדולה ביותר מאז גי־לוייו של ניוטון.

אפשר לקרוא לתופעה זו בשם „אפקט גלר", על־שם אורי גלר הישראלי. קשה מאוד לשבץ אותה במדע האורתודוכסי. היא מפירה עקרונות רבים מדי. אם המדובר הוא בשדה ה־דומה לשדה מאגנטי, מדוע הוא פועל על חפצים מסויימים דווקא? מניין באה האנרגיה? מדוע אין המרחק משפיע על עוצמתה? מדוע אפשר להקרין אותה באמצעות הראדיו, או הטלוויזיה?

למעשה, זוהי כפירה חורסנית ב־מדע. משום כך, יש להתייחס לראיות ברוח של ספקנות קנאית כימעט.

ניסויים שונים הפכו את יחסי ל־אורי גלר מספקנות קיצונית לאמונה. אני עדיין משוכנע, שאין בו דופי. אבל, לאחר מחשבות מעמיקות הגעתי ל־מסקנה שתרמית מסויימת תיתכן — לפחות להלכה.

במונית, בדרכנו לנמל־התעופה של לונדון, כופף גלר את מפתח הפלדה של שולחן־עבודתי, בלי לגעת בו. אני עצמי איני מסוגל לכופף מפתח זה בידי, אם כי אדם חזק מאוד מסוגל, אולי, לעשות זאת. אין ספק, שזה אותו המפתח: היות והוא עדיין פותח את המגירה שלי, והוא עדיין כפוף.

לפי מיטב זיכרוני בדק גלר את המפתח והעביר אותו לצלם ה„סאנדיי טיימס" בריאן וורטון, אשר אחז בו בין כפות־ידיו. גלר החזיק את ידיו מעל לידי וורטון משך שניות ספורות, ושאל אותו להרגשתו. וורטון דיווח על הרגשת של חמימות קלה. אחר קרא: „אלוהים אדירים! אני מרגיש משהו!" מאוחר יותר תיאר הצלם את ההרגשה כזו של פעימות איטיות.

„זה פועל!" אמר גלר.

ואכן, התברר כי המפתח כופף ב־זווית של 10 מעלות.

שתי אפשרויות

אני יכול לחשוב על שתי דרכים של שימוש בתרמית. אני משוכנע שגלר לא השתמש אף באחת מהן. אבל, כמובן שלא אוכל להוכיח זאת לזולתי.

ראשית, גלר היה עשוי להסיח את תשומת ליבנו בחזיקו במפתח לראשונה, לכופף אותו ולמסרו לוורטון כשהוא כפוף. אבל, כיצד היה ביכולתו לעשות זאת בהסתר? הרי הדבר היה מצריך שימוש בשתי הידיים ומאמץ רב, או הפעלת כלי כלשהו. וכיצד יכול היה גלר לסמוך על כך שלא נבחין כי המפתח כופף מלכתחילה?

שנית — ייתכן שהוא החליף את המפתח המקורי במפתח דומה, כופף את המפתח המקורי בעזרת מכשיר כלשהו, תוך כדי הפעלת „כוחו", ושב והחליף את המפתחות ברגע בו פתח הרשון את כפות־ידיו. אבל לשם כך צריך גלר להיות מצוייד במלאי גדול של מפתחות — ולהסתכן סיכון רב.

הניסוי הבא שלנו היה קשור ב־טלפאטיה. ידוע היטב, כי קוסמים מיקצועיים יכולים לבצע מיפגנים מרשימים של „טלפאטיה", בלי להזדקק בכוחות פסיכיים סמויים. אבל, גלר עשה משהו מרשים ביותר.

תחילה ניסיתי ל„שדר" לו צורה שציירתי, אך ללא הצלחה. לאחר מכן שת המפתח ניסה הצלם את מזלו. הוא צייר מעגל רגיל וסביבו מעגל שני, גלי, בעוד גלר פונה לו עורף ומסתיר את עיניו. גלר תיאר את המעגלים בדיוק רב.

עוד לפני כן אמר גלר, שהוא ינסה „לשדר" את הצורות אלי. רוקנתי את מוחי ממחשבות, ולנגד עיני ריחפו משולש שווה־צלעות, וריבוע, בעל חצי עיגול על אחת מצלעותיו. לא אמרתי דבר על כך. אבל, גלר, שתיאר את המעגלים של וורטון אמר: „אות, קלטתי גם זאת!" והחל לצייר את הצורות שעלו במוחי. מאחר שלא ציירתי אותן מעולם, לא היה ביכולתו לעקוב אחרי תנועות־ידי, או להפעיל להטוטים כלשהם.

כאשר הגענו אל נמל־התעופה קנה בריאן וורטון סכין לחיתוך נייר ב־דמות חרב. גלר החל מעקם אותה על ידי ליטופה, כשעובד נמל־התעופה או־חז בקצה האחד. אכן, אפשר היה ל־כופף את הסכין ביד. אבל, התמונות שבידינו מעידות כי היא כופפה בהדרגה, משך דקות רבות. המון רב הת־בונן בנו. הייתכן כי גלר הסיח את דעת כולם פעם אחר פעם, ובכל פעם כופף את הסכין במידה נוספת?

הופעתו של גלר בתוכנית „דימ־בלבי" בטלוויזיה היתה משכנעת. אבל, גם כאן ייתכנו להטוטים, הקשורים בשבירת המזלג. הפסיכולוג הבריטי ד"ר כריס איוונס חזר לאחרונה על תרגיל זה של גלר בפני עמיתיו. הוא עשה זאת על־ידי כיפוף חוזר ונשנה של המזלג לפני ההופעה. הדבר הת־ליש את המתכת עד־כדי־כך שהמזלג נשבר בעיקבות ליטוף קל. איוונס אף מציין כי המזלגות היו מוטלים משך שמונה דקות על השולחן שבאולפן, בטרם כופף גלר אחד מהם.

כמובן, שישנם דברים רבים, שאיש לא ניסה להסבירם על־ידי להטוטים — כגון כיפוף מחוג של שעון מתחת ל־זכוכית. אבל, הספקות לא נמוגו. אמנם אני משוכנע, אבל הראיות אינן מס־פיקות כדי לשכנע ספקן קיצוני. ספקן כזה מסוגל למצוא הסבר לכל דבר.

בכל אלף הופעותיו הפומביות והפ־רטיות לא נחשף גלר כנוכל. אם הוא סתם קוסם, הרי זה הישג מרשים. אבל, באביב האחרון הקדיש לו השבועון „טיים" מאמר עויין ביותר, בו כימעט והואשם בתרמית.

לדיברי ה„טיים" נבדקו כישוריו של גלר, בין השאר, על־ידי מישרד הביטחון האמריקני. אחד החוקרים טען, כי הוא „תפס" את גלר בהצצה. כן נפסל ניסוי של הנעת מחט מאגנטומטר על־ידי גלר, כאשר הבחין אחד החוקרים שגלר הרעיד את הריצפה. הרעדה דומה איפשרה גם לחוקר עצמו להזיז את המחט.

השמצות ואמונה

בהצגה שנערכה במערכת ה„טיים" נכח קוסם מיקצועי ושמו ג'יימס ראנדי, שהתחפש לעיתונאי. לאחר מכן חזר ראנדי על כל מיבצעיו של גלר, וטען כי גלר מוסר את המזלגות בידיו לאחר שהסיח את תשומת־ליבם של הנאספים.

אבל, קשה להבין כיצד יכול גלר לעשות זאת בטלוויזיה, כאשר עוקבת המצלמה מקרוב אחרי ידיו של גלר והמזלג. איך הוא יכול להסיח את דעתו של איש.

...יו של גלר לא הצליחו עד ...כות שהוא סתם קוסם זריז. ...לר חשף את עצמו ללעג ולקלס.

...ופטרונו בארצות־הברית ...ופא הניו־יורקי אנדריה פוהא־...ריך' הוא שגילה את גלר ... והביא אותו לאמריקה. ב־... 1974 יופיע ספר שלו על גלר ...ספק, שהספר יקטין את סיכויי ...ם להתייחס אל גלר ברצינות. ...ה מן הכתוב בספר נחשף לאח־...בראיון של פוהאריך' עם כתב ...מריקני. הרופא סיפר, כי הוא ... נסעו במידבר ונתקלו בצלחת ...ת, שהבהיקה אור כחול. לדיברי ...ריך נכנס גלר אל תוך הצלחת ... עשר דקות. הדבר הוקלט ...ם, אולם, הסרט נמוג ונעלם.

...ה, אם יש לאורי גלר ידידים ...ה אין הוא זקוק כלל למשמיצים.

...יסויים רציניים

...ים תובעים שורה של ניסויים ...ים, מוסרטים ומוקלטים, אשר יו־...י אין המדובר בזריזות־כפיים. ...ה, כבר השתתף גלר לפני כשנה ... מסוג זה, שנערך במכון סטאנ־...בקליפורניה. עורכי הניסוי, הפי־... ד"ר הרולד פוטהוף וראסל ...חוחו על מימצאיהם בכנס מד־...ניו־יורק.

...יסוי, שבו היה על גלר לנחש ...שעל פני קוביה, שטולטלה ... מתכת, היסס הוא בשני מיק־...ואך עשרה וניחש נכונה בשאר ... הסיכויים של ניחוש ...אחד למיליון.

... ניחש עשר פעמים נכונה איזה ...אלומיניום זהה הכיל חפצים כגון קוביות סוכר, או מיסבים. הוא היסס פעמיים, אך לא שגה.

גלר שיחזר כמעט נכונה שבעה ציורים פשוטים, שנמצאו במעטפות חתומות. הוא לא שגה כלל.

מרשימים ביותר היו שני ניסויים, בהם הפעיל גלר מכשירי־מעבדה, בלי לגעת בהם. באחד הניסויים הניע פע־מים רבות כף־מאזניים מדוייקת, ש־נמצאה מתחת לכד זכוכית גדול. תנו־עתה היתה עזה פי עשר עד פי מאה מזו שהיתה נגרמת על־ידי הבטה בכד, או בשולחן, או קפיצה על הריצפה.

בניסוי השני הניע גלר מחט של מאגנטומטר, בלי לגעת במכשיר.

פוטהוף וטארג נזהרו מאוד בתיכנון הניסויים. כך, למשל, בעת הניסוי של ניחוש־תמונות, צויירו התמונות כ־אשר היה גלר מחוץ למכון והוטמנו בכספת על־ידי עובד, שלא היה קשור עם הניסוי. הכל הוסרט וכל ניסוי, בו היה צל של סיכוי לתרמית — נפסל מראש.

אף־על־פי־כן, לא היו אלה ניסויים מספיקים. אנשי מכון סטאנפורד מסר־בים למסור פרטים עליהם, ובמקום מהלכות שמועות על אירועים מוזרים עוד יותר, כגון הופעה והתנדפות של חפצים.

המכון לא חקר כלל את כושר ה־כיפוף של גלר, והרי כאן יש, לפחות, בסיס מיזי כלשהו לבדיקה ולמחקר.

אתגר גורלי

לאחרונה הציע ה„ניו־סיינטיסט" לגלר אתגר העלול לחרוץ את גורלו. כתב־העת יקים ועדה של שניים מעובדיו, פסיכולוג, קוסם מיקצועי ועיתונאי בילתי־תלוי, והזמין את גלר להראות את כוחותיו בפניה. הכל יוקלט וי[...] טלוויזיה ויפורסם בכתב־העת. אין ספק שחקירה כזאת תהיה יעילה יותר מני־סויים סודיים למחצה במכון מדעי כל־שהו.

גלר הבטיח לחזור לבריטניה ב־תחילת ינואר 1974, כדי לערוך ניסויים עם הפיסיקאי פרופסור ג'והן טיילור. ייתכן, שאז יהיה ביכולתו לקבל את האתגר של „ניו־סיינטיסט".

אולם, כבר עתה חל שינוי בקרב המדענים המסורתיים. הם מתעניינים ב„אפקט גלר" ואף מתכננים מכשירים, כדי לחקור אותו.

נניח ש„אפקט גלר" יוכח עד כדי כך, שמעבדות יחקרו אותו ואגודות מדעיות ידונו בו. למה עשוי כל זה להוליך אותנו?

התשובה קרובה למדע הבידיוני יותר מאשר למציאות. אורי גלר טוען, כי אם יינתן לו זמן מספיק יוכל לעצור את ה„ביג־בן" הלונדוני. יש אומרים כי הוא כבר עצר מדרגות נעות ב־מלונכן. אם כן — מה ימנע בעדו מלע־צור מטוס? זה נשמע מפחיד למדי.

ייתכן, כי אורי גלר יתגלה כנוכל — וייתכן כי טילים יופלו בכוח המח־שבה בלבד.

אבל, קיימת אפשרות שלישית, אפורה ומשעממת יותר: „אפקט גלר" עשוי להתגלות כתופעה נדירה ובלתי מועילה. תופעה משעשעת — בילתי מובנת ובילתי חביבה על המדענים. ולי יש הרושם שכך זה יקרה.

משמאל: דורת פורטמן האזינה לתוכנית „כיפוף המתכות" של אורי גלר בראדיו, שעה שבחשה את התבשיל שעל הכירה בעזרת כף מתכת גדולה. לפתע — התכופפה הכף שבידה. למעלה: אורי גלר מכופף מפתח מתכת בעזרת מבט, באולפן הבי.בי.סי.

צירוף־מיקרים או...

הסופר היהודי הנודע ארתור קסטלר סקר לא מכבר ברשימה ב„סנדיי־טיימס" שורה של תופעות שאין להן הסבר הגיוני או סימוכין בתורת הסיכויים המתמטית:

באביב 1972 נתבקשתי להכין כתבה על אליפות העולם בשחמט באיסלנד בין בוריס ספאסקי הרוסי ובובי פישר. פניתי אל „ספריית לונדון" ה־גדולה, אולם, במקום לחטט בקא־טאלוגים ניגשתי היישר אל אחד המדפים.

שם, לנגד עיני, נח כרך עב־כרס, מעוטר בכותרת: „שחמט באיסלנד ובספרות האיסלנדית". הספר יצא לאור ב־1905 בפירנצה שבאיטליה.

היה זה צירוף מיקרים מוזר ביותר — אחד מני רבים המתרחשים ב־ספריות, מעל ומעבר לכל הסבר הגיוני.

הסופרת הבריטית רבקה ווסט פנתה פעם אל המכון המלכותי ל־יחסים בינלאומיים בלונדון, כדי לקבל חומר על פריטשה — אחד מ־פושעי המלחמה הנאציים, שנשפטו בנירנברג. היא סרקה את המכון משך שעות, בלי למצוא את מבוקשה. לבסוף הניחה את ידה על ספר ו־שלפה אותו מן המדף.

לא זו בלבד שהיה זה הספר ה־דרוש לה, היא אף פתחה אותו ב־עמוד בו נמצא החומר על פריטשה.

נשאבה מן השמים

צירופי המיקרים, המוגדרים בפי כמה בני־אדם כ„ניסים" או „מעשי שטן", אינם מוגבלים לסיפריות. אפילו אמ־צעי הטכניקה המודרנית עשויים להיות מעורבים בהם.

ב־20 במאי 1972 ניצבה קבוצת מבריאים ליד בריכת השחייה בגן ביתו של מארק בונהם־קארטר ב־רויס, אנגליה. הבריכה רוקנה לשם שיפוצה. אולם בתחתיתה נשארו מים, אשר סירבו לרדת אל פתח ה־ביוב. הנאספים הציעו דרכים שונות לסילוק שרידי המים, ולבסוף אמר האדריכל המקומי: „דרושה לנו מש־אבת בנאים. אבל, איך נוכל להשיג אותה?"

בו ברגע עברה על פניהם מש־אית, שגררה אחריה משאבת־בנאים. האדריכל דהר אחריה במכוניתו, שכר את המשאבה ורוקן את הבריכה.

בנובמבר 1973 ניסה אדריכל לונ־דוני צעיר להתאבד בקפצו אל מתחת לרכבת בתחנת־תחתית לונדונית. הוא נחבל קשות — אך נשאר בחיים.

מאוחר יותר נודע, כי ברגע קפיצת המוות שלו — וללא כל קשר איתה — משך אחד הנוסעים בידית מעצורי החירום. הבלימה היא שמנעה את ריסוקו של האדריכל על־ידי הגלגלים.

אכן, צירוף מיקרים מוזר, אשר ניתן להסבירו במונחים של טל־פאטיה, או ראיית הנולד.

„רק שבוע אחד"

על מיקרה אחר העשוי להיות מוסבר על־ידי ראיית הנולד סיפר ל־אחרונה הרופא הגאנאי קוונטאי אפולו.

בשנת 1949 חזר הביתה לחופשה של חמישה שבועות. אחיו, ג'רי, קיבל חופשה של שמונה שבועות מבית־הספר, אך טען שוב ושוב: „אין לי שמונה שבועות. יש לי רק שבוע אחד".

אימם אפתה לכבודם עוגות. אולם, ג'רי אמר: „אין לנו כל סיכויים לאכול מעוגות אלו".

ב־23 בדצמבר 1949, שבוע לאחר בואם הביתה, השתתפו שני האחים במשחק כדורגל. לפתע, פגע ברק ב־מגרש. קוונטאי הוטל ארצה ונחבל. ג'רי נהרג במקום.

תופעות מוזרות ליוו גם את פגי־שתם של שני הפסיכולוגים הגדולים יונג ופרויד בווינה, במארס 1909. יונג, שהאמין בפאראפסיכולוגיה, הי־טה את השיחה אל נושא זה. פרויד כפר בפאראפסיכולוגיה והגדיר אותה כהבל־הבלים. המתח גבר ויונג הרגיש כי משהו עלול להתפוצץ.

לפתע נשמע קול נפץ עז מארון ה־ספרים הסמוך.

„הנה", אמר יונג, „זוהי התופעה הקאטאליטית, עליה דיברתי".

„שטויות!" הגיב פרויד.

„אתה טועה", אמר יונג, „וכדי ל־הוכיח זאת אני מתנבא שבעוד רגע תחול התפוצצות נוספת".

זמן קצר חלף, ופתאום נשמעה התפוצצות עזה.

תשבץ נביד

שורת צירופי המיקרים המוזרה ב־יותר בהיסטוריה המודרנית היתה קשורה בתשבץ היומי של ה„דיילי טלגראף".

היה זה בקיץ 1944, בעת תיכנון הפלישה הגדולה לנורמאנדיה. שמות הצופן של מיבצעי הפלישה היו ה־סודות השמורים ביותר בעולם. ה־נחיתה כונתה בשם „אוברלורד", מיבצע החיפוי הימי נקרא „נפטון". שני חופי הנחיתה העיקריים של ה־כוחות האמריקניים כונו „יוטה" ו־„אומהה"; ואילו המעגנים המלאכו־תיים — שנבנו לצורך הפלישה — נקראו „מאלברי".

ב־3 במאי 1944 הופיעה בפיתרון התשבץ של ה„דיילי טלגראף" המילה „יוטה", ב־23 במאי הופיעה המילה „אומהה", ב־31 במאי — המילה „מאלברי"; וב־2 ביוני — ארבעה ימים לפני הנחיתה המילים „נפטון" ו„אוברלורד".

המבוכה היתה עצומה. שירותי הביטחון הבריטיים פתחו בחקירה מיידית. הוברר, כי התשבצים חוברו על־ידי מורה ושמו ליאונארד סידניי דאו. הוא חיבר את כל תשבצי העיתון משך עשרים השנים שלפני כן. הוא לא ידע, כי המלים בהן השתמש היו מלות־צופן, ואף לא היה מסוגל ל־הסביר כיצד הן עלו במוחו.

מה היה זה? צירוף מיקרים, או...?

מאת אהרן גוט

מוצרי הלבשה לעונת החורף יעלו בכמאה אחוזים יותר מאשר בחורף שעבר. אנשי התאחדות הסוחרים בירושלים מסרו פרטים אלה עם התחלת הזמנות הבגדים לעונת החורף. הם ציינו כי יצרני הבגדים דורשים עבור בגדי החורף, ובעיקר בגדי נשים, מחירים העולים במאה אחוזים ויותר על המחירים שנדרשו בשנה שעברה, וכי אי אפשר לפעול נגדם. זאת, משום שהצו ליצוב מחירים מתיחס למחירי מוצרים שנמכרו בחודש יוני, ובגדי החורף לא נמכרו בחודש זה, וכן משום שברוב המוצרים יש שינויים קלים, אשר הופכים את המוצר למוצר חדש.

מעריב

עכשיו יותר מתמיד - תצטרכי לחסוך בהוצאות בגדי משפחתך לחורף!!

כנראה שאין סוף לעליות במחירים השנה ובמיוחד בענף ההלבשה והסריגה. יותר ויותר נשים פונות לעבודה עצמית כדי לפתור את בעית תקציב המשפחה. החסכון הוא עצום! בסריגים, מחיר הצמר הוא רק 1/4 מהמחיר שהסריג עולה בחנות. את חוסכת 75%!! ראי את ההוכחה פה . . . . . .

חסכי, סרגי בעצמך - במכונת סריגה אמפיסל

ועכשיו
תנאים מיוחדים
החל מ־59 ל"י לחודש
לאחר התשלום הראשון

* הדרכה חינם בכל רחבי הארץ   אחריות מלאה - הספקה שוטפת של חלקי חילוף

הכל נעשה במכונה אחת - סריגה... אריגה... ותחרה... אוטומטית!

לפרטים נוספים ופרוספקטים חינם, פנה אל:

תל־אביב: רח' המלך ג'ורג' 62, רח' אלנבי 98, אבי, רח' הגליל 9 תחנה מרכזית.
ירושלים: רח' יפו 43, רח' המלך ג'ורג' 21.
חיפה: רח' הרצל 31.
באר־שבע: רח' הרצל 66.
נתניה: רח' ביאליק 29.
חולון: רח' סוקולוב 64.

פתח־תקוה: אשכנזי 3.
רעננה: אחוזה 109.
הרצליה: רח' סוקולוב 16.
ראשון־לציון: רח' רוטשילד 48.
רחובות: רח' הרצל 194.
אשדוד: רח' שבי ציון 127.
בתניה: בתם, תחנה מרכזית, והרצל 7.

חדרה: הגרא 60.
קרית־גת: בנין בנק המזרחי מס' 10.
ערד: מרכז מסחרי.
דימונה: מרכז מסחרי.
אשקלון: הרצל, מול בנק קופת־עם.
נהריה: ריכנסל, הרצל 77.
כתיים: בלפור 37, אלי כהן 25.

adco adv.

מפעלי **ידיעות אחרונות** מחלקת הספרים ✱ הוצאת מלוא בע"מ

מגישים לקורא הצעיר את סדרת הספרים "ילדים אלמונים" מאת גלילה רון־פדר

אש בבתי המלאכה
בריחה לילית ממחנה עתלית
הסליק במעמקי המערה
פצוע ושמו יפתח
חבלה באישון לילה
תחנת שידור חשאית

מחיר כל ספר — 8 ל"י (במקום — 10 ל"י)

בריאות:

כמה שווה הביצה?

מאת ד"ר ב. עמוס

עד לפני חודשיים היו הביצים מאכל, המעלה את רמת הכולסטרול בדם. האנשים הזהירים אשר חפצו להימנע מרמת כולסטרול גבוהה, המחישה ארטריוסקלירוזיס זכרו, כי יש לאכול חומצות שומניות בלתי־רוויות שמקורן מן הצומח: יש להרבות באכילת ירקות ופירות, ויש להמעיט באכילת חמאה, בשר, וכמובן — ביצים.

המצב השתנה מאז אוקטובר. הגיוס הממושך גרם לכך, שכל הגברים נמצאים בתעלה. כמויות של ביצים נשלחות לחזית ובעורף התפתח מחסור בביצים ושוק־שחור זוטא.

מה תורמת לגופנו הביצה, פרט לכולסטרול בכמות גבוהה? האם ראוי לשלם עבורה כל מחיר? או שמא יש לביצים תחליפים שהם טעימים ומזינים לא פחות?

הביצים מכילות פחמימות, שומנים, ויטמין ומינראלים, אולם כל אלה הם בכמות ובערך שולי. עיקר ערכה של הביצה בהכילה 50—70 מ"ג חלבון מלא המכיל את כל החומצות האמיניות הדרושות לבנין הגוף. כאן כדאי לזכור כי 20 אחוז ממשקל גופו של המבוגר, הוא חלבון הנבנה מחומצות אמיניות.

דיאטה חופשית

הרפואה מכירה 24 חומצות אמיניות. מהן 9 חומצות נחשבות כמכרחיות והגוף חייב לקבלן מן החוץ. את יתר החומצות האמיניות מסוגל הגוף להרכיב בעצמו. מן החומצות האמיניות בונה הגוף את תאיו, מעלה ארוכה לפצעיו ומרכיב את הדם והחומרים הכימיים הפועלים בו (אנזימים, הורמונים וכו'). גוף המבוגר דורש אספקה של לפחות גרם אחד של חלבון לכל ק"ג ממשקל גופו.

כך למשל, חייב אדם השוקל 60 ק"ג, לאכול לפחות 60 גרם חלבון ביום. ילדים חייבים לקבל כמות כפולה יחסית למשקל גופם: ילד השוקל 10 ק"ג חייב לאכול לפחות 20 גרם חלבון ליום, וילד השוקל 20 ק"ג חייב לאכול לפחות 40 גרם חלבון ביום.

השאלה היא, איזה מאכלים יש לאכול? ספרי הרפואה טוענים, כי דיאטה חופשית ובריאה צריכה להכיל רק 3—5 ביצים בשבוע) ויתרת החלבון הדרושה תבוא ממקורות אחרים. המלצה זו וודאי אינה מוכרת בבתים יהודיים הגונים, בהם "חייב" כל אדם לאכול לפחות שתי ביצים ביום.

תחליפים טובים

מובן, כי אם נקיים דיאטה נורמאלית, בריאה וחופשית כמומלץ על־ידי הרופאים, ימצאו די ביצים לכל עם ישראל השוכן בעורף, ועוד נקטין את הסיכויים להתקפי־לב הנובעים מרמת־כולסטרול גבוהה בדם. אם גם הכמות האופטימאלית של 3—5 ביצים בשבוע תחסר, עדיין קיימים מקורות חלבוניים רבים שוי ערך לביצים והם: בשר, עוף, דגים, הודו. ובקר או בני הבשרים המקובלים על שאינם אוכלי כשר.

ערך חלבוני מלא יש גם לחלב, גבינה וסוייה, ערך חלבוני חלקי יש לקטניות, דייסות למיניהן ואפילו ללחם.

בקיצור, המצב בחזית הביצים אינו כה גרוע. הביצים עצמן עדיין מצויות בשוק, אם כי בכמות מוגבלת, ויחד עמן נימכרים תחליפים רבים, מגוונים ומזינים. במקרה של עקינות קיצונית, אפשר תמיד לקנות אבקת־ביצים. נזכיר רק כי לפני שנים היו שהמליצו בארץ על 7 זיתים כתחליף לביצה וזהו תחליף לא הוגן. אולם לכך טרם הגענו. ואין צורך להגזים בבהלה הגורמת לעליית מחירים, ולתופעות של שוק שחור בסחר הביצים.

מסחר:

התינוק והפורנוגרפיה

מומחי פירסום שבקיאים בפסיכולוגיה של הקונה היא חלק גדול מהצליחם למכור מוצר זה או אחר, יודעים זה מכבר, שעכוזו של תינוק הוא האסוסיאציה הטבעית והמיידית אצל אמהות צעירות, כשמדובר בחיתולים, טאלק לתינוקות וכו'. רק מובן הוא, שבפירסומות טלוויזיה העוסקות במוצרים אלה, מתרכזת המצלמה על חלק גוף זה של התינוק: "וכי מה אפשר להראות כשמפרסמים חומר מיוחד לנקיי עכוזי תינוקות?" שואלים הפירסומאים.

ראש העיר בלטימור אינו חושב כך. בעיר זו יצא לאחרונה צו לסלק מן השוק, הטלוויזיה, וכל שלטי הפירסומת באשר הם כל תמונה המגלה תינוק ערום לחלוטין. אלה ייחשבו בבלטימור כחומר פורנוגראפי(!) ולעבריין צפויים 90 יום מאסר ו־500 דולאר קנס...

מדחום חדש

מוצר חדש שיצא לאחרונה לשוק האמריקני הוא מדחום לשימוש חד־פעמי. המדחום החדש עשוי מסס פלאסטי עם נקודות מחומר מיוחד בצבע ירוק, שהחום משנה אותו לשחורות. מספר הנקודות השחורות, מציין את גובה הטמפרטורה.

מדידת החום במדחום החדש, נמשכת פחות מ־30 שניות. המדחום החדש ימכר, כפי הנראה, באריזות הכוללות מספר מדחומים. וכל אחד מהם יעלה 10 סנט (42 אגורות). יש להניח שמדחום חדש זה יקח את מקומו של מדחום הזכוכית השביר, המכיל כספית.

יעל מרקוביץ, ניו־יורק

חינוך:

תשובות נכונות לשאלות בוערות

— מאת הדסה מור —

המצב המעורפל והבלתי־ברור מן הבחינה הפוליטית, המדינית והצבאית, בו אנו נתונים, נותן את אותותיו, בצורה בולטת ואף חמורה למדי, בהתלבטויותיהם ובהתחבטויותיהם של ילדים ובני־נוער רבים, המבקשים תשובות על שאלות, שרבים מתקשים לענות עליהן.

מצדו החינוך הכין אומנם תשובות סטנדרטיות על השאלות הבוערות הללו. כדי שהמורים וההורים ידעו מה להשיב, אך ספק אם אומנם יש בכך תועלת מרובה. פסיכולוג ידוע העיר על כך ואמר, כי מאחר והילדים שונים אחד מרעהו, יש צורך לענות כמעט לכל ילד תשובה שונה, גם כשהשאלות הן זהות.

מה שרצוי לזכור הוא, שלא בה־כך חשוב מ ה עונים אלא א י ך עונים לילד. ושאלת ה"איך" חשובה לא רק בשעות מצוקה, אלא בכל הזמנים.

שימוש בחיזוקים

במחקר שנושאו "הוראת הורים כיצד ללמד את ילדיהם", שערכו שני פסיכולוגים אמריקניים, דוד שמפיין וריצ'רד גולדמן, הם מדגישים, כי לכל ההורים, ולו גם הנבערים ביותר, יש רמת שאיפות גבוהה לגבי ילדיהם, אך אין משקיעים די מאמץ בעזרה לילדיהם, בגלל קושיי חיי היומיום, ובגלל חוסר אינפורמציה לעזור לילדיהם.

מסתבר, שבעיית ההורים אינה אי־ידיעת החומר שיש ללמדו, אלא הדרך שבה עליהם ללמדו. לשיכך, מציעים החוקרים, לאמן את ההורים, לכך, שבשעה שהם יושבים ומלמדים את הילד בבית, או כאשר הם משיבים על שאלה שהוא מציג בפניהם, — עליהם לתת לילד רק חיזוקים חיוביים — דהיינו מענקים, פרסים, טובות הנאה ומילות עידוד ושבח, ולהימנע ככל האפשר מהערות שליליות.

לדעת שמפיין וגולדמן, ההורים הם שצריכים לבחון את התנהגותם כלפי הילד, בבואם ללמדו או להשיב על שאלותיו, ומדי פעם כדאי שהמורה המאמן אותם ישאל אותם (או שהם ישאלו את עצמם), מה הם עשו כשהילד טעה, וכיצד השימוש בחיזוקים עזר לילד?

שבח ועידוד

ממצא ברור שנמצא במחקר הוא, שמספר ההערות השליליות כלפי הילד, קטן והולך אצל ההורים, ככל שהם משתמשים יותר בחיזוקים חיוביים. כך למשל, מציעים החוקרים, שמורה המאמן את ההורים, יציע להם לספור את מספר ההערות השליליות שהעירו במשך השיעור שנתנו לילדם. ויבקשם לנתח את השפעתן על הילד, ובאותה שעה יבקש המורה מן ההורים, להכין רשימה אלטרנטיבית של חיזוקים חיוביים.

לדוגמא — במקום להגיד לילד שהוא טעה, אפשר להציע לו את התשובה הנכונה או לתת לו שתי אפשרויות, שעליו לבחור אחת מהן, וכד'.

על כל פנים, כדאי וחשוב לזכור, שילדים רבים כיום, ביחוד אלה שאביהם נעדר תקופה ממושכת מן הבית, איבדו הרבה מכושר הריכוז ויכולת הקליטה שלהם. ולטיפול דרושים הרבה סבלנות, ואורך־רוח כדי לעזור להם בלימודיהם, על־ידי כך שהעיטו עליהם הרבה מילות עידוד ושבח, ויימנעו מקטמות הערות שליליות, בפרט, שלא לדבר על גערות ועונשים.

שירותים:

לחייל שלך

כדי להקל על משפחות החיילים ברכישת מצרכים חיוניים הדרושים ביותר ליקיריהם בחזית, הופעל ברשת חנויות השקם שרות "לחייל שלך" — בפינה מיוחדת, שהוצבה במקום בולט ומרכזי. בפינה זו מוצגים כל הפריטים המומלצים לחייל בשירות פעיל — חיונים בעיקר לתקופת החורף. לשימת מלאה של הפריטים הללו, מוגשת ללקוחה בעלון מודפס. לקוחות השקם יכולים גם לרכוש במקום קופסאות קרטון בגדלים שונים, לאריזת החבילות.

דגם "אמבסדור"

רהיטי אפרתי מזמינים אותך
לבוא ולראות
מבחר רהיטי איכות
במחירים ללא תחרות.

רהיטי אפרתי
תל־אביב: רחוב הרצל 102
תל־אביב: תחנה מרכזית, רחוב חניה 4
חולון: ליד קולנוע ארמון [illegible]

עיצוב בינלאומי במחיר עממי
מבצע מיוחד!
שלם לפי יכולתך
היתרה ב־10 תשלומים ללא ריבית
עד ה־15.12
הנחה 12.5% לעובדי בטחון וצה"ל בשרות פעיל
שי מיוחד למשלם במזומן
אנו ממשיכים למכור במחיר הישן
1. מערכת סלונית חדישה לפי בחירתך
2. מזנונים במבחר גדול
3. רהיטי מטבח
4. חדרי שינה וארונות קיר
5. חדרי ילדים בעיצוב חדיש
6. פינות אוכל
מעצבת פנים תבקר בביתך חינם!

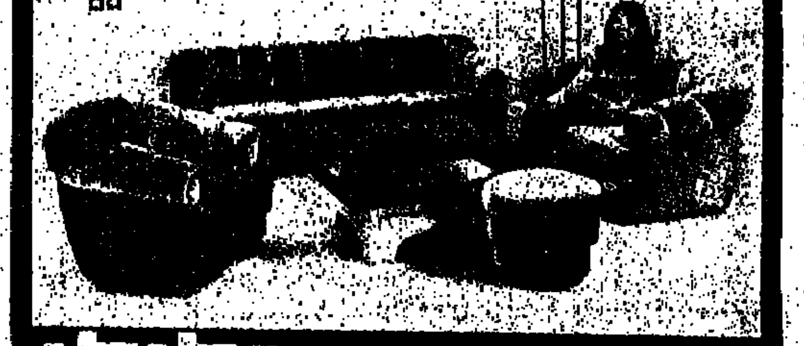

רהיטי א. גלילי
תצוגה: רחוב סירקין 30 גבעתיים
ע"י ככר נוח, אוטובוסים 67,63,61,60,57,52,45 טל. 731403
פתוח כל היום: מ־9 בבקר עד 7 בערב.

המסיקי להלחם בג'וקים בשיטות הישנות...!
תפסו מוחלט של ג'וקים, נמלים ושאר החרקים בדירות, ובחצרות. אחריות לשנה.
להזמנת שרות:
רמת־גן — טלפון 720114, משעלון
חולון, שכון — טלפון 15054
שרות להדברת מזיקים
איתן עמיחי

איטום מקלטים
נגד לחות או חדירת מים,
האיטום מבוצע
מבפנים באחריות.
לפנות:
איטומים בימירים בע"מ
טלפון 411048

רינהל החינוך — משרד החינוך והתרבות — המחלקה לבחינות

סדרי הבחינות האקסטרניות דצמבר 1973

(ל"נבחנים חיצוניים" שנרשמו לבחינות הבגרות והמוקדמות למועד אוקטובר 73)

1. תאריכי הבחינות

יום	תאריך	מקצוע הבחינה		משך הבחינה
א'	כ"א בכסלו תשל"ד 16.12.73	שפות זרות שניות: תורכית, פרסית, אנגלית, צרפתית, ערבית, רומנית, איטלקית, פולנית, רוסית, ספרדית, צ'כית, פורטוגזית, סלובקית.		18.00 — 15.00
ב'	כ"ב בכסלו תשל"ד 17.12.73	כימיה		18.00 — 15.00
		כימיה (מוקדמות)		16.30 — 15.00
ג'	כ"ג בכסלו תשל"ד 18.12.73	ביולוגיה		18.00 — 15.00
		ביולוגיה (מוקדמות)		16.00 — 15.00
ה'	כ"ה בכסלו תשל"ד 20.12.73	הבעה עברית	חלק א'	17.30 — 15.00
			חלק ב'	20.30 — 18.00
		הבעה עברית (לעולים חדשים)	חלק א'	16.30 — 15.00
			חלק ב'	18.00 — 15.00
א'	כ"ח בכסלו תשל"ד 23.12.73	גיאוגרפיה וידיעת ארצנו		18.00 — 15.00
		גיאוגרפיה של א"י (מוקדמות)		16.30 — 15.00
ב'	כ"ט בכסלו תשל"ד 24.12.73	פיסיקה (תכנית מורחבת)	חלק א'	18.00 — 15.00
			חלק ב'	20.00 — 18.30
		פיסיקה (תכנית מצומצמת)		18.00 — 15.00
		פיסיקה (מוקדמות)		16.30 — 15.00
ג'	ל' בכסלו תשל"ד 25.12.73	מתמטיקה (תכנית מורחבת)	חלק א'	17.30 — 15.00
			חלק ב'	20.00 — 18.00
		מתמטיקה (תכנית מצומצמת)		18.30 — 15.00
ד'	א' בטבת תשל"ד 26.12.73	היסטוריה	חלק א'	18.30 — 15.00
			חלק ב'	20.00 — 19.00
		היסטוריה ב' — תולדות ישראל (לעולים חדשים מוקדמות)		16.00 — 15.00
		היסטוריה (מוקדמות)		16.30 — 15.00
ה'	ב' בטבת תשל"ד 27.12.73	תלמוד (תכנית מצומצמת א' ו־ב')		17.30 — 15.00

2. מקומות הבחינה

א. תל־אביב

מס' סידורי	נבחנים ששם משפחתם מתחיל באות:	ייבחנו בבי"ס:	כתובת ביה"ס:	התחבורה למקום הבחינה באוטובוס
1	האות א'	תיכון עירוני א', תל־אביב	רח' שפרינצק 2, תל־אביב	קו 12, 19, 63, 11
2	האות ב'	תיכון מקצועי "שבח" תל־אביב	רח' המסגר 7, תל־אביב	51, 54, 59, 60, מהתחנה המרכזית
3	האות ג'	תיכון עירוני י"א, תל־אביב	רח' שטריקר 19, פינת רח' יהודה המכבי, תל־אביב	קו 5 מהתחנה המרכזית, קו 25 מרחוב העבודה
4	ד, ה, ו	תיכון ע"ש קלעי, גבעתיים	רח' בית־השואבה 12, גבעתיים	קו 53 מהתחנה המרכזית, קו 63 מצפון ת"א קו 57 מרמת־גן
5	ז, ח, ט, י	תיכון עירוני ט', תל־אביב	רח' לגרדיה, יד־אליהו, תל־אביב	30, 34, 35, 36, מהתחנה המרכזית
6	כ, ל, מ	תיכון עירוני ה', תל־אביב	רח' בן־יהודה 227, תל־אביב	קו 4 מהתחנה הסופית וקו 1
7	נ, ס, ע	תיכון עירוני י' (כי"ח) תל־אביב	רח' ודינג 26, רמת־אביב, תל־אביב	25, 27
8	פ'	תיכון עירוני, בני־ברק	רח' המכבים 4, ע"י בית־חרושת ארגמן, בני־ברק	51, 54, 68, מהתחנה המרכזית
9	צ, ק, ר	תיכון עירוני חשמונאים בת־ים	רח' החשמונאים 27, בת־ים	קו 85 מהתחנה המרכזית, קו 18 מצפון ת"א
10	ש, ת	תיכון עירוני ע"ש כליף, רמת־חן, רמת־גן	רח' המאה ואחת, פינת רח' רמת־חן, רמת־גן	קו 30, 34, מהתחנה המרכזית קו 67 מרמת־גן

הבחינה בתלמוד קצר בלבד, תיערך לכל הנבחנים בבי"ס תיכון עירוני א'.

נבחני "בית ברל" — מקומות הבחינה וסדרי הבחינה ישארו ללא שינוי.

נבחני "מישלב" תל־אביב

במקצועות: "מתמטיקה", "גיאוגרפיה" ו"הבעה עברית", יחולקו הנבחנים ל־2 מרכזים:

1) בבי"ס "מישלב" רח' ויצמן 53 תל־אביב ייבחנו אלה ששמותיהם מתחילים באותיות א'—י'.

2) בבי"ס "רמות", סמטת מבצע סיני 28א' רמת יוסף, בת־ים, ייבחנו אלה ששמותיהם מתחילים באותיות כ'—ת'.

ביתר המקצועות כולם נבחנים בבי"ס "רמות".

ב. מרכז הבחינות בירושלים

כל הבחינות יערכו בבי"ס תיכון רנה קסין, רח' יעקב נטור רמות אשכול, אוטובוס מס' 4, 9.

ג. מרכז הבחינות בחיפה

1. כל הנבחנים, שנרשמו לבחינות במקצועות: שפה זרה שניה, כימיה, ביולוגיה ותלמוד — יבחנו בבי"ס ממלכתי ליאו בק רח' גולומב 4.
2. כל הנבחנים, שנרשמו לבחינות המוקדמות יבחנו בבי"ס ממלכתי ליאו בק.
3. כל הנבחנים, שנרשמו לבחינת הבגרות בהבעה עברית לעולים חדשים, פיסיקה רחבה, מתמטיקה רחבה — יבחנו בבי"ס עירוני א' רח' ת"א 27.
4. הבחינות במקצועות: הבעה עברית, מתמטיקה מצומצמת, היסטוריה גיאוגרפיה, פיסיקה מצומצמת — יערכו בשבעה מרכזים לפי הפירוט הבא:

	אותיות	שם ביה"ס	כתובת	אוטובוסים
1	א — ב	"ליאו בק"	גולומב 4	12, 21
2	ג — ה	"אורים"	צה"ל 41	2, 3
3	ו — ח	"שלוה"	יצחק שדה 26	2, 3, 12
4	ט — ל	"כי"ח"	הרצל 75	כל הקווים שעולים להדר
5	מ — נ	"ליג"ב"	רח' יל"ג 28	כל הקווים מהקריות 19/1, 18, 42, 2
6	ס — צ	"עירוני א'"	רח' ת"א 27	40, 41, 42
7	ק — ת	"עירוני ד'"	דרך גוש שאנן 95	18, 19/1

ד. מרכז הבחינות בבאר־שבע

כל הבחינות יערכו בבי"ס תיכון מקיף א' באר־שבע רח' השלום, אוטובוס 5 מהעיר ומהתחנה המרכזית.

ה. מרכז הבחינות באילת

כל הבחינות יערכו בבי"ס תיכון מקיף כללי באילת

ו. מרכז הבחינות בטבריה

כל הבחינות יערכו בבי"ס תיכון מקיף "עמל" טבריה, שיכון ב' אוטובוס מס' 4 מתחנה מרכזית.

ז. מרכז הבחינות ברפידים

במחנה "רפידים", לפי אכוונת מפקד המחנה.

הערה: נבחנים הנמצאים בשרות צבאי רשאים להבחן בכל אחד מהמקומות הנ"ל. נבחנים שאינם בשרות צבאי יבחנו רק במקום בחינה בשלוחה/מחוז אליו הם קשורים.

3. הזדהות

א. על הנבחנים להביא עמם למקום הבחינה, לצורך הזדהות, תעודת זהות ממשלתית. נבחנים הנמצאים בשרות צבאי — יוכלו להזדהות גם באמצעות תעודת חוגר, פנקס מילואים או תעודת קצין, הכוללות תמונתם.

בלעדי תעודות אלה לא יורשה הנבחן להכנס לחדר הבחינה.

ב. נבחנים שיבחנו במקום, שאין הם קשורים אליו בדרך כלל — תנתן להם "מדבקה אדומה" לזהוי בחינתם. ולכן יתבקשו למלא טופס־עזר במקום הבחינה, לסיוע באיתורם.

4. נוהג בשעת הבחינה

מוזכר בזאת לנבחנים כי עליהם להשמע להוראות מארגני הבחינות והמשגיחים ולפעול לפיהן. אין להביא לחדר הבחינה כל חומר־עזר (ספרים, רשימות, מחברות וכיו"ב) פרט לחומר־עזר מותר בשימוש בכל מקצועי בחינה אשר פורסם בחוברת לפני מועד אוקטובר 73.

5. לא תשלחנה הודעות אישיות לנבחנים על סדרי בחינות אלה, בנוסף לפרסום זה. אנא עיינו בקפדנות לשם מניעת תקלות ואי־הבנות.

נא גזור ושמור! מסור הודעה זו גם לחבריך הנבחנים! **אנו מאחלים הצלחה לכל הנבחנים!**

תנור אויקל
מס' 1 בחימום

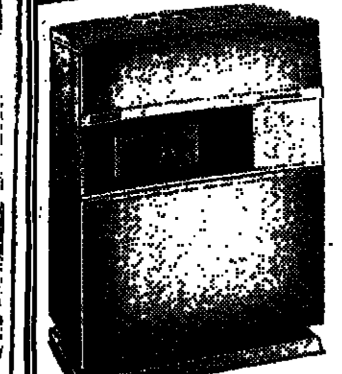

מבחר דגמים בסיגנון קלאסי ומודרני.
רשת סוכנים בכל רחבי הארץ.

אויקל בע"מ
הנדסת חימום ואיוורור
ת"א, רח' פינסקר 70, טל. 283236-7-8

עם תנור אויקל בבית, החורף נשאר בחוץ

מכירה ופרטים אצל סוכנינו

תל־אביב: אויקל, פינסקר 70, תל־אביב, טלפון 283236/7/8
חיפה: לנטפל, נוריה 126, טל. 241200
ירושלים: גלעדי, ריבלין 8, טל. 227988
ק. שמונה: עזרא, איזור התעשיה, טל. 40157
צפת: ציוני ממן, ירושלים 73, טל. 30496
טבריה: "כלי" אלחדיף 1, טל. 20602
עפולה: ברס, הנשיא 7, טל. 22863
נהריה: אלישע, מ. נוטחרי 17, טל. 920139
עכו: סלג, רח' הרצל 18, טל. 911966
קרית טבעון: פישר, אלונים 87, טל. 934444
פרדס חנה וכרכור: מושונוב, טל. 77349
נתניה: מיקי, הרצל 35, טל. 23097
חדרה: שוייצר, טל. 22112
רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים וקרית־אונו: גוטמן, עוזיאל 110, טל. 746838
פ"ת: זייף, ברקוביץ 4, טל. 913646
כפר־סבא: כהן, וייצמן 84, טל. 923916
רמת־השרון וגוש תל־מונד: סיגל, רמת־השרון, סוקולוב 60, טל. 776661
הרצליה, ראשון לציון, רחובות: אחים צור, טלפון 777358
גדרה, אשדוד, אשקלון וקרית־גת: בולקה, טלפון 081-91107
באר־שבע והדרום: שלה, פסז' אויקה, טל. 2167
ערד: אדרי יצחק, השלוה 14, טל. 97431
נווה־מונסון: א. חגאי, טל. 756158

לאנשי התחיישבות העובדת, קניה בארגוני תקניות הארציים.

למצפון

בנוסף לנטל מסים ומלוות החובה נדרש כל אחד מאתנו לוויתורים מרצון. עלינו להשקיע במאמץ המלחמתי את כל האמצעים הכספיים שאינם חיוניים להמשך חיינו היום־יומיים. גודל ההשקעה תלוי במצפונו של כל אחד מאתנו. מידת ההשקעה עד לגבול קצה היכולת, וקצת יותר. כדי לאפשר גם לבעלי אמצעים מוגבלים ביותר, להשקיע במלווה מלחמה מרצון, נקבעה יחידת המלווה ל־50 ל"י ולכפולות של חמישים ל"י. פרעון המלווה בעוד 15 שנים כשהקרן צמודה למדד ונושאת ריבית של 3% לשנה.

דכוש
מלווה מלחמה
מרצון

השקעה שנותנת הרגשה טובה

לתשומת לב!
ג ב' ק ו ר ה
מגלה עתידות ידועה, אינטרנציונאלית מהשלווה הישראלית, תנחש לכם את עתידכם (שמחות וצרות) בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש אסטרולוגיה, כיצ יכולה לתת לכם ועוז (עזרה) בנשואים, אהבה, כסף ומחלה.
מקבלת בימים א', ב', ג', ד', ה', ו"א, רח' גאולה 19 קומה ב' (אלנבי—מוגרבי), בין השעות 9—11.

בחיפה
בגדי הריון אליבה
בית הקרונות
רח' הרצל 18, בחצר ב' קומה 1 טל. 660514

על בולים ובולאים
מאת שלמה שמגר

חמישה ציורי קיר

בדנמרק הופיעה השבוע סידרה של פריסקות המציגה חמישה ציורי־קיר מכנסיות כפריות, כולם מן המאה ה־15. הציור של "אסתר המלכה" וה־

"מלך אחשורוש" הועתק מן הכנסיה בעירה טירסטד (שימו לב להמן התלוי ברקע, משמאל) ציור הנכיר אחר בסידרה זו מתאר את בריאת חוה אמנו ע"פ פרסקו בכנסית פאנירורד.

יום הבול

יון ציינה בימים אלה את "יום הבול" בהוצאת בול המת־אר נער אספן מעיין בבול בעד זכוכית מגדלת.

הזוג המלכותי

את מלכותי מאושר נשקף מ־שני הבולים. הזוהים בציורים.

שהופיעו בבריטניה לרגל נשואי הנסיכה אן עם הסרן מרק פיליפס.

המים ליד עכו. הציורים מתפרסמים במדור הזה.

אמנות מודרנית

ביוגוסלביה הופיע בול ל־זכרת של הציירת נדייז'דה פטרוביץ', חלוצת האמנות המודרנית בארץ זו. היא נולדה ב־1873 ומתה ב־1915. הבול מראה אוטו־פורטרט של האמנית.

הצלב האדום

בסורינאם הופיע בול לטובת הצלב האדום, שנושא את דיוקנה של פלורנס נייטינגייל — "המלאך בלבן".

הגנת החיות

שישה בולים למען הגנת חיות־בר וחמישה בולים ל־מלאת 100 שנה למוזיאון ה־לאומי הופיעו בשבדיה. כן הונפקו שני בולים לזכרו של המלך גוסטב המנוח.

תעשיית חרסינה

בול לכבוד תעשיית החרסינה הונפק בשבוע שעבר בפינלנד.

פירות יער

סידרת "פרו יובנטוטה" ("למען הנוער") המסורתית של שווייץ, שהופיעה זה עתה מוקדשת השנה לארבעה "פירות יער": ערמונים, דובדבני־בר, סטל ואוכמניות.

צמחיית הרים

בנורבגיה הופיעו שלושה בולים מוקדשים לצמחי־בר הרריים.

בולי גוף

כפי שהודענו בשבוע שעבר, יופיעו החודש שני בולי־גוף חדשים בישראל: 0.35 — ברייל־דרום בגולן; 1.10 ל"י אמת־

שחמט
מאת אורי צחור

המחוגים נעצרו

בתחנת הרכבת בסקופיה שב־יוגוסלביה ניצב מבנה הרוס בחלקו ועליו שעון קיר, המורה על השעה חמש ושבע־עשרה דקות. זו העת בה נעצר ה־שעון לפני למעלה מעשר שנים, עת פקדה רעידת אדמה קט־לנית את העיר.

אשתקד תיקתקו בסקופיה המחודשת שעונים רבים באו־לימפיאדת השחמט, שנערכה בה. שעוני השחמט במשחקי חצי הגמר לאליפות ישראל פסקו גם הם ללכת ערב יום כיפור האחרון. נעשים עתה נסיונות לחדש מהלכם בזמן הקרוב בארבע התחרויות ש־הופסקו על סף סיומן ובעתים שעמדו להתחיל בשביעי ב־אוקטובר. כן נתונה המחשבה לאולימפיאדה שתיערך ביוני הקרוב בניצה שבצרפת.

אולימפיאדת סקופיה וכן תח־רויות נתניה העלו את מספר הישראלים המדורגים במד ה־כושר ("ראנקינג") הבינלאומי מ־9 ל־16, בהם שני עולים מברה"מ. הראנקינג המעודכן ליולי 1973 סוכם לאחרונה.

בראש הרשימה, מבין שח־מטאינו, ובמקום 71/72 בדירוג העולמי מצוי רב־האמן ולא־דימיר ליברזון, שאיבה, כעב־תו האחרונה, בברה"מ 35 נקו־דות ולו עתה 2505 נקודות. אחריו: קריידמן — 2470; (שיא חדש קודם לכן — 2455), בליימן — 2440 (2450), ב־שן — 2430 (חדש ברשימה), ראדאשקוביץ — 2425 (2425), כגן — 2405 — לפני בראזיל (2425), פרידמן וקלדור — 2400 כ"א (חדשים ברשימה).

הראשון בעולם הוא, כמובן, בובי פישר ולו 2780 נקודות. פישר מקדים ב־120 נקודות את טל וקארפוב. אחריהם: ספאסקי — 2655, קורצ'נוי ופורטיש — 2650 כ"א, פטרו־סיאן — 2640, ועוד.

בגמר אליפות ברה"מ האח־רונה זכה האמן היהודי יפים גלר (2605) בנצחון נאה על האסטוני פאול קרס (2580), ה־נחשב לתיאורטיקן הראשון ב־מעלה של הפתיחה הספרדית. להלן המשחק.

פתיחה ספרדית

לבן: גלר — שחור: קרס

1. ה4 ה5 2. פ־ו3 פ־ג6 3. ר־ב5 א6 4. ר־א4 פ־ו6 5. 0־0 ר־ה7 6. צ־ה1 ב5 7. ר־ב3 ד6 8. ג3 0־0 9. ח3 פ־ד7 10. ד4 ר־ו6 11. פב־ד2 צ־ה8 12. פ־ו1 פ־א5 13. ר־ג2 ג5 14. ב3 ג:ד4 15. ג:ד4 פ־ג6 (משנה שנוצל לסידרת הקרבות נאה. חריף היה כאן 14...ג5 עם אפשרות של 15. ד:ג5 פ:ג5 16. ג:ב5 פ:ב4) 15. ד5 פ־ב4 16. ר־ב1 ג5 17. א3 פ־א6 18. ר־ד3 פ־ג7 19. ג4 ו6 20. פ־ה3 ח:ו5 21. ג:ב5 פ:ב5 (הטעה במקום החזרת האבידה, הקרבה נוספת!) 21... מ־א5 (על 21...מ:ד7 בא 22. פ:ו5+ מ־ו8 23. פ־ח7+ מ־ו7 24. ר־ג3+ פ־ד5 25. מ:ד5+ ומט במסע הבא) 22. מ:ד7 צ־ו8 23. ר:ד7 מ:א2 24. צ־ה2 מ־א3 25. צ־ה3 מ־ב4 (תכל כדי לשמור על האלכסון א2־ו8) 26. ר:ג8 צא־ג8 27. מ־ד7 ר־ו5 28. מ־ה6+ מ־ח8 29. מ:ו6 והשחור נכנע.

הציור השבועי לילד
מאת ג'קי

היכן האב והאח?

מיכאל השובב יצא לטיול עם אביו ואחיו. אך חמק לאחד השבילים ואיבד את עקבותיהם. התוכלו אתם, ילדים, לעזור למיכאל למצוא את בני המשפחה?

אם מצאתם — צבעו יפה את הציור, הדביקו על גבי גלויה ושילחו למערכת "ידיעות אחרונות", ת"ד 20227, ת"א, המדור לילד, עד לתאריך 16.12.73. ציינו בבהירות בגב הציור שמכם המלא, הגיל והכתובת. למצטיינים עד גיל 9 (בלי עזרת ההורים) יחולקו פרסים.

הזוכים בפרסים

של פתרון הציור המשיע ד' "היכן הצוור" זכו בפרסים הילדים הבאים:
פרס א' — אריה בנימיני, בן 9, רח' הוגו מולר, קרית־אתא.
פרס ב' — אביב רוזה, בן 5½, רח' סירקין, גבעתיים.
פרס ג' — ארז איכילוב, בן 7½, רח' הוכבר ציון, ת"א.
כן זכו בפרסים: שלמה כהן, כפר אתא; אלה בן־טוב, אשדוד; שלומית רום, ת"א; הגית שמאי, תל־אביב.

תשבץ 7 ימים
מאת הלל הרשושנים

מספר 513

41 פרסים: פרס א' — 20 ל"י ועוד 40 פרסי ספרים

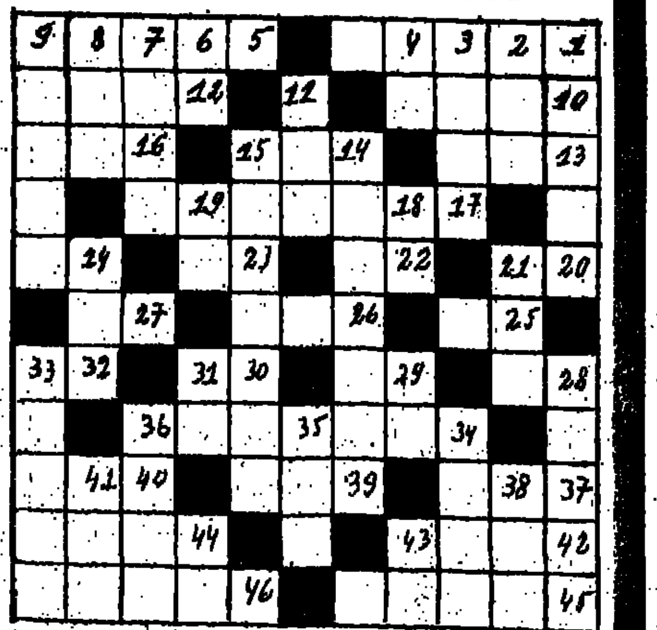

את הפתרון יש לכתוב בכתב קריא על צדו האחד של הנייר או על תגזיר התשבץ ולשלוח עד יום ה' הבא לפי הכתובת: "הלל הר־שושנים", תשבץ השבוע מספר 513, ת"ד 20227, ת"א ● פתרון תשבץ שמחת־תורה ושמות הזוכים בפרסים הופיעו ביום ב' 26.11.

במאוזן — מימין לשמאל:

1) תבלין שמכינים מן העלים של הכרכום 5) פרח ורוד, נאה וירוק־עד, גדל בארץ־ישראל 10) מתרגש על נקלה 12) אדם שנת־מנה לדון ולהכריע בדבר־מה 13) בעל קומה נמוכה 14) סס 16) יונק זעיר, ראשו מסתיים בהדק ארוך ומצוייד בזיפי תחושה ארוכים 11) סוג של ציפורי־שיר הבאות לחורף בארץ־ישראל. 20) משענת לצולע 22) קני־שיבולים גידושות 23) עמית 24) ידית 25) נקי מחטא 26) כרך ברומניה 27) תינוקות 28) אור 29) שם מטבע יפאני 30) עובר לפני התיבה, חזן 33) בעל שערות שיבה 34) חומר קרני, גמיש ומבריק, משמש לייצור סרטי קולנוע, ביטוי לרעזי 37) עצם בפנים 39) משתוקק 40) מטמוטי מלים 42) סחירה, חסך 44) החלשת הצבע 45) ספר "משנת־תורה" 43) ערגה, כיסופים.

במאונך — מלמעלה למטה:

1) ציגור־בד או צמיג של כבאי־אש 2) מיתקן לעצירת הספינה 3) מי שקיבל עליו תפקיד להשלים בין יריבים 4) חסר אמצעי מחיה 6) דל 7) יצור החי בים וחי ביבשה 8) מפלגה מדינית במצרים בימי המלוכה 9) שם מיבצע של בטחון־שדה למניעת ספקטים 11) אחד מספרי התנ"ך 14) דברי שיטנה על פלוני — או — מסרנות 15) בן ישעיהו הנביא 18) תקנה הנקבעת עליידי הכנסת 19) מי החיק הטורפת 21) תאנה הקרובה לגמר בשילחת 24) בעל־מלאכה לייצור קוססות. (מחידושי הלשונאי הלל הרשושנים); 28) מדינה אירופית, שנכנעה לתכתיב הערבים 29) שם מסתת סטנטי 31) כלל האניות בכל מדינה 33) אחת המדינות בשוק המשותף באירופה 34) תיאור צורה של דבר־מה בשירות או בצבעים 35) אחת האימ־הות 36) כרך בהודו 38) חרק המשמיע קולות צירצור 41) זמן בינוני 43) מסמים 44) נוזל בגוף החי.

אותיות ומספרים

מספר 495

לפניכם חידת "אותיות ומספרים". בפענוח תרגיל החילוק, המספרות באותיות. יש לשחזר את פעולת החשבון ולמצוא את ערכן המספרי של האותיות. ● 10 פרסי ספרים יחולקו ב־הגרלה בין הפותרים נכונה ● המען למשלוח הפתרון: "אותיות ומספרים" מס' 495, ת"ד 20227, ת"א.

ש י ר ם
ר ב
ק ד י ש א
ו י ב ק מ ן
ק ק ן ב י ר

פתרון חידת "אותיות ומספרים" מס' 493

ושמות הזוכים בהגרלת עשרת פרסי הספרים:

(הספרה מס' 9 אינה משתתפת בתרגיל)

8 0 5 | 3 7
7 4 | 2 1
6 5
3 7
2 8

1) ג'ימי שפירא, יורעאל, ד"נ יורעאל. 2) אלי ברזילי, רח' הרכבת 12, תל־אביב. 3) שרית שורק, רח' אילת 31, רמת־גן. 4) תמר הורביץ, קרית צאנז 6 א', ירושלים. 5) יעקב משמשוילי, כפר הנוער יוהנה ז'בוטינסקי, ת"ד 12, באר־יעקב. 6) משה שהורי, רח' אמסטרדם 15, תל־אביב (62641). 7) מלכת גפני, שיכון אחיות 25/2, תל־השומר (רמת־גן). 8) ליאת פרי, רח' א. טירי 38, גבעתיים. 9) מרדכי בלום, רח' החילכון 79, חיפה. 10) רבקת אברהמי, ש. שרת 104/3, לוד.

מצא את ההבדלים

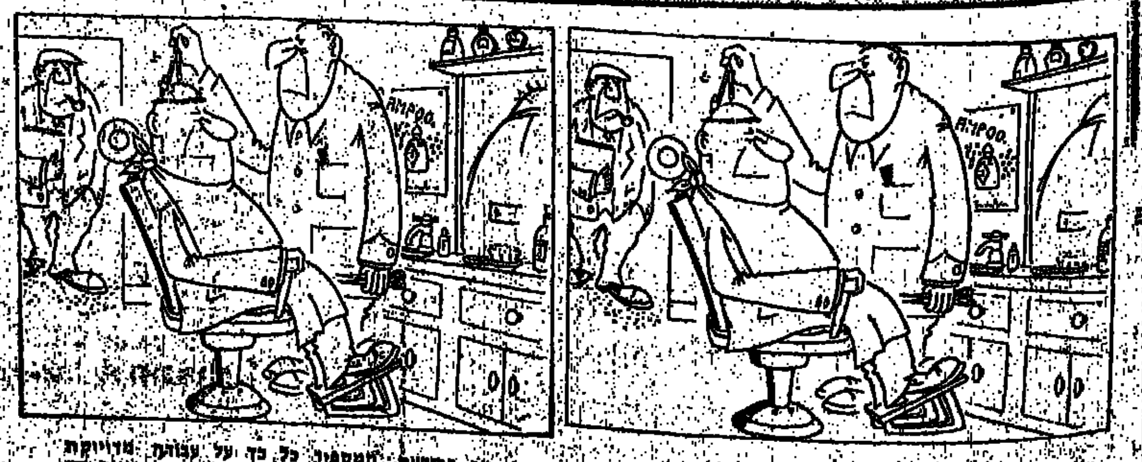

מי אמר שבעלי קרחות אינם זקוקים לתספורת? הנה דוגמה: מר ברדיגו, המקפיד כל כך על עבודה מדויקת של הספר שלו, עד שאינו מבחין כלל בשמונת ההבדלים שבין התמונות. (פתרון בעמ' 53)

האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה

לימודים אקדמאיים בשעות הערב

★ מוסד ציבורי

האוניברסיטה לכלכלה ו־למדעי החברה, הפועלת בהתאם לחוק המועצה להשכלה גבוהה, היא מו־סד ציבורי שנועד לאפשר לאנשים עובדים לרכוש השכלה אקדמית בשעות הערב.

★ תוכנית לימודים נוחה

הלימודים הסדירים מת־קיימים 3—4 פעמים ב־שבוע מ־5.30 אחה"צ. אולם כל סטודנט יכול לתכנן את לימודיו לפי קצב התואם את אפש־רויותיו.

★ תנאי קבלה

רשאי להתקבל כל בעל תעודת בגרות ישראלית או כל תעודה אחרת שוות ערך. יתקבלו גם בעלי תעודת בגרות חלקית, אשר יעמדו בבחינות הש־למה תוך תקופה שתי־קבע ע"י ועדת הקבלה.

כלכלה | **מינהל עסקים** | **חשבונאות**

מדעי המדינה וסוציולוגיה | **עתונאות ותקשורת המונים** | **שפות** אנגלית—צרפתית

הנדסה אלקטרוניקה, מכונות לבחינות של אגודות המהנדסים הבריטיות

★ לקבלת פרוספקט מפורט ללא כל התחייבות פנה אל האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה, ת.ד. 17034 תל־אביב 61170.

פרטים נוספים והרשמה במשרדי האוניברסיטה, בנין בי"ס תיכון עירוני „כי"ח" (אליאנס), רחוב רידינג, רמת־אביב.

מועדי הרשמה: בימים א'—ה' בשעות 17.00—20.00. בימים ג', ה' גם בשעות 11.00—13.00.

בית ספר מישלב לאכסטרנים בתל־אביב

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

נמשכת ההרשמה לכיתות ערב

בתל־אביב * ירושלים
חיפה * חולון

10.12.73

תלמידים שאינם יכולים להתחיל לימודיהם בתאריך הנ"ל יוכלו להצטרף לכיתות לימוד חדשות שייפתחו בחודשים דצמבר־ינואר.

הדרכה אישית בלימודים
*
ספרי לימוד — בהנחה
*
חוברות סיכום ותדריכים חינם
*
מערכת מבחנים לדוגמא חינם
*
ימי עיון
*
הנחות וסטיפנדיות

מישלב, תל־אביב, רח' וייצמן 53, טל. 263185, 8—1 לפנה"צ, 4—7 אחה"צ

המרכז לתרבות ולחינוך **מישלב** מכון ישראלי להשכלה

נמשכת ההרשמה לסניפי מישלב

ירושלים: בית־ספר כי"ח, רחוב כי"ח פינת אגריפס, 5—7 אחה"צ.

חיפה: בנין בית חנוך תיכון, רח' שבתאי לוי 26, טל. 520797
8—11 לפנה"צ, 4—7 אחה"צ.

חולון: בית־ספר רבובים, רח' השומר, 5—7 אחרי־הצהרים.

על פתיחת יתר הסניפים תבוא הודעה נפרדת.

טכניקום

נפתחים קורסים חדשים בלמודי יום וערב

אלקטרוניקה־טלויזיה
חשמלאים מוסמכים
אלקטרוניקה תקשורת
סוג 2 (אלקטרונאים מוסמכים)
בפקוח
משרד העבודה
חיפה הרצל 44. ת"א בן יהודה 28

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך
המחלקה לבחינות

משרד החינוך והתרבות, המחלקה לבחינות מביא בזה

לידיעת בוגרי בתי־הספר התיכוניים העיוניים והחקלאיים

כי החלה ההרשמה לבחינות המשנה למועד שבט תשל"ד (ינואר, פברואר 1974).

בוגרים המעוניינים להיבחן במועד זה עליהם להירשם במזכירות בית־הספר בו סיימו את לימודיהם ולשלם שם את דמי הבחינה.

ההרשמה תסתיים ביום שישי, 14 בדצמבר 1973.

המאחרים להרשם לא יורשו להיבחן במועד זה.

טכניקום

גרפיקה
עיצוב גרפי, אריזות, ביתנים לתערוכה
שרטוט
מכונות, בנין וארכיטקטורה, עיצוב פנים
חיפה, הרצל 44. ת"א בן יהודה 28

השכרת 3 חדרי משרד

במשרדנו האזורי לשעבר, חיפה, שכונות

להשכיר 3 חדרי משרד בחיפה, רח' המגינים 44. לפנות לגבי מלמר, „עמידר", טלפון: 5־522283

משרד החינוך והתרבות

מענקי לימוד של ממשלת שוויץ 1974/75

ממשלת שוויץ תעניק שני מענקי לימוד לסטודנטים ישראליים לשנה אקדמית אחת (1974/75). (שנה אקדמית פירושה „10 חודשי לימוד"). המענקים מיועדים לאזרחים ישראליים בעלי תואר ראשון לפחות, שגילם לא יעלה על 35, לשם השתלמות בכל מקצוע פרט למוסיקה ולאמנות.

התנאים: גובה המענק מ־750 עד 900 פרנקים שוויצרים לחודש וסכום זה מספיק כדי קיומה של נפש אחת). עדיפות תינתן לדוקטורנטים.

על המועמדים לשלוט בשפה הצרפתית או הגרמנית. לאלה שאינם שולטים באחת משתי שפות אלה, ניתנים קורסים מיוחדים ללימודי השפה במשך 3 חודשים לפני התחלת לימודי ההשתלמות.

המענקים אינם כוללים דמי נסיעה הלוך ושוב.

בקשות יכללו תולדות חיים (רצוי בשפה הצרפתית או האנגלית או הגרמנית*) וציון מסורט של מקצוע ההשתלמות. לבקשה יש לצרף העתקים של תעודות אקדמיות ושתי המלצות, אחת מהן ממעסיק או מפרופסור (מרצה).

בקשות צריכות להגיע למנהל קשרי חוץ, משרד החינוך והתרבות, רח' שבטי ישראל 34, ירושלים — עד יום שני, ו' בטבת תשל"ד, 31 בדצמבר 1973.

בקשות שאינן מלוות בתעודות הדרושות או בקשות שהגיעו לאחר המועד שנקבע ייפסלו.

* נכבדה ותולדות חיים תכתבנה בעברית יש לכתוב את השם הכלא בלועזית).

חשוב למעונינים בקידום!!!

אנו פותחים קורסים עיוניים בהוראת מיטב המורים ועפ"י השיטות המנוסות, האחראיות והבדוקות ל: —

שיעורי הדפסה במכונת כתיבה אנגלית — עברית

קבוצות מיוחדות בלימוד השפה האנגלית לבתי"ס יסודיים ותיכוניים

הלימודים מתנהלים כסדרם.

שעורים פרטיים — בכל שעות היום בשפות:

אנגלית, צרפתית, גרמנית, ספרדית, איטלקית, ערבית ועברית

הלימודים מתקיימים לפני הצהריים אחרי הצהרים ובערב.
הנחה לחיילים ולמשרתים בצבא.

מרכז לשפות
קורן
COREN

תל־אביב, נחלת בנימין 2, טלפון 56362
תל־אביב, שד' דוד המלך 1, טלפון 260443
חיפה, רחוב החלוץ 32, טלפון 649363

אוניברסיטה בר אילן

המזכירות האקדמית
מדור הבחינות של אוניברסיטת בר־אילן מודיע כי:

בחינות מועד ב' של שנה"ל תשל"ג וקורסי הקיץ תשל"ג, שלא התקיימו עקב המלחמה

יתקיימו אי"ה במשך השבוע שבין כ"א—כ"ו בכסלו תשל"ד (16—21 בדצמבר, 1973).

המועד המדוייק של הבחינות יפורסם על לוחות המודעות (הכלליים והמחלקתיים), כן אפשר לקבל מידע מפורט במזכירויות המחלקתיות.

לתלמידים המגוייסים תינתן אפשרות להיבחן אחרי פנייה למדור הבחינות.

קורס לפרסום ויחסי־צבור

פתיחת הלימודים: 12.12.73

פרטים מלאים והרשמה:
בית הספר לעתונאות
בית ציוני אמריקה, רחוב דניאל פריש 1, תל־אביב, בין השעות 9—1 לפני הצהריים, 5—7 בערב — טלפון 265870.

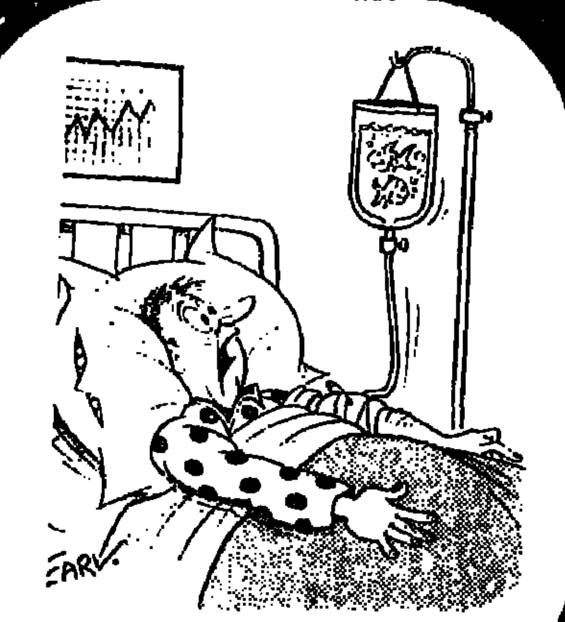

„אחות!!!"

גם אני טיפוס כזה — מעדיף תמיד לעבוד באויר החופשי..."

צחוק הקהל

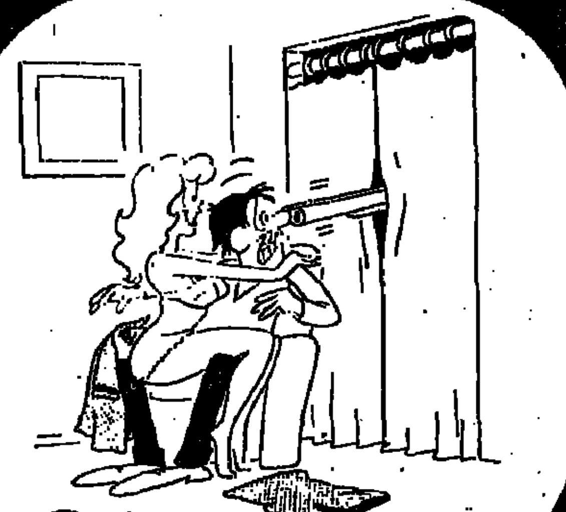

„אהלן אבא! גם זה הקדמת כל־כך לחזור היום!"

„אלוהים אדירים! אני הייתי בטוחה שאתה שם למעלה, מנקה את החלונות של חדר־השינה..."

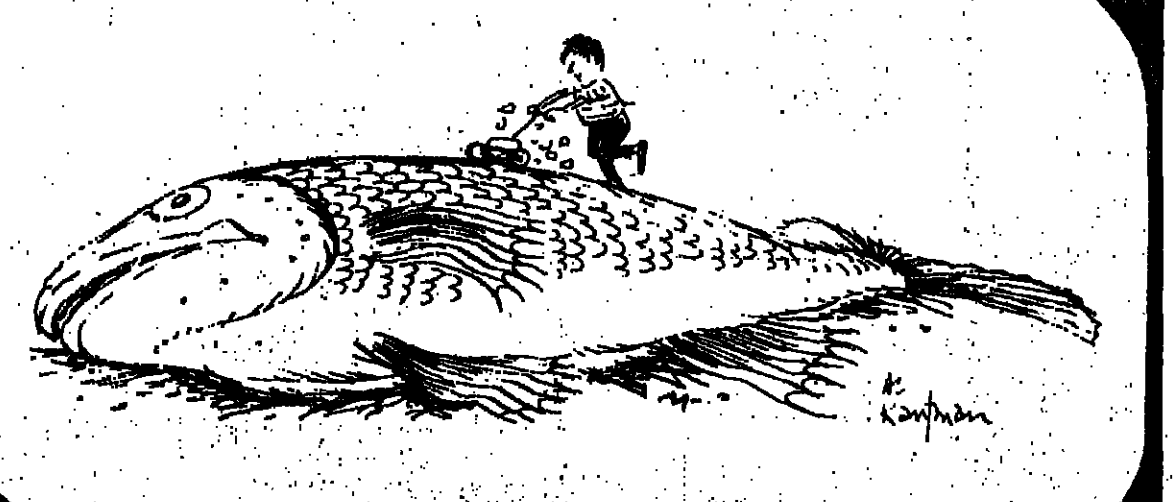

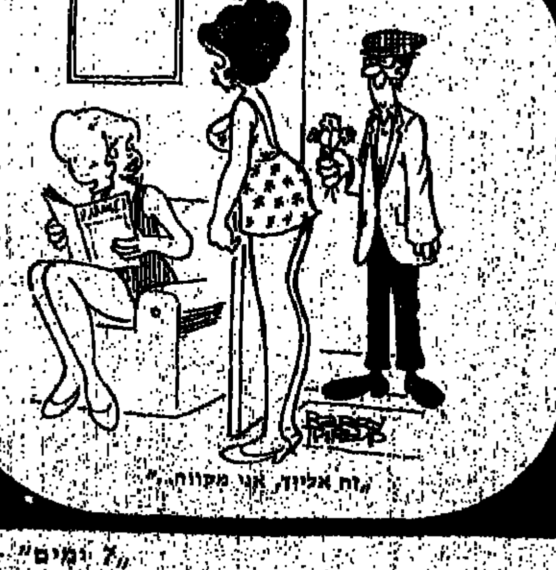

„זה אליוט, אני מקווה..."

„ובכן, גברת לולי, עברת את המבחן — אם כי אפשר היה לומר שהצורה שבה עשית את החניה דורשת שיפור..."

הורוסקופ השבוע

(מ־8 בדצמבר עד 14 בדצמבר 1973)

מדריך כללי: השבוע יימשכו האירועים הדראמאטיים והמביכים, שהתחוללו בשבועות האחרונים. השמרו מפני אופטימיות מופרזת ומפני נטייה להאמין לידיעות כוזבות. רק אנשים שלווים ומרוכזים יוכלו לזכות בהצלחה. יהיה זה שבוע של יצירה לגבי משוררים ואמנים.

*

עצות רומאנטיות: על בני מזל קשת ומזל תאומים יהיה לקבל החלטות מכריעות. אל להם לנתק יחסים בצורה נמהרת. מוטב שבני מזל סרטן ומזל גדי יימנעו מקשרים חשאיים, ויחקרו היטב את הרקע של אנשים זרים להם.

*

קשת (מ־23 בנובמבר עד 21 בדצמבר): ייתכן, כי תוטל עליך האחריות להחלטותיו של ידיד, או שותף. התקשרויות נכונות יביאו לך הצלחה. הזדרז להיוועץ באחרים.

*

גדי (מ־22 בדצמבר עד 20 בינואר): אחד האנשים הקרובים אליך עלול להתנגש עם השלטונות או עם אישים חשובים. אל תתערב במריבותיהם של אחרים. אל תגלה את סודותיך לאיש. ענוותנותך הנוכחית תפוג בקרוב.

*

דלי (מ־21 בינואר עד 19 בפברואר): אתה עומד על סף הצלחה, בה בשעה שאחרים קובלים בפניך על צרותיהם ומבקשים את עזרתך. הקסם האישי שלך חזק יותר מכל היגיון בריא. השתדל להשפיע.

*

דגים (מ־20 בפברואר עד 20 במארס): שלוט בעצמך ושמור על שלוותך למרות כל הפרובוקאציות. רכילות תוכל להועיל לך. מסעות עשויים לחרוץ את גורלך. הרבה בקריאה ובמחשבה.

*

טלה (מ־21 במארס עד 20 באפריל): [illegible] עשוי להתערב בתוכניותיך לעתיד; תמאורעות יחייבו אותך למחשבה מעמיקה. אתה זקוק ליותר מעצה אחת. ייתכן כי מכתבים סותרים יגיעו אליך.

*

שור (מ־21 באפריל עד 21 במאי): היה זהיר שלא להתחייב יותר מדי, ולא לקבל אשראי גדול מדי. בדוק התפתחות [illegible] לחשמיע על רצונותיך בעתיד. אל תניח לאחרים ללחוץ עליך לעשות „מעשים נדיבים".

*

תאומים (מ־22 במאי עד 21 ביוני): אחד מחבריך הטובים ביותר השתמט בקשיים. [illegible] לעזרתך, עזור לאחרים למרגע [illegible] ריאליסטים. זוהי תקופה טובה לסיוע הורים ולהתייעצויות עם מומחים.

*

סרטן (מ־22 ביוני עד 23 ביולי): תקופתך [illegible] קשה ביותר, אבל, ייתכן כי דווקא [illegible] לא ישמעו לעצותיך. עקוב אחרי [illegible] שמאחורי הקלעים. שמור על בריאותך מכל [illegible].

*

אריה (מ־24 ביולי עד 23 באוגוסט): תשוקה [illegible] והרגשותיך הסוערים עלולים לסבך אותך בצרות עם ידידים. [illegible] עד ומעבודתך תועלת.

*

בתולה (מ־24 באוגוסט עד 23 בספטמבר): [illegible] דראמאטי עלול להתחולל בכל [illegible] עליך, או לסתם אישים [illegible] אל תמהר לחתום על התחייבויות. עיסוקים רומאנטיים עשויים לגזור אותך.

*

מאזניים (מ־24 בספטמבר עד 23 באוקטובר): [illegible]

*

עקרב (מ־24 באוקטובר עד 22 בנובמבר): [illegible]

*

[illegible]

השכלה אקדמאית בכתב

לקראת תארים אקדמאים מוכרים B.Sc. B.A. של LONDON UNIVERSITY

גם לחסרי תעודת בגרות

בתנאים מיוחדים

✱ מינהל עסקים ✱ כלכלה ✱ משפטים ✱ מתמטיקה ✱ ב.א. כללי ✱ שפות ✱ הסטוריה ✱ פילוסופיה ✱ גיאוגרפיה ✱ יחסים בינלאומיים ✱ מדעי החברה ✱ תיאולוגיה ✱ איטלקית ✱ אנגלית ✱ גרמנית ✱ צרפתית

✱ הבחינות נערכות בארץ באמצעות ה־BRITISH COUNCIL.

✱ הבוגרים יכולים להמשיך בלימודיהם לתואר שני באוניברסיטאות ישראליות.

✱ התארים המוענקים מוכרים בעולם ובישראל.

✱ המוסד היחידי מסוגו המייצג מוסד בעל מוניטין בינלאומי.

פרוספקט מפורט יישלח על־פי פניה לת.ד. 11030 תל־אביב.

שעות הקבלה: כל יום בשעות 9—1 בצהריים, בימים א', ג', ה', גם בשעות 5—7 אחרי הצהרים, במשרדי WOLSEY HALL OXFORD רחוב בר־כוכבא 28 (על־יד כיכר דיזנגוף), תל־אביב.

קורסים מזורזים

למבוגרים ● לנוער ● לסטודנטים

הנהלת חשבונות

בהדרכת רואי חשבון מוסמכים ● מבחני גמר בבית הספר ● סוגים: 1 + 2, 2, 3 ● קורס בוקר: 20.12 ● קורס ערב: 13.12 ●

פקידות ומזכירות

קורספונדנציה ● כתבנות ● חשבונאות קורס בוקר: 13.12 ● קורס ערב: 16.12 ●

נקוב בשיטת IBM

● כולל קורס חינם בכתבנות ●
● קורס מזורז ב־8 שבועות ●

כתיבה במכונה

● קורס מזורז ב־12 שעות ●
● כל יום נפתח קורס חדש ●

שרוטל

תל־אביב, אלנבי 140 (התחנה המרכזית), טל. 724335
ירושלים, מרדכי בן־הלל 10 (פ. בן־יהודה), טל. 232748
ר"ג, רח' ז'בוטינסקי 54 (מול מגדל רמת), טל. 724335

בית הספר לעתונאות

בית ציוני אמריקה, תל־אביב

קורסים חדשים

בפרסום, יחסי־ציבור ועתונאות
ייפתחו ב־12.12.73

מספר המקומות מוגבל

פרטים מלאים והרשמה:
בית הספר לעתונאות
בית ציוני אמריקה, רחוב דניאל פריש 1, תל־אביב, טל' 265870, כל יום בין השעות 9—1 לפנה"צ, 5—7 בערב.

אולפן אמריקאי

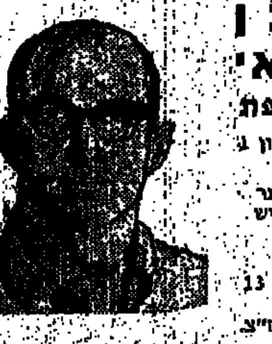

אנגלית שוטפת

ירושלים, רח' שלמון 4 ככר ציון.

תל־אביב, רח' אסתר המלכה 5, (הכביש בין ככר דיזנגוף ורחוב פרישמן)

חולון, רח' ביאליק 13

שעות קבלה 4.00—7.00 אחה"צ.

חיל־הים

הכשרה קדם צבאית

חיל־הים פותח קורסים במקצועות הפעלה ימיים עבור נערים העומדים להתגייס לשרות חובה בצה"ל.

נלמדים המקצועות הימיים אלחוטן ימי, קשר ימי, מוכ"ם ימי, ימאי, אפסנאי טכני ימי וחובש ימי.

הקורסים כוללים אימונים ולימודים עיוניים ויימשכו כ־6 חודשים.

המסיימים בהצלחה יגוייסו לשרות סדיר בחיל־הים.

- מתקבלים נערים בגיל 17—17½ בעלי השכלה של 8 שנות לימוד לפחות.
- החניכים בקורס לא ידרשו לשלם כל תשלום ויקבלו בעת הקורס מגורים, מדים, מזון והטבות שונות (שק"ם, ונסיעות).
- החניכים בקורס יקבלו דמי כיס בסך —.65 ל"י.
- למשוחררי חיל־הים אשר סיימו קורס זה ניתנת עדיפות בקבלתם לעבודה ולקורסים של צי הסוחר.

פרטים והרשמה בלשכות הגיוס האזוריות.

המעוניינים לקבל פרטים בכתב יפנו אל דאר צבאי 1074.

מישלב

מכון ישראלי להשכלה

ליד המרכז לתרבות ולחינוך

רחוב וייצמן 53 תל־אביב

מישלב מקיים 4 ימי עיון

לבחינות - בגרות

שעה	יום א', 16.12.73	יום ב', 17.12.73	יום ג', 18.12.73	יום ד', 19.12.73
13.00—15.15	הבעה עברית	הבעה עברית	פיזיקה	פיזיקה
15.30—17.45	גאוגרפיה	גאוגרפיה	מתמטיקה	מתמטיקה

ימי עיון אלה מוקדשים לסיכום חומר הלימודים ולביקורת מבחני־בגרות לדוגמה **והם מתקיימים בבית מישל"ב, רח' וייצמן 53, תל־אביב.**

דמי השתתפות בכל מקצוע 10 (עשר) ל"י.

לתלמידי מישלב המגוייסים ההשתתפות בימי העיון — חינם

משרד הבריאות
יחידת האחיות

קורס השתלמות לאחיות מוסמכות

בבריאות הנפש

יפתח בחודש ינואר 1974

הקורס פתוח בפני אחיות מוסמכות המעוניינות לעסוק ולהשתלם בתחום בריאות הנפש ולפתח כשרים ומיומנויות תקשורת ויחסי אנוש תקינים.

המעוניינות תפנינה ליחידת האחיות, משרד הבריאות ירושלים, רח' בן־טבאי 2, טלפון 232371—02.

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך
המחלקה לבחינות

חידוש הבחינות האקסטרניות

מועד אוקטובר 1973

בחינות הבגרות והבחינות המוקדמות ל„נבחנים חיצוניים" (אקסטרנים) שנרשמו לבחינות אלה למועד אוקטובר 73, ואשר נדחו עקב המלחמה — תתחדשנה בשבועות הקרובים. בחינות אלה תתקיימנה במשך השבועיים שבין התאריכים:

יום א', כ"א בכסלו תשל"ד, 16 בדצמבר 73 — יום ה', ב' בטבת, 27 בדצמבר 73. פרטים על המועדים המדויקים בכל מקצוע, על מקומות הבחינה — יתפרסמו בימים הקרובים בעתונות.

בכוונת משרד החינוך והתרבות להקל ככל הניתן על הנבחנים הנמצאים בשרות צבאי. נבחנים אלה יוכלו להבחן כדלהלן:

א. המעוניינים לגשת לבחינות בתאריכים הנ"ל — יוכלו להבחן בכל אחד ממרכזי הבחינות, גם אם אינם שייכים לאותו מחוז. הבחינות תערכנה במרכזים הבאים: ירושלים, תל־אביב, חיפה, באר־שבע, אילת ובנוסף — בטבריה — למשרתים בצפון הארץ וברפידים למשרתים בסיני.

ב. נבחנים שלא יתאפשר להם להשתתף בבחינות בתאריכים הנ"ל, ואשר חיוני להם להבחן לפני מועד אפריל 1974 — יוכלו לגשת לבחינות גם בחודשים ינואר ופברואר 1974. נבחנים אלה מתבקשים לפנות בשירות בע"פ או בכתב — לשלוחת המחלקה אליה הם משתייכים. יעשה כל מאמץ להתאים את מועד הבחינה לנוחיותם.

הנבחנים מתבקשים לעקוב אחר הודעות נוספות על סדרי הבחינות אשר תתפרסמנה בימים הקרובים בעתונות ובשלוחות המחלקה לבחינות.

גזור ושמור הודעה זו! העבר תוכנה לחבריך!

תיאטרון

הצגות בכורה

● „מלון פלאזה" (הקאמרי) — קומדיה מאת ניל סיימון, המספרת את סיפוריהן של שלושה זוגות, הנקלעים לחדר במלון „פלאזה". ביים: ליאונרד שך. משתתפים: ערנה פלידל, אבנר חזקיהו ועוד. בימים ב' וה' בתל־אביב.

● „התאווה לזהב" או „האלכימאי" (הקאמרי) — קומדיה מאת בן ג'ונסון. ביים: ליאונרד שך. חבורת נוכלים ה־מחפשת דרך מהירה להתעשר צדה לה קורבנות תמימים ומפתה אותם למסור לידיה את ממונם. תוכניתם של הנוכלים משתבשת כאשר כל לקוחותיהם המרומים ניפגשים בעת ובעונה אחת בביתם. משתתפים: אבנר חזקיהו, זהרירה חריפאי, שמואל רודנסקי, אלברט כהן, יהודה פוקס, יוסי גרבר ועוד. ביום ה' בת"א.

● „כך אוהבים האחרים" (הבימה) — קומדיה מאת אלן אייקבורן. ביים: מילו שפרבר. חייהם והוויותיהם של שלושה זוגות נשואים משלושה רבדי החברה בעיירה של עיר אחת, המתמודדים על מיקומם החברתי. משתתפים: מרים זוהר, שושנה פרדו, אברהם רונאי, שמואל עצמון, אלכסנדר פלג ואביבה מרקס. במוצאי־שבת ובימים א', ב', ג', ד' וה'.

יצחק חזקיה, דינה לימון, יוסי גרבר
„כטוב בעיניכם" בקאמרי

✱

● „שלום שלום ואין שלום" (הבימה) — קומדיה מוסיקלית מאת יהושע בר־יוסף שעלילתה נירקמת סביב דמותו של שלמה המלך. ביים: דניאל גדרון. משתתפים: יוסי פולאק, ישראל בקר, רחל לוי, מרים אברון ועוד. במוצ"ש ובימים ב' וג' בתל־אביב וביום ד' בקרית־ביאליק.

● „כטוב בעיניכם" (הקאמרי) — קומדיה מאת ויליאם שקספיר על שתי עלמות שאחת מתחפשת לגבר ובורחות ליער כדי לחיות חיי חופש עם חבורת גולים עליזה. ביים: פיטר ג'יימס. משתתפים: אברהם בן־יוסף, יוסי גרבר, תיקי דיין, יצחק חזקיה, גדעון שמר, עודד תאומי ועוד. במוצ"ש ובימים א' וב' בתיאטרון העירוני בחיפה ובימים ג' וד' בתל־אביב.

● „פיתולים אחרונים" (התיאטרון העירוני חיפה) — מאת א. ב. יהושע. ביים: עודד קוטלר. המחזה מספר על פסיכיאטרית אשר בעלת מחסל למורת רוחה את ספרייתה הפרטית. בהעדרה של ה־אשה מן הבית מגיעים שלושה פציינטים של אשתו — והוא מטפל בהם. משתתפים: בתיה לנצט, יוסף ידין ועוד. במוצאי־שבת וביום א' בתל־אביב „הקאמרי" ובימים ג', ד' וה' בחיפה.

● „אנשים קשים" — (התיאטרון העירוני חיפה) — מחזה מאת יוסף בר־יוסף. ביים: ד"ר חום לוי. אח מנסה להשיא את אחותו בשידוך. חגן ומביא עמו מירושלים גרוש ישראלי מקורי כשידוך לאחותו. משתתפים: רות סגל, אמנון מסקין, אילן תורן ועוד. ביום ב' בעין־השופט.

● „יעקבי ולידנטל" — („הקאמרי" בשיתוף עם „צוותא") — יחסי השפלה הדדית בין שלוש נפשות עם פזמונים מאת חנוך לוין ובימויו. משתתפים: זהרירה חריפאי, אלברט כהן ויוסף כרמון. במוצאי־שבת בתל־אביב „צוותא".

● „שהחיינו והגיענו — אז מ'לעבט דערלעבט מען!" — הצגתו החדשה באידיש של שמעון דז'יגן. ביים: ניקו ניתאי. הערב בגבעתיים „הדר", במוצ"ש בירושלים „מיטשל" וביום ב' בתל־אביב „אהל־שם".

הצגות ילדים

● „עוץ לי גוץ לי" (הקאמרי) — מאת אברהם שלונסקי, היום בירושלים „תיאטרון ירושלים".

„התשובות הנכונות למצא את ההבדלים"
1. פקק הבקבוק 2. המסרק 3. אורך המיקטורן 4. אף השפם 5. כפתור הנעל 6. חבר 7. כפתור במתוגה 8. קשר הסינור.

מוסיקה

● התזמורת הפילהרמונית הישראלית — קונצרט למנויים מס' 4 בניצוחו של פול פאראי עם הסולן אורי שוהם — חליל. בתוכנית: פרוקופייב — הסימפוניה הקלאסית; מוצארט — קונצ'רטו בסול מאז'ור לחליל ולתזמורת וסאן־סאנס — סימפוניה מס' 3. במוצ"ש ובימים א' וג' סדרות 6, 7 ו־8 בתל־אביב.

● „האופרה הישראלית" — „לוצ'יה די לאמרמור" מאת דוניצטי במוצ"ש בתל־אביב. „לה בוהם" מאת פוצ'יני ביום ב' בתל־אביב וביום ד' בירושלים „בנייני האומה".

● „האנסמבל הקאמרי הישראלי" — קונצרט מיוחד בניצוחו של גארי בר־תיני הסולנית: אידה הנדל — כינור. בתוכנית: יצירות מאת בטהובן. סימפוניה בסי במול מאז'ור מס' 4 אופ. 60; פתיחת קוריאולאן וקונצ'רטו לכינור ברה מאז'ור. במוצ"ש ברחובות „מכון וייצמן", ביום א' בתל־אביב „בית החייל" וביום ב' בירושלים „תיאטרון ירושלים".

● „מוזיאון תל־אביב" — במוצ"ש בתל־אביב, ערב רוברט שומאן עם צילה גרוסמאייר, עדית צבי והרביעייה הישראלית החדשה. בתוכנית: לידרים, אינטרמצו לפסנתר אופ. 4 והחמישייה לפסנתר ומיתרים אופ. 44.

ביום ג' בתל־אביב מוסיקה צרפתית לשני פסנתרים. ברכת עדן ואלכסנדר תמיר (דואו פסנתרים) ביצירות מאת רמו', סאן־סאנס, פולנק, סטי, מיו ובולז.

● התזמורת הקאמרית רמת־גן — במוצ"ש בכפר־סבא קונצרט בניצוחו של עמוס מלר. הסולנים: אידה ברקר ודב הדר. בתוכנית: מיצירות כורלי באך, מוצארט ובריטן.

● התזמורת הקאמרית, חולון — ערב מוצארט (קונצרט למנויים מס' 3) בניצוחו של מנדי רודן עם הסולנים: איריין אוליבר — סופראן, אליהו שולמן — כינור. במוצ"ש סידרה א' בחולון וביום ג' סידרה ב' בחולון.

מחול

● „להקת מחול בת־שבע" — במוצ"ש ובימים ב', ג' וה' בתל־אביב „נחמני". מיצירות הכוריאוגראפית אנה סוקולוב. בתוכנית: „ידידות", „לזכור מספר 52436", „שיר" ו„מדבריות" כמו כן „תחת השמים" מאת טילי ביטי.

בידור

● „פסטיבל הגשש החיוור" (התיאטרון העממי) — הערב בקרית־ביאליק „סביון" ובמוצ"ש בירושלים „בית העם".

● „להקת כוורת בסיפורי פוגי" (התיאטרון העממי) — הערב ובמוצ"ש ביפו „אלהמברה".

● „פסטיבל שירי נשמה" — חמש להקות מארה"ב בשירי נשמה. ביום א' בירושלים „בנייני האומה".

● „המלחמה האחרונה" (תיאטרון ביפות) — חווי המדינה והמלחמה לפני ואחרי מערכת הבחירות. כתבו: ב. מיכאל, קובי ניב ואפרים סידון. ביים: דוד לוין. פזמונים: יהונתן גפן. מוסיקה: שלמה גרוניך. משתתפים: גליה ישי, אהרון אלמוג ודני מסנג. הערב ובמוצ"ש בתל־אביב „מועדון התיאטרון".

מועדונים

● „כליף" (יפו) — עדנה לב, דני גרנות, רקדנית בטן מיוון להטוטנים, אבי בתט ורולו.

● „עומר כייאם" (יפו) — יואל שר ו־אמנים אורחים, בליווי תזמורת.

● „אכדיה" (הרצליה) — להקת „סיני־קרון" עם רוני וכנר.

● „חצות פלוס" (בנתניה) — גבי שושן, אבנר גדסי, דורון כהן והתזמורת.

● „החאן" (ירושלים) — גבי שושן, חשפנית וקוסם בליווי תזמורת.

● „בריאוריאו" (נתניה) — רותי נבון, קלוד, עם תזמורת „הטילים".

● מועדון התיאטרון חיפה — דודו דותן, „הייטריפלטס" להקה פיליפינית, ג'ודי החשפנית ואביבה שוורץ.

● „רונדו" — מלון דן־כרמל (חיפה) — תזמורת „השחפים" עם הזמר סימון.

● „ספיק האזי" (סביון) — תזמורתו של מתי והמוכבים מדי ליל שבת ומוצ"ש.

● „מצודת קיסריה" — ד' בימי ו' תזמורת „הרמוזים".

● „כר־כריב" (תל־אביב) — בערבי שישי (שבת להקת „נערי החצר" ותוכנית אמנותית. ביום א' עקב כץ עם נגנים ישראלים ואורחים.

● „האנגס" (פארק לאומי רמת גן) — הערב ובמוצ"ש ריקודים בליווי תזמורת ותוכנית אמנותית.

● „מועדון גליה" (תל־אביב) — בכל מוצ"ש טריטונאס בליווי תזמורת.

טרמפיסט!

עזור לנהג לעזור לך להגיע למקום חפצך

1. הצג לוחית קרטון (או נייר) קטנה שעליה יהיה כתוב בכתב גדול וברור יעד נסיעתך.
2. השתדל לעמוד רק בתחנות הסעה, על המדרכה או בשולי הכביש.
3. המנע מלבקש הסעה למרחקים קצרים.

משרד התחבורה — המרכז לשרותי התנדבות

לשכת הפרסום הממשלתית

באולמי לחיים

רחוב המסגר 48 תל־אביב, טלפון 31948

פתוחה מסעדה בשרות עצמי

6.- ל"י ארוחת צהרים מלאה

התפריט:

מנה ראשונה: בוראקס ממולא בשר
מנה שניה: מרק
מנה שלישית: עוף, בשר, שניצל וקציצות (לפי בחירה) עם 3 תוספות
מנה אחרונה: ליפתן, משקאות קלים בלי הגבלה (מיץ תפוזים, אשכוליות וסודה) בכל יום מגוון אחר של מרקים, ליפתנים ותוספות.

המסעדה פתוחה בין השעות 11.30 עד 15.00
נשמח לארח אותכם

מוזיאון ישראל ירושלים

אירועי השבוע

יום ג', 11.12.73 — 4 ו־8 אחה"צ — **מועדון לסרטים אמנותיים** — „בורסלינו" צרפת / איטליה, (1970). בימוי: ז'ק דריי עם ז'ון־פול בלמונדו, אלן דלון ומישל בוקה.

יום ג', 11.12.73 — 8 אחה"צ — **פתיחת תערוכה** „מדור לחותמות עבריים" ע"ש ד"ר נורמן פ' שנקר

יום ג', 11.12.73 — 8.30 ו־10 אחה"צ — **טריפטיכון ירושלים** הקרנת שקופיות מיוחדת ב־6 מקרנים ורנר בראון. כל ההכנסות קודש לועד למען החייל.

תערוכות

מדור לחותמות עבריים ע"ש ד"ר נורמן פ. שנקר מ־12.11.73

תכרי כוור — גולגולת הפיל (אולם כהן)

ארץ הבובות (אולם ויינשטיין)

הטריאנלה הבינלאומית הראשונה לצילום (אילמות ספרטניה, גולדמן—שוורץ, ספריה)

כתובות מיספרות — תערוכה מיוחדת ברוקפלר.

מוצג מיוחד

דף מתוך כתבי־הקודש של קיטנברג, כתובים לאטינית, 42 שורות לעמוד

הבשורה לפי לוקאס. פרקים 21־22, נודפס על נייר, נמצא במיינצ, 1452—1455 בקירוב.

מתנת מר וולטר ג'ייקובסון ורעייתו, שיקאגו, 1973.

שעות ביקור

יום א', ב', ד', ה'	10 לפנה"צ — 4 אחה"צ
יום ג'	
היכל הספר	10 לפנה"צ — 6 בערב
מוזיאון ישראל	10 לפנה"צ — 6 בערב
מוזיאון רוקפלר	10 לפנה"צ — 6 בערב
יום ו', שבת	10 לפנה"צ — 2 אחה"צ

בימות במועדון התיאטרון

רח' מגדלי 7

תוכנית הסטירית החדשה

„המלחמה האחרונה"

(שם זמני)

— מחדלים נבחרים מגינזך המדינה —

כתבו: ב. מיכאל, אפרים סידון וקובי נוב.
בימוי: דוד לוין
שירים: יהונתן גפן מוסיקה: שלמה גרוניך
ליד הפסנתר: אבנר קנר
בהשתתפות: גליה ישי, אהרון אלמוג ודני משנג.

הצגות בכורה:
הערב, 7.12.73 — 2 הצגות ב־9.00 ו־11.00
מחר 8.12 ב־9.00

כרטיסים בכרטיסיות ולפני ההצגה בקופת המועדון. הזמנת מקומות בערב בטלפון 230039 מ־8.00. לחיילים כרטיסי הנחה מיוחדים בקופת המועדון.

Lee עושה אנשים יפים.

קולנוע פאר תל־אביב

היורש

הוא ז'ן פול בלמונדו

הצגות 7.15, 9.30 ... שבוע 2

כליף

טל. 822171

הערב:

- * עדנה לב
- * דני גרנות
- * ציפי שביט
- * אבי בהט
- * רולו

רות עוזיאל

פרפסיכולוגית

מגדת עתידות בקפה וחגורה

דור חמישי המגידי עתידות ממוצא בידואי

עוזרת בפתרון בעיות מכל סוג שהוא

הבעת תודה

אני אחת הלקוחות של הגב' עוזיאל רוצה להודות לה בדרך זו על הטיפולים והייעוץ שקיבלתי ממנה לאחר שהגעתי אל גב' עוזיאל במצב נפשי קשה מאוד. בי לא הייתי מסוגלת לנהל את חיי משפחתי כראוי. עד אותו יום יקר שבו נודע לי על הגב' עוזיאל. היא ממש הצילה אותי בימים הקשים. קבלת הפנים והיחס החם והלבבי הוסיפו לי הרבה. בנוסף על כל מה שהיא עשתה למעני לעולם לא אשכח לה והנני שוב מודה לה מקרב לב. וממליצה בפני כל אחד שיש לו בעיות מכל סוג שהוא לפנות אל הגב' עוזיאל.

שולמית כהן

הזמנת תור רק בטלפון — 828706 תל־אביב.

מלון

גלי זוהר

בים המלח

פתוח לאורחים כרגיל

המחיר ־.75 ל"י (כולל מסים)

הזמנת מקומות:
מלון גלי זוהר, סדום, טל' 057־86051/4
תל־אביב, שד' רוטשילד 66, טל' 625955

מלון גלי זוהר, ים המלח

תחבורה למלון — אוטובוס „אגד" ישיר מת"א בשעה 7.45
תחבורה מהמלון — בשעה 13.10 משער זוהר לתל־אביב

החייט ואשת הסנדלר

לתושבי חיפה והסביבה
הערב, 7.12.73, בשעה 9.30
ביתנו — חיפה

כרטיסים
קופת מכבי גרבר
ובערב בקופה.

מפיק: א. ברנזון טל. 448345

בגן הוואי הערב 7.12.73

תזמורת הוואי

ליד המיקרופון הזמר רוני מנדס

מחירים עממיים

אגודת הסטודנטים אוניברסיטת ת"א

מועדון בר־אילן

הערב, יום ו' 7.12.73
החל משעה 21.00
במוצ"ש 8.12.73
החל משעה 21.30

ריקודים לצלילי תקליטיה עשירה באולם בר־אילן המשוכלל.
במקביל באולם „בר שירה" יוקרן סרט מעולה
ביום ו' ב־21.00
ובמוצ"ש 21.00

מיפגש האמנים

חצות וחצי

רח' הסטגר 51, ת"א
ששי שבת 7־8.12.73

בתכנית:

- * הזמרת אווה פרנסיס
- * טריפונס ולהקתו
- * תזמורת הצברים

הפיאנו קלוב

רח' הירקון 61, תל־אביב (מעל מסעדת „חלב ודבש")
מועדון אקסקלוסיבי
מוסיקה, ריקודים,
תקליטוק עשירה
פתוח בימי ב', ג', ד'
משעה 8.00 בערב.
ובימי ששי ושבת ב־9.00

בית הצנחן

רמת־גן

מוצ"ש, 8.12.73

הרבה בידור וריקודים

עם הזמר המלהיב **דוי יאנג**, מג'אמייקה

רולו — ברון

תזמורת

הכוכבים הכחולים

מוסיקה לריקודים

החל משעה 20.00

כרטיסים בקופת בית הצנחן בערב ההופעה
אבא הלל 155 (לפני שילוט).
נא להקפיד על הופעה מתאימה למקום מכובד זה.

קולנוע **בימות**

ת"א, רח' אבן גבירול 30

הערב 7.12
בשעה 10.00
הסרט

בוני וקלייד

עם
וורן ביטי, פיי דונווי
ג'ין הקמן

מכון „סוד ההצלחה"

לשיפור מצבך הכללי, חיסול תסביכך וגילוי עתידך דרך אסטרולוגיה — פנה/י

לפרופ' הרדי המפורסם

יועצם של מלכים, נשיאים וגדולי עולם.
הפרופ' מסרב לקבל סקרנים ודורשי אמונות תפלות.
להזמנת תור 13 יום מראש.
טלפונים: 851540, 843779
תל־אביב.
כל יום שלישי בחיפה
טלפון 535140

מועדון הצפון

מזמינכם לרקוד ולבלות
במוצ"ש 8.12.73

באולמי רות

ברח' בן־יהודה 84, ת"א
(מול קולנוע „בן־יהודה")
עם להקת
„המשכנעים"
ליד המיקרופון
רוני מנדס

להקת מחול בת־שבע

תל־אביב „נחמני" ב־8.30

מוצ"ש, 8.12	סדרה ג'
יום ב', 10.12	סדרה ד'
יום ג', 11.12	סדרה ה'
יום ה', 13.12	סדרה ו'
מוצ"ש, 15.12	סדרה ז'
יום ב', 17.12	סדרה ח'
יום ג', 18.12	סדרה ט'
יום ה', 20.12	סדרה י'
מוצ"ש, 22.12	סדרה י"א
מוצ"ש, 22.12	סדרה י"א
יום ב', 24.12	סדרה י"ב
יום ג', 25.12	סדרה י"ג
יום ה', 27.12	סדרה י"ד
מוצ"ש, 29.12	סדרה ט"ו
יום ב', 31.12	סדרה ט"ז

תמורת התוכניות — מוקדשת למען החייל בתל־אביב

כרטיסים „כנף" אלנבי 83, וביתר המשרדים; מערב ההופעה בקופה.

מפעלי ידיעות אחרונות

הופיע הספר לנוער

אני צמחתי מן היער

מאת: גלילה רון־פדר

בהוצאת מלוא בע"מ

עולמה הפנימי של ילדה שוכנה, על רקע הרפתקה מותחת ומשעשעת.

המחיר —.12 ל"י בלבד

הזמנות ישירות בשיק ל„ידיעות אחרונות", ת.ד. 14125 — תל־אביב
והספר יישלח באמצעות הדואר

האגודה למען החייל בישראל
הנהלת האגודה

ק. ה. ל. (קבוצת המתנדבות לאגודה)

מזמינות אתכם

לשוק המציאות

הפיל הורוד

בו תמצאו כל אשר רציתם לרכוש ולא העזתם...

הפיל הורוד — מתקיים בימים: ב' (10.12.73), בשעות 16.00—22.00 (ברציפות)
וג' (11.12.73) בשעות 10.00—19.00 (ברציפות)

במלון **שרתון** תל־אביב אולם העצמאות. ההכנסות להקלת תנאי השרות של חיילינו בחזית.

להתראות בפיל הורוד

האגודה למען החייל בישראל
מרחב דרום — סניף באר־שבע

לתושבי באר־שבע והסביבה

ביום ראשון, 9.12.73 ב־8 בערב בקולנוע „גילה"

תתקיים

הצגת גאלה

בהשתתפות כ־40 אמנים מן העליה הרומנית
כל ההכנסות קודש לאגודה למען החייל

10% הנחה למציגי מודעה זו!

מכירות מיוחדות!

הזדמנות!!!

- * שמלות
- * חליפות
- * בדים
- * מכנסים לגברות

מבחר גדול של עודפי יצוא!

לפנות: לרטקס בע"מ, אזור התעשיה בת־ים, בכניסה לקרית־באבוב, אוטובוס 85.

אלף לילה ולילה

התיאטרון העממי א. דשא (פשול)

לקבוצות ומוסדות רוקוקו טל: 248824

להקת „כוורת"

סיפורי פוגי

הלהקה מגוייסת לצה"ל
לפי היתר מיוחד תופיע הלהקה לאזרחים
בימי ששי ושבת בלבד

לתושבי תל־אביב וגוש דן

יפו „אלהמברה" הערב 7.12 ב־9.30
יפו „אלהמברה" מוצ"ש 8.12 ב־9.00

חדש!
סוף סוף התקליט שציפית לו
סיפורי פוגי
„כוורת"
להשיג עכשיו בחנויות

פסטיבל

הגשש החיוור

הלהקה מגוייסת לצה"ל
לפי היתר מיוחד תופיע הלהקה לאזרחים
בימי ששי ושבת בלבד

קרית ביאליק „סביון" הערב 7.12 ב־9.30
ירושלים „בית העם" מוצ"ש 8.12 ב־8.30

פרסום בבקין

בידור לעם מציג:

הופעות חד־פעמיות - לפי היתר מיוחד מצה"ל

לתושבי חיפה והצפון

* גדי יגיל * אריק לביא

חיפה „שביט" — הערב, 7.12, ב־9.00

כרטיסים להשיג אצל „גרבר", טלפון 84777, 84222 ובערב הופעה בקופת „שביט"

לתושבי תל־אביב וגוש דן

* יגאל בשן * תיקי דיין

שלישית שוקולד מנטה מסטיק

תל־אביב „בית־דור" הערב 7.12 — 2 הצגות, ב־9.30 וב־12.00 (חצות)

כרטיסים „רוקוקו" ויתר המשרדים בתל־אביב ובערב ההופעה בקופת בית־דור

תיאטרוני ישראל

התיאטרון הלאומי הבימה

שלום שלום ואין שלום
קומדיה מוסיקלית
עפ"י יהושע בר־יוסף

תל־אביב, האולם הגדול		
מוצ"ש 8.12	ב־7.00	
יום ב' 10.12	ב־5.00	
יום ג' 11.12	ב־5.00	
מוצ"ש 15.12	ב־7.00	
יום ה' 13.12	קרית ביאליק	

הצגות בכורה
כך אוהבים האחרים
קומדיה

תל־אביב האולם הקטן	
מוצ"ש 8.12	ב־8.30
יום א' 9.12	ב־9.00
יום ב' 10.12	ב־10.00
יום ג' 11.12	ב־7.00
יום ד' 12.12	ב־7.00
יום ה' 13.12	ב־7.00
מוצ"ש 15.12	ב־8.30

התיאטרון הקאמרי

הצגת בכורה
מלון פלאז'ה
קומדיה

יום ב' 10.12	תל־אביב
יום ד' 12.12	צה"ל

כטוב בעיניכם

מוצ"ש 8.12	חיפה
יום ג' 11.12	תל־אביב

הצגת תיאטרון חיפה
טפולים אחרונים

מוצ"ש 8.12	תל־אביב
יום א' 9.12	תל־אביב

יעקבי ולידנטל
(שם זמני)

מוצ"ש 8.12	ב־8.00
	ב־10.30 צוותא

במוראל גבוה

יום א' 9.12	צה"ל

עד ה־15 לדצמבר יהיה מחיר הכרטיסים לחצגות בתל־אביב —.5 ל"י בלבד

תיאטרון חיפה

אנשים קשים

מוצ"ש 15.12	חיפה
יום א' 16.12	חיפה
יום ב' 17.12	חיפה

טפולים אחרונים
„תיאטרון חיפה"

מוצ"ש 8.12	תל־אביב
יום א' 9.12	תל־אביב
יום ג' 11.12	חיפה
יום ד' 12.12	חיפה
יום ה' 13.12	חיפה

הצגת התיאטרון הקאמרי
כטוב בעיניכם

מוצ"ש 8.12	חיפה
יום א' 9.12	חיפה
יום ב' 10.12	חיפה

בשירות צ.ה.ל
ערב עיב בצה"ל

פרסום בבקין

הצגות
לקהל הרחב
זאב רווח
בקומדיה המצויינת

פאפא ליאון

גבעתיים „שביט" הערב 7.12 ב־9.00
ת"א „בית־החייל" מוצ"ש 8.12 ב־8.00

כרטיסים במחיר אחיד של —.4 ל"י להשיג במשרדי הכרטיסים ובערב בקופות האולם. בתל־אביב, „אחוד" ואחו ובמשרדי הכרטיסים

מועדון

גלית

ובאולמי גל
ע"י בריכת גלית

מוצ"ש, 8.12.73
מ־8 בערב

בתכנית:
כוכב הזמר היווני

טריפונס

- * בועז שרעבי
- * מוטי נטע

ריקודים לצלילי תזמורת
פעמוני הצמרת
הנחות לחיילים

צוותא לתרבות מתקדמת

הערב 7.12 — ב־9.00: מרים זוהר, משה אשרוב ב„אלפא־ביתא" — מחזה מאת: אדוארד וויטהד. בי־מוי: חלן קאוט־האוסון.
בחצות: אריק איינשטיין, שלום חנוך ותצ'ר־צ'ילים.

יום שבת 8.12 — ב־11:11 בבוקר: „סדרה 11:11" — מנחם ברוואר — כנור, צבי הראל — צ'לו, יננו דואטים לכינור וצ'לו מאת באך וקודאי. חר־בועיה הישראלית מחדשת עם צבי הראל — צ'לו, תנגן — חמישיה לכלי מיתר (עם שני צ'לו), בדו מג'ור אופ. 163.
ב־4.00 אחה"צ: תיאטרון מסכות וצוותא מציגים: „מנורת הקסמים" — הצגה ליל־דים. עיבד וביים: מיכאל אוחד. משתתפים: עדנה פלידל, שלמה בר־שבוט, נסים עזיקרי, אריה מוסקונה.

מוצ"ש 8.12 — ב־8.00 וב־10.30: צוותא והתיאטרון הקאמרי מציגים: „יעקובי ולידנטל" (שם זמני) — מחזה עם פזמונים מאת חנוך לוין ובביומו. משתתפים: זהרירה חריפאי, אלברט כהן, יוסף כרמון, מוסיקה: אלכס כגן.

(כרטיסים בנוהג אחיד של —.5 ל"י לחשיג בצוותא ובמשרדים).

בעלי הכרטיסים יוכלו לחזות ב„מבט לחד־שות בטלוויזיה לפני ההצגה.

היכל מועדון התיאטרון

בימת הבידור

בהנהלת אלי גבאי
רח' יוסף 47 טלפון: 642542 600900

תכנית חודש דצמבר
ערב ערב פרט לימי א'
לראשונה בישראל תכנית בידור בינלאומית

THE TRIPLETS

כוכבות הרביו הפוליפיני בריקוד ובשירה מאיי המזרח הרחוק

דודו טופז

מיס ג'ודי, במופע חשפנות נועז...

דניאל ופרנץ בייקר

צמד אשפים פנטסטי מפריס

חיילים שימו לב! כרטיסי הנחה להשיג אך ורק בקופת המועדון.

מועדון סטודנטים ודתיים

במוצ"ש 8.12.73
* פרופסור **בלייק**
* תזמורת **הכלניות**

רח' שונצינו 4, תל־אביב

קולנוע **שרון** נתניה
טל. 22545

הדרקון

שבוע 2
7.00 — 9.15

מועדון סטודנטים

„הכופגש"

מוצאי־שבת
תזמורת „הנשרים"
הזמרת מריה
המסגר 51 תל־אביב

הערב בבתי הקולנוע

תל־אביב־יפו

9.30—7.15

אופיר: „הנמלט מאי השדים"
אורה: „גרטית ג'ונסון" (שבוע 2)
אורלי: „גשר ווטרלו" (שבוע 2)
אלנבי: „נשיא על הכוונת" (שבוע 10)
אסתר: „מלכודת החושף" (שבוע 4)
בן־יהודה: „קליבר 9" (שבוע 9)
בית: „פרט ושלי" (שבוע 12)
גורדון: „הבלונדי עם הנעל השחורה" (שבוע 29)
גת: „לאדוני באהבה"
דיזנגוף: „ארבעה לצנינים" 7.15, 9.30, חצות
הוד: „זהב"
הדר: „הבריחה" (שבוע 14)
הוד: „חלום תנאמן" (שבוע 2)
מוגרבי: „מוניק" 7, 9
מקסים: „הסרפה המצועה" (שבוע 5)
מרמור: „יד שמאל, יפריד, בינוני"
ממרמו: „משרת הוד מלכותה"
סטודיו: „דקמרון מס' 2" (שבוע 4)
עדן: „הרוצח"
פאר: „מלך הקרטה" 7.30, 9.30
פריז: „ימנה של בתולה" (שבוע 3)
רון: „55 יום בפקינג" (בדלוסל המשמש)

סינמה 1: „זר בגימנסיה" (שבוע 3)
עדן: „זהרה" 6, 8
גגה: „החבוט הגדול" 7, 9.15
פאר: „היורש" (שבוע 2)
פריז: „בית התשוקה" (צילום ברונסון)
צליל: „צעירים וסוערים"
צפון: „קיץ של התבגרות"
רמת־אביב: „השור האלגנטי"
תכלת: „שחק אותה סאם" (שבוע 14)
תל־אביב: „גם מלאכים אוכלים שעועית" (שבוע 4)
תמר: „הסנדק מהרלם" (שבוע 3)

חיפה

9.15—7

אורה: „הבלונדי עם הנעל השחורה"
אורלי: „קברט" (שבוע 2)
ארמון: „אתה חי רק פעמיים"
אמפי: „שאפט באפריקה"
אורדן: „ההתנקשות" (שבוע 2)
בית רוטשילד: „מקרין" 9, 6.45
חן: „כל מה שרצית לדעת על המין ולא העזת לשאול"
כרמל־גנים: „האורח"
מוריה: „יחסים בסאורק" 9, 6.45
מירון: „זעם השמש"
עצמון: „הבריחה" (שבוע 3)
פאר: „מה תאמר לגבי עוגה"
שביט: „הרפתקנים" 9, 6.30

ירושלים

7—9

אדיסון: „היום אתמול ומחר" 9, 6.30
אוריון: „נערת הטלפון והבלש"
אורנע: „האקדח השחור"
אורגיל: „סלג" (שבוע 2)
ארנון: „ב"
חבירה: „הבנדיטים משאנטנג"
חן: „ביל וצ'ארלי"
ירושלים: „מסמכי המאפיה"
סמדר: „הטוב הרע והמכוער" (שבוע 3) 6.30

ר"ג־גבעתיים

9.30—7.15

אואזיס: „הטנגו האחרון" (שבוע 4) 9, 6.30
אורלי: „הירונימוס מרקין"
אורדע: „מלכודת לביבי סיטר" (שבוע 2)
ארמון: „הבו נשים לסנטור" (שבוע 2)
בל־אור: „חלף עם הרוח" (שבוע 4) 7
חוד: „הבריחה" (סטיב מקווין)
לילי: „מה מעיק על סרטנה"
רמה: „תאוות הנקמה" (שבוע 3)
רמת־גן: „קוראים לי רוח הקודש"
שביט: „הגנב שבא לסעוד"

אור יהודה

גולן: „מבצע קיד הזהב"
„נעמה של סיציליאנה" 7, 9.15

אשקלון

9.30—7.15

אסתר: „לילות בוקצ'יו"
מאור: „המודיעין בפעולה"
חן: „אגרוף השטן"
רחל: „מסיירות"

באר־שבע

קרן: „אגרוף הענקים" 7, 9

בת־ים

9.30—7.15

אורנים: „אגרוף הברזל"
בת־ים: „לוס אמיגוס" (אנטוני קוין)
סביון: „ביג בוס"
עצמאות: „4 זכובים על קטיפה אפורה"
רמת־יוסף: „רוצח לעונת חקיץ" 7.15

הרצליה

דוד: „הקשר הצרפתי" 7, 9.15
דניאל: „האגרוף הבלתי מנוצח" 7, 9
חיטל: „הטרמפיסטית" 7, 9
תפארת: „קרון הארי" 7, 9

חדרה

גן־חן: „עיר אחת ביד" 7, 9.15
חוף: „יום הנקם" 7, 9.15

חולון

9.30—7.15

ארמון: „כוח התוכבהים"

גיל: „חלף עם הרוח" 6

מגדל: „עיר ושמה בחינום" (שבוע 2)
סביר: „הגנב שבא לסעוד"
רון: „הרפתקאות בפוסידון" 7, 9
רינה: „גבר עם כבוד"

כפר־סבא

חן: „החתיכה מקנזס סיטי" 6.45, 9

נתיבות

שביט: „אונס במאוריק" 6.45, 9.15

נתניה

אסתר: „מסתורי הלילה" 7.15, 9
גיל: „אגרוף הזעם" 7, 9
סטודיו: „האלוף" (סטיב מקווין) 5, 7, 9
שרון: „הדרקון" (שבוע 2) 7, 9.15

פרדס־חנה

דקל: „סיירת המשע" 6.30, 8.30

פתח־תקוה

חדר: „הרחוב האחורי" 7, 9.15
היכל: „צנחנים לנצח" 7, 9
שלום: „קברט" 7, 9.30

עפולה

חן: „ילדות נעורים" 5.30, 8
קול־רון: „אורות החג" 5.30, 8

ק. אונו

אור־און: הערב ב־9 „המקציצי"
מוצ"ש: „הנקמניות" 7, 9.15

קרית מלאכי

בידור: „האריה הזועם" 7, 9.15

קרית־שמונה

חרמון: „14 האמזונות" 6.15, 8.30
שניר: „הרפתקאה בפוסידון" 6.45, 9

ראשל"צ

תפארת: „היו זמנים במערב" 6.30, 8.45

רחובות

חן: „ועם האלוהים" 6.715, 8.30
הדר: „חלף עם הרוח" 7

רמלה

המגדל: „שאפט באפריקה" (שבוע 2) 7.15, 9.30

רמות השרון

כיל: „תמיד לי מרבה" 7, 9

מפעלי ידיעות אחרונות והוצאת עניו בע"מ

הסדרה „ילדים אלמונים"
מאת: גלילה רון-פדר

❶ הסליק במעמקי המערה

הילדים האלמונים במערת הנשק, העפלה, שידורים חשאיים, פעולות חבלה ועוד.

❷ בריחה לילית ממחנה עתלית

החבורה מסייעת בהברחת מעפילים ממחנה המעצר בעתלית ערב הקמת מדינת ישראל.

❸ אש בבתי המלאכה

מתן סיוע לאנשי המחתרת בפיצוץ בתי המלאכה של הצבא הבריטי בחיפה.

❹ פצוע ושמו יפתח

מבצע נועז להצלת חייו של לוחם פצוע שנרדף ע"י הבריטים.

❺ חבלה באישון לילה

החבורה משתתפת במבצע נועז של יחידת חבלה באניות גרוש בריטיות.

❻ תחנת שידור חשאית

מבצע מיוחד להצלת המשדר של „קול המחתרת העברית" — תחנת השידור של „לוחמי חרות ישראל".

מחיר כל ספר — 8.— ל"י (במקום — 10.— ל"י).

ניתן להזמין את ששת הספרים בסדרה בהזמנה ישירה, תמורת — 48.— ל"י בלבד. לשלוח ל„ידיעות אחרונות" ת.ד. 14125 — תל-אביב.

איזה קורס נחוץ לך?

יש לך סיכוי ללמוד אותו חינם - במסגרת מבצענו המיוחד בו יוגרלו

כרבבות אשר למדו במכונינו, תהנה גם אתה משיטת הלימוד היחידה במינה המופעלת על ידינו בארץ מזה 36 שנים בהצלחה רבה. למד בביתך, בזמנך, בקצב שלך! מבחר רב של מקצועות לבחירתך! שלח עוד היום תלוש וקבל מדריך חנם וכל הפרטים של המבצע.

שמי ___
כתובתי ___
אני מעונין בקורס ___

בן יהודה 2, ירושלים ת.ד. 1259 | פינסקר 2, תל-אביב ת.ד. 4637 | בלפור 9, חיפה ת.ד. 4123

למד בביתך: בחינות בגרות · אנגלית מ-ABC ועד למשתלמים · חשמלאי מוסמך · חשבונאות בכל הרמות מהנה"ח למתחילים ועד למנהל חשבון מדופלמים סוג מקצועי 1, 2, 3 · אלקטרוניקה ורדיו מעשי · מינהל, משק וכלכלה · CAMBRIDGE PROF. G.C.E. · תכנות מחשבים (באנגלית) · עברית כל הדרגות · ערבית ספרותית ומודרנית · גרמנית · צרפתית · ציור גרפי · שרטוט טכני

משרד הפנים

אזרח זכור!

ההצבעה ביום הבחירות אך ורק באמצעות תעודת הזהות

אם תעודתך אבדה או בלתה פנה מיד ללשכה לעליה ומרשם בקרבת מקום מגוריך לשם קבלת תעודת זהות חדשה.

עם הספר בע"מ
רח' ביאליק 9 ת"א טל: 53040

ספרים חדשים

אשר בן נתן
שגריר ישראל בצרפת
„מכתבים אל השגריר"
מבוא מאת דוד בן-גוריון
תרגום: י. גילאי
232 עמודים

ד"ר מיכאל יזהר
מרצה בכיר באוניברסיטת חיפה
„ארצות-הברית והמזרח-התיכון"
המדיניות האמריקאית בשנים 1947—1973
174 עמודים

סוכנות ראשית להפצה: א. ערמוני, רח' בלפור 4 ת"א, טל: 612026

הופיעה חוברת שלישית בכרך ד'

מדע לנוער המתבגר
לדעת

ובה: התפתחות המדע בישראל; פטריות הכובע; איך מייצרים נייר; צמחים לעונותיהם; גרם-אטום; לבקנות; שור וגד אדום; כדאי לקרוא ויתר המדורים הקבועים.

מחיר חוברת בודדת 1.25, דמי מנוי לכרך (10 חוברות) 10 ל"י.

ב„לדעת" תמצא תשובה (כמעט) לכל שאלה.

יוצא לאור על ידי
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 33

חוברות בודדות ניתן להשיג בקיוסקים ובדוכנים למכירת עיתונים.

גזור ושלח

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ת"ד 801
ירושלים 91000

אבקש לחתום על כרך
[א] [ב] [ג] [ד]
(סמן בעיגול את המשבצת המתאימה)

מחיר כל כרך 10 ל"י, ניתן לרכוש לכריכת הכרכים א-ב ג-ד ביחד.
מחיר כל אוגדן 1.50 ל"י.

מצ"ב .... ל"י (בשיק או בהמחאת דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.

השם ___
כתובת ___ מיקוד ___

הסתדרות מכבי ישראל — המרכז
ההנהגה הארצית מכבי צעיר
ת.ד. 16435, תל-אביב

בוגרי תנועת המכבי הצעיר

המגויסים

אשר עדיין לא שלחו לנו את כתובתם מתבקשים לעשות זאת בדחיפות
נמשיך לשמור על קשר עם אותם ששלחו

ההנהגה הארצית

מירוץ הלפיד ב-24.12.73
פרטים בעתונות

אופנת בגדי הריון

דוגמאות חדישות
במבחר גדול
„כלילת יופי"
תל-אביב, דיזנגוף 109
טלפון: 231948

הרשמי לבית הספר

לקוסמטיקה

בהנהלת הגב' הלן פוגל
הבוגרות תקבלנה דיפלומה רשמית מבית Dr. LATOUR DE PARIS
25 שנות נסיון בהוראת קוסמטיקה בשילוב ידע חדיש ומעודכן מפריז

לפרטים נא לפנות אישית:
תל-אביב: רח' פרוג 5, טל. 232378, מול קולנוע „חוד"
בימים ב' ג' ד' 9.00—11.00
בימים א' ו' 1—1[illegible]
ירושלים: טלפון 68923
בימים א' ג' ד' 20.00—21.00
חיפה: טלפון 642628
בימים א' ג' ה' 19.30—20.30
הרשמה מיידית.

נשים!
לא כל אחד יכול להיות בהריון, אבל כל אחד יכול להוסיף חיוך הבאים משו!

שמלות הריון

חליפות, חולצות, מכנסים ארוכים, סרפנים ושמלות ערב
פתוח כל היום ללא הפסקה.

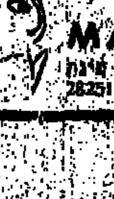

MASHA ★ מאשא

תל-אביב: רח' המלך ג'ורג' 4 [illegible]
מרכז בעלי מלאכה 2, [illegible] טל. 282515

בבי"ס לגזירה ותפירה

נפתחים קורסים חדשים
ההרשמה מ-9 עד [illegible]
א. י. כ. נ. ש. ט. י. י. ן
תל-אביב, רחוב פינסקר 9

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללימודי חוץ
מרכז ללימודים קדם-אקדמיים
אגודת הסטודנטים של הטכניון

מודיעים על תחילת ההרשמה ל-

קורס הכנה בכתב

למועד אוגוסט 1974

הקורס מיועד לבוגרי בתי-ספר תיכוניים המשרתים בצה"ל ולתושבי עיירות פיתוח (וישובי ספר).

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות: מרכז ללימודים קדם-אקדמיים, קרית הטכניון, חיפה.

מזור

בי"ס לחניכים ומקצועות עזר רפואיים
משרד העבודה — מועצת הפועלות

נמשכת ההרשמה ל:

„קורס לסייעות לרופאי שיניים"

מתקבלות בוגרות י"א לפני / ואחרי שרות סדיר.
פרטים בטלפונים מזכירות בית-הספר,
בין 08.00—15.00, טל. 04—520031, רח' [illegible] 44 חיפה.

הלוח הכפול — ידיעות אחרונות — הארץ

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול 1.25 ל"י [illegible] 1.50 ל"י

דרושים
למפעל מודרני חדיש ומשוכלל באיזור תל אביב

- עובד ציפוי
- צבעים
- מפעילי מחשב
- נקבניות M.B.I
- ברסמים
- משחזנים
- מכונאי אחזקה
- חשמלאי אחזקה
- מחסנאים טכניים
- מכשירנים אלקטרוניים
- חרטים
- מסגרים מכניים
- מכונאי מטוסים
- חשמלאי מערכות מטוסים

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד 25018 תל אביב ויוזמנו לקבלת פרטים.

לחברת תיאום ופיקוח
דרוש

מהנדס / הנדסאי

לתפקיד מפקח על בניה
בגולן
רצוי תושב צפון הארץ

המעונינים יפנו בכתב בציון תולדות חיים ונסיון לת. ד. 157, רמת-גן עבור מס' 1126.

סודיות מובטחת

תעשיות אלקטרוכימיות פרוטארום
ת. ד. 1929, חיפה, מיקוד 31000

דרושים:

מתאם אחזקה
הכישורים הדרושים:
1. תעודת גמר בי"ס תיכון ו/או בי"ס מקצועי ו/או בי"ס להנדסאים.
2. תעודת גמר קורס למנהלי עבודה ו/או הנדסאי מכונות.
3. 5 שנות ניסיון בתור בעל מקצוע מעולה.
4. 5 שנות נסיון בתור מנהל עבודה.
5. גמר קורס השתלמות באחזקה.
6. ידיעת השפה האנגלית עד כדי הבנת חומר טכני.

מהנדס מכונות
הכישורים הדרושים:
1. לאחר צבא.
2. בעל נסיון של 5 שנים בנושאי: קיטור, קרור, מים ואויר דחוס.
3. ידיעת השפה האנגלית.

מכונאי ייצור צעיר
הכישורים הדרושים:
1. בעל יוזמה וכושר ארגון.
2. כשנתיים נסיון בהפעלת ופקוח שיטות שכר עידוד.
3. גמר קורס מוסמך של המכון לפריון העבודה.
4. ידיעת השפה האנגלית.

למועמדים המתאימים מוצעים תנאים טובים וטפול אישי
— סודיות מובטחת —

דרושים
מפעילי סירות זודיאק
צוללנים
יוצאי חיל-הים

לעבודה בתנאי מחנה סינואר 74
תנאי שכר טובים

להתקשר טלפונית אל:
מוטי גונן
בשעות הבוקר — 03—845112
03—201985

פקידה כללית
בעלת נסיון

דרושה למוסד ציבורי בת"א
ליום עבודה רצוף (7.30—4.00)

הצעות בכתב-יד עם סירוט קורות חיים, השכלה ונסיון נא לשלוח לת.ד. 11072 ת"א (פקידה כללית) עד 12.12.73

לתיכון בוקר בת"א
דרושים מורים

במקצועות: פיסיקה, כימיה, תנ"ך.

רק בעלי נסיון יפנו לטל. 289724

למתפרת אל-עז
דרוש חייט

בעל מקצוע מעולה לתפקידי ניהול.

רק בעל נסיון רב, המסוגל להדריך ולעבוד באופן עצמאי יפנה לחבר הגור בע"מ, טלפונים 03—788473, 03—786104 לקביעת ראיון.

המתפרה בסביבות אשקלון ועל המועמד להיות מוכן לגור בסביבה זו.

תנאים מצוינים

כולל עזרה בדיור ינתנו למועמד המתאים.

דרושים בדחיפות

נהגים בעלי רשיון 04, 03
(נהגי משאיות דיזל כבד ו/או סמי טריילרים)

לעבודה בכל חלקי הארץ
שעות עבודה רבות
תנאי שכר מצוינים

● המעונינים יפנו: טל. 03—50561 בין השעות 08.00—13.00 בכל ימות השבוע (פרט לשבת)

דרושים

★ נהגים לרכב כבד ומפעילי ציוד מכני
★ מפעילים למתקני יצור

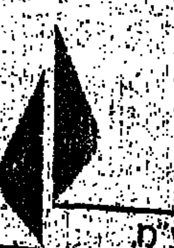

תנאים טובים למועמדים המתאימים
● נא לפנות למוטי כהן-אדם, ת. ד. 420, באר-שבע

חברת מוספטים בנגב בע"מ

התעשיה האווירית לישראל בע"מ
נמל תעופה לוד.

חרט, מסגר מכני, כרסם, פחח

מובטחים לך
עתיד מבוסס
התקדמות מהירה
דרגה מתאימה
גמול והערכה
בטחון בעבודה
אתגרים מקצועיים

פנה אל יחידת התעסוקה התעשיה האוירית נ.ת.לוד
בימים א-ה בשעות 08.00-14.00

למפעלי תובלה בע"מ
דרושים:
א. נהגי משאיות דיזל
(רכינות ורגילות)
ב. נהגי סמיטריילרים

המעונינים ייפנו לפי אזור מגוריהם:

תושבי אזור תל-אביב — למשרדי החברה ביפו רח' רזיאל 18, טלפון: 03—825396—823293 בימים א'—ג'—ה' בין השעות 17.00-3.00

תושבי באר-שבע והדרום — להתקשר טלפונית לטלפון 057—4961 כל יום בין השעות 15.00-7.00 (לפנות לגבי מזל)

על הפונים להצטייד בתעודת זהות, רשיון נהיגה ופנקס מלואים (רצוי תעודת שחרור).

למוסד מחקר ופיתוח דרושים לעבודות מענינות עובדים לפי כשורים כדלקמן:

1. **מבלטן** — בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות ומספר שנות נסיון.
2. **טכנאי לניהול** — מתקן לצפויים מהכתיים, בוגר בי"ס לטכנאים ומספר שנות נסיון.
3. **הנדסאי** — לניהול מעבדה העוסקת בהכנת מוצרים מחומרים פלסטיים. מבוקש בוגר בי"ס להנדסאים במגמה פלסטיקה או מכונות.
4. **שרטט** — בוגר בי"ס מקצועי במגמת שרטוט או תכנון חלקי מכונות.
5. **טכנאי** — כראש חולית בקרת איכות, בוגר בי"ס מקצועי במגמה טכנאות ייצור, מכונות או חומרים ומספר שנות נסיון.

השכר יקבע לפי הכישורים.
תנאי עבודה טובים מובטחים למועמדים המתאימים.

נא לפנות לת. ד. 0757, חיפה 31008 (עבור מספר 1) ולציין קורות חיים, השכלה, נסיון מקצועי ומס' טלפון להתקשרות.
— סודיות מובטחת —

למפעל גדול בענף המזון בתל אביב
דרוש
מכונאי
בעלי נסיון קודם במכונות אריזה השוא־צים לעבודה מגוונת במפעל מתקדם יפנו בצרוף פירוט נסיון קודם לת. ד. 20127 ת"א בציון „עבור מס' 18".

למוסד ממלכתי
דרושים צעירים
* יוצאי יחידות קרביות בתפקידי פקוד,
* בעלי כושר גופני מעולה.

לעבודות קבועות או זמניות בארץ ו/או בחו"ל

המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17224 תל־אביב, מיקוד 61170 בצרוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.
— סודיות מובטחת —

לבית קרור ובית אריזה לפרות נשירים באזור ת"א
דרושים
1. מנהל בית אריזה — בעל נסיון ותק מתאימים
2. מכונאי אחזקה

בהצעות רציניות נא לפנות לת. ד. 23000 ת"א עבור „בית אריזה".
— סודיות מובטחת —

לבית ספר תיכון בנתניה
דרושים מורים להיסטוריה, עברית ומתמטיקה
בשעות הבוקר והערב.
תיכון חדש, נתניה הרצל 18

מרכבים
מפעלי מתכת בע"מ
פתח-תקוה קרית אריה
דרושים
* מסגרים
* רתכי CO_2
* חשמלאי רכב

על המעונינים לפנות טלפון 913044 או ישירות למפעל למנהל כח אדם.

גזרון לבדי סטרץ'
דרוש לביח"ר לבגדי־ים בתנאים טובים.
טל. 825138, תל־אביב

דרושות
קבוצות־שלד לבנין בנתניה
לפנות רח' הרצל 51 — סניף סולל־בונה, נתניה. טלפון: 053-28934, 053-23958

לחברת בנין צבורית
דרושים
מנהלי עבודה מעולים
לעבודות בנין במרכז הארץ
לפנות טלפון 03—56731 בין השעות 08—13.00

THE WORLD UNION OF JEWISH STUDENTS
Requires
A Full Time Student Director
★ 25–35
★ Highly skilled in personnel and administrative areas
★ deeply Jewish
★ multi lingual (French and English perfect)
★ HARD WORKER

The office will be located in Paris
The salary is negociable
★ Deadline: 24th December 1973
Applications should be submitted to WUJS International Secretariat, 247 Grays Inn Rd, London W.C.1 – England

---

מפעלי ניר אמריקאיים ישראליים בע"מ
למפעלנו בחדרה
דרושים
הנדסאים ושרטטים במקצועות:
מכונות, חשמל, הנדסה אזרחית
לפנות בכתב בצרוף קיצור תולדות חיים למנהל מדור עבודה, ת. ד. 142 חדרה.
נייר מעולה לכל מטרה

למוסד צבורי
דרוש
הנדסאי מכונות
למחקר ופיתוח בשטח ההוראה במקצועות מכניקה.
דרישות: תעודת הוראה עם נסיון בהדרכה במקצועות מכניים.
יועדפו בעלי יוזמה בנושא פיתוח אמצעי הוראה.
המעונינים יפנו לת. ד. 17168 תל־אביב מיקוד 61170

למוסד ציבורי
דרוש
מהנדס מכונות
למחקר ופיתוח בשטח ההוראה במקצועות המכניקה.
יועדפו מועמדים בעלי נסיון בהוראה במקצועות המכניקה.
למועמד מתאים יינתן סיוע להתמחות בנושא.
המעונינים יפנו לת. ד. 17168 תל־אביב מיקוד 61170.

אלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ
אשדוד
דרושים בדחיפות:
טכנאי אלקטרוניקה
מתחילים ובעלי נסיון בכל השטחים
קיימת אפשרות הסעה למפעל.
★
מועמדים לפנות בכתב או אישית למחלקת התעסוקה של אלת"א אשדוד.

דרושים מועמדים לעבודה קבועה

באם מעונין אתה בעבודה, שתעניק לך משכורת טובה ותנאים סוציאליים משופרים וכן עתיד בטוח – פנה אלינו:

* מלבד זה, יזכה העובד לחטבות רבות ולהנחות ניכרות, עליהן יוודע בפנותו אלינו.
* פנה לעבודה בשרות בתי הסוהר אם: גילך אינו עולה על 39; בריאותך תקינה; השכלתך יסודית לפחות; סיימת שרות סדיר בצה"ל; עברך ללא דופי.
* המעונינים יפנו (עם תעודת זהות ופנקס מלואים) לשרות בתי הסוהר, לשכת הגיוס, רח' ח' מס' 8, הקריה, תל־אביב.

כימיקלים ופוספטים בע"מ
דרושים לנו
* מהנדס מכונות
במגמת כח וחום או מגמה כללית
התפקיד: רכוז מחלקה באגף ההנדסה, אשר תעסוק בתכנון שפורים ושינויים במתקנים הקיימים במפעל.
דרוש נסיון של 5 שנים לפחות בתכנון מכני ותכנון של צנרת, מיכלים, ציוד דומה בתעשיה הכימית.
ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית; גרמנית רצויה.
* מהנדס/הנדסאי
בהנדסת מכונות או הנדסה אזרחית
התפקיד: בצוע הערכות תקציביות של פרויקטים שונים לפקוח על ניצול התקציב, הכנת תכנונות ומפרטים טכניים לעבודות קבלנים.
ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית.
דרוש נסיון של 5 שנים לפחות בנושאים הנ"ל.
• מועמדים מתאימים יפנו אל מחלקת כח אדם של מפעלנו, חיפה, ת. ד. 1428 — 31000 או טלפונית: 04—721381.

אל־אופ
התעשיה האלקטרו־אופטית בישראל בע"מ
חברה עתירת מדע בקרית ויצמן
דרושים

● **רכז רכש**
לביצוע קניות בעיר ומעקב אחר הזמנות. דרוש ידע בתחום המתכת והאלקטרוניקה; הכרת השוק הבינלאומי יתרון. האספקה. הכרחי בעל רכב פרטי.

● **פקידי רכש**
(לביצוע הזמנות רכש מחו"ל)
בעלי רקע טכני וידיעה מבוססת לפחות באחד מהתחומים: אלקטרוניקה — רכיבים ומיכשור בדיקה; מתכת — עבוד שבבי מכונות וכלים; זכוכית אופטית וחיבורים פרסטיים. יועדפו בוגרי בית־ספר מקצועי בתחומים אלה. הכרת ניהול רכש וכושר לנהל משא ומתן מסחרי. הכרחית ידיעה טובה בשפה האנגלית.

● **בוגרי בי"ס לטכנאים או הנדסאי אלקטרוניקה**
(לפחות 4 שנים)
בעלי כושר המצאות, יוזמה עצמית ונסיון בעבודה בנושאי אלקטרוניקה, של לפחות שנתיים.
העבודה המוצעת הינה במסגרת מח' בקורת איכות לבחינת מערכות אלקטרוניות מתוחכמות.

● **עוזר(ת) למנהל מנגנון**
בעל(ת) נסיון של 2 שנים בשטח כוח אדם ובמנהל כללי.

● **פקיד(ה)**
לטפול בארכיון שרטוטים ולהכנת העתקים. אין צורך בנסיון מוקדם.

● **טכנאי אלקטרוניקה**
להרכבת מערכות. דרוש נסיון של לפחות שנתיים.

● **מכשירנים**
בוגרי בי"ס מקצועי, לאחר שרות צבאי.

● **כרסמים וחרטים**
בוגרי בית ספר מקצועי עם נסיון בעבודת מעשית. ישנה גם אפשרות להעסיק עובדים בשעות פנויות או בימי שישי בלבד.

● **מסגר מכני**
לעבודות עדינות.

תנאי קידום למועמדים המתאימים
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח אדם ת. ד. 1165 רחובות (מס' מיקוד 76110) או טלפונית: 955662, 953581—3.
— סודיות מובטחת —

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על משרה פנויה
של
טכנאי להפעלת מכונת לב־ריאה

התפקיד: טכנאי/ת חדר נתוח לאחר השתלמות בהפעלת מכונת לב—ריאה לעבודה במחלקה לנתוחי לב, במרכז הרפואי האוניברסיטאי של הדסה בעין־כרם.

השתלמות: יתקבלו גם מועמדים/ות המוכנים להשתלם בהפעלת מכונת לב—ריאה, בעלי השכלה תיכונית עיונית או מקצועית. להשתלמות זו יוכלו להתאים גם לבורנטים/יות או אחיות. ההשתלמות תימשך כשנה ותתאם לכישוריו ונסיונו של המועמד.

ההרשמה: מועמדים/ות העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים להפנות בקשותיהם תוך פירוט השכלה ונסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת. ד. 499, ירושלים, 91000.

לחב׳ מ.כ. מור—כרמי בע"מ
ספרות טכנית למטוסים, מערכות וצוד, וכן תכנון, יעוץ ופקוח באלקטרוניקה, בקרה ועבוד נתונים
דרושים:
קצין טכני — יוצא חיל האויר, לבקרה ונהול פרויקט בספרות טכנית למטוסים.
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה — בעלי נסיון של 3 שנים בציוד דיגיטלי לתפקידי אחזקה.
שרטטים — באלקטרוניקה או חשמל עם 3 שנות נסיון.
כתבניות — עבריות 3 שנות נסיון.
מגיהים — רצוי אקדמאים, נדרשת ידיעה מושלמת בשפה העברית.
נא להתקשר לקביעת ראיון לטל: 623267/8
— סודיות מובטחת —

אלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ
אשדוד
למפעל תעשיתי גדול
דרושים
1. **חשמלאי תעשיתי**
בוגר בי"ס מקצועי בעל רשיון של חשמלאי מוסמך. יועדף בעל נסיון בעבודות אחזקה במפעל תעשיתי.
2. **מכונאי אחזקה**
בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון של 5 שנים באחזקה כל מכונות לעבוד שבבי.
3. **טכנאי אחזקה**
הנדסאי מכונות או חשמל עם ידע בסיסי בעבודה [illegible] נסיון של 5 שנים לפחות בנושאי אחזקה במפעל תעשיתי גדול.
קיימת אפשרות הסעה למפעל.
על המעונינים לפנות בכתב אל מחלקת התעסוקה של „אלתא" — אשדוד